

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

5

maj 1981

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 1981

5

letnik LXXXI izhaja od leta 1895

vsebina

Mitja Košir	Vsakdanji pogovor o rečeh, ki zanimajo planinsko mladino	205
Franci Savenc	Nevina Prevec — prva Slovenka v severni triglavski steni	211
Tomaž Budkovič	Iz pisem Romana Szalaya	213
V. K.	Vojaške žičnice v Julijskih Alpah v obdobju 1915—1917	217
Karel Natek	Narodni park Velika Paklenica — bliser Velebita	220
Danilo Čedilnik	Noč na Ognjeni gori (Stromboli)	223
Janez Brojan	Tudi snežni leopard	224
Janez Benkovič	Veličina narave in planin	227
Stane Poljak	Štirje dvajsetletniki in Eiger	228
Luka Karničar	Beli cvet	231
Franc Mulej	Pa srečno!	232
Silvo Kristan	Razmišljanja o vprašanjih na trekingih	233
	Šolska telesna vzgoja v razkoraku s strokovnih in družbenim vrednotenjem	235
	Društvene novice	237
	Varstvo narave	250
	Iz planinske literature	252
	Alpinistične novice	254
	Razgledi po svetu	256
	Na kratko	257

Naslovna stran:

Pomlad na Golici — Foto Franc Sluga

Notranja priloga:

1 Zaliv — Foto Davorin Šinigoj

2 Prvi sneg — Foto Davorin Šinigoj

3 Planina pri jezeru — Foto Kočar Stanislav

4 Julijci (izpod Golice) — Foto Saša Dalla Valle

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marljana Krišelj, naslov: 61000 Ljubljana, p. p. 44 61109 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak, Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tina Orel (tehnični urednik), Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, ing. Albert Sušnik (fotografija), Franc Vogelšek, dr. Tone Wraber — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvorakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50105-678-47045, telefon 312 553. — Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 350 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 550 din (28 \$). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi mod lotom ne sprejemamo. Upoštevamo pismena odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in kliseje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Stena

Na hrbtini strani tele razglednice je R. Szalay beležil opombe med vzponom z Rösslorn (22. maja 1921). Vrisci so seveda kasnejšega datuma in je celo vprašanje, če so nastali naenkrat. »Aljažev dom in vseh pet problemov« je to razglednico v spremnem pismu krstil lastnik. Le-te je menda označil Prusik (1927), bolj zanimivo pa bi bilo izvedeti, kdo je vrisoval smeri ali po čigavih predlogih. Nekatera linije namreč presenečajo. Naj bodo izziv mladim poznavalcem stene. Oglasite se z razlago in s pripombami, lahko pa tudi vprašanji, pri študiju pa seveda upoštevajte vsa že znana dejstva. (Glej sestavek F. Savenca — Iz pisem Romana Szalaya, ki je objavljen v tej št. PV.)

VSAKDANJI POGOVOR O REČEH, KI ZANIMAJO PLANINSKO MLADINO*

Planinski vestnik:

Lahko bi rekli, že tradicionalna oblika dela MK pri PZS je med drugim tudi organizacija in izvedba tečajev za mladinske planinske vodnike. Za tale pogovor se je pripravila kar pisana družba mladih planincev in sicer: načelnik MK pri PZS Andrej Brvar, zraven njega je predstavnik SPD iz Celovca Igor Šalander, tehnični vodja tečaja Franjo Krpač, predstavnik PD Železničar iz Maribora Jože Bobovnik in še dve dekleti, Milena Valentin, ki je predstavljala PD RTV Ljubljana, PD Jesenice pa je za ta pogovor zastopala Zora Ščavničar. Se pravi, kar dovolj možnosti, da bomo spoznali, kako se delo v okviru planinske mladine sicer odvija, ne samo v MK, ampak tudi v tisti obliki, ki nekako praktično prehaja na teren.

Andrej Brvar ima prvi besedo, tako kot se spodobi, da nekako uokvirimo vsebino tega pogovora. Začeli bomo pa takole: Tu gori na Uskovnici je že tradicionalno, da imate mladinske vodniške tečaje; tokrat je to zimski tečaj in bi morda za začetek potrebovali nekaj več podatkov o tej vaši dejavnosti.

* Pogovor o rečeh, »ki zanimajo planinsko mladino«, je tekel tedaj, ko so bodoči mladinski vodniki nabirali znanje in izkušnje v okviru redne »zimске šole za mladinske vodnike«, ki jih organizira MK pri PZS. To je bilo 5. marca letos v planinskem domu na Uskovnici.

Andrej Brvar:

Zimski tečaji za mladinske vodnike — govorim tokrat le o teh tečajih — so že tradicionalna oblika dela MK pri PZS, saj letos beležimo že petnajsti tečaj po vrsti. Prejšnja leta so se odvijali na Komni, tudi na Zelenici, na Vršiču, zadnje tri leta pa smo se utaborili na Uskovnici, ker nam nudi, mislim, res najboljše pogoje, kar zadeva samo prebivanje pa tudi izbira tur je izredno razgibana. Na tem letošnjem tečaju je 26 mladih planincev iz 19 različnih PD. Razveseljiv podatek pa je, da je od teh 26 udeležencev kar polovica delavcev.

Planinski vestnik:

Tehnični vodja ima pač na skrbi vse tisto, kar sodi v to področje na tečaju. Bi morda, Franjo Krpač, dve, tri besede povedali o tem, kako v tehničnem smislu tečaj poteka.

Franjo Krpač:

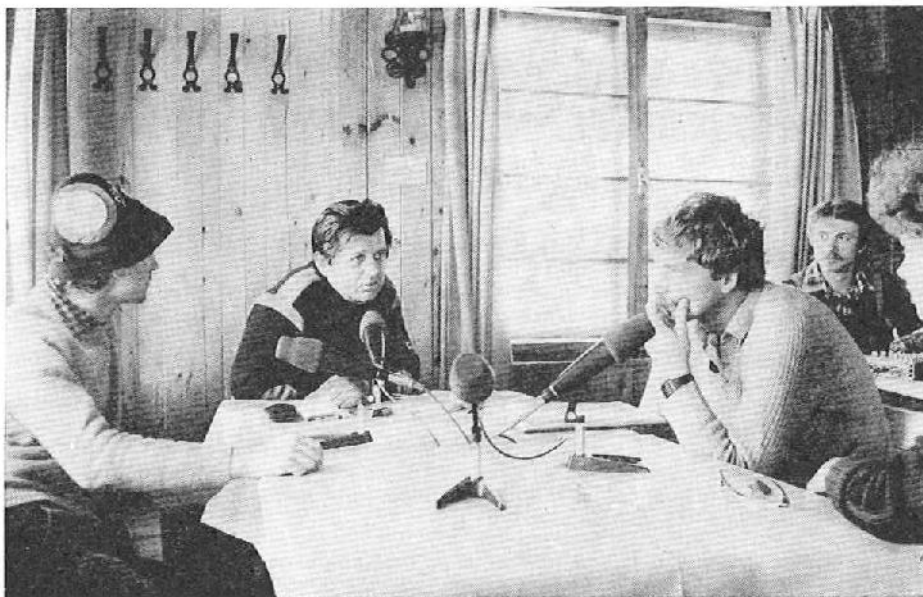
Potek tečaja je hudo odvisen od vremena. Tokrat je vreme kar solidno, ni najboljše, tudi ni najslabše; mi pač želimo, da bi bilo čimbolj pestro, čimbolj različno, tako da bi lahko v vseh pogojih to naše planinstvo pozimi obdelali. Imeli smo doslej dve turi, smo tudi že kar precej gazili, ker je mnogo novega snega pa tudi južen je že na podlagi in tako smo prav te razmere lahko dobro spoznali, predvsem pa to, kako se je treba menjavati v gaženju; spoznali smo tudi to, kakšen napor je v takem snegu potreben pa tudi, kakšna razlika je med poletjem in zimo v teh naporih. Potem smo že spoznali nekoliko tudi vožnjo po pršiču in seveda po kloži, ko se sneg vdira in je potrebna velika previdnost. Tokrat, vsaj za zdaj tako kaže, ne bomo mogli dobro obdelati hoje z derezami. Take težave so sicer skoraj na vsakem tečaju, ker ni pogojev za tako vajo, ko je potrebna trda podlaga, v mehkelem snegu pa to ne gre. Ravnanje s cepini, gibanje v navezi in izdelavo vrvne ograje pa bomo kljub temu opravili tako, kot je treba, čeprav bi bilo bolje, če bi bil tudi v tem primeru sneg trd. Pa seveda reševanje zasutih v plaz, izdelavo improviziranih prenosnih pomagal, gradnjo bivakov v zimskem času in orientacijo pozimi — to so predmeti, ki so tudi na programu zimskih tečajev za MV.

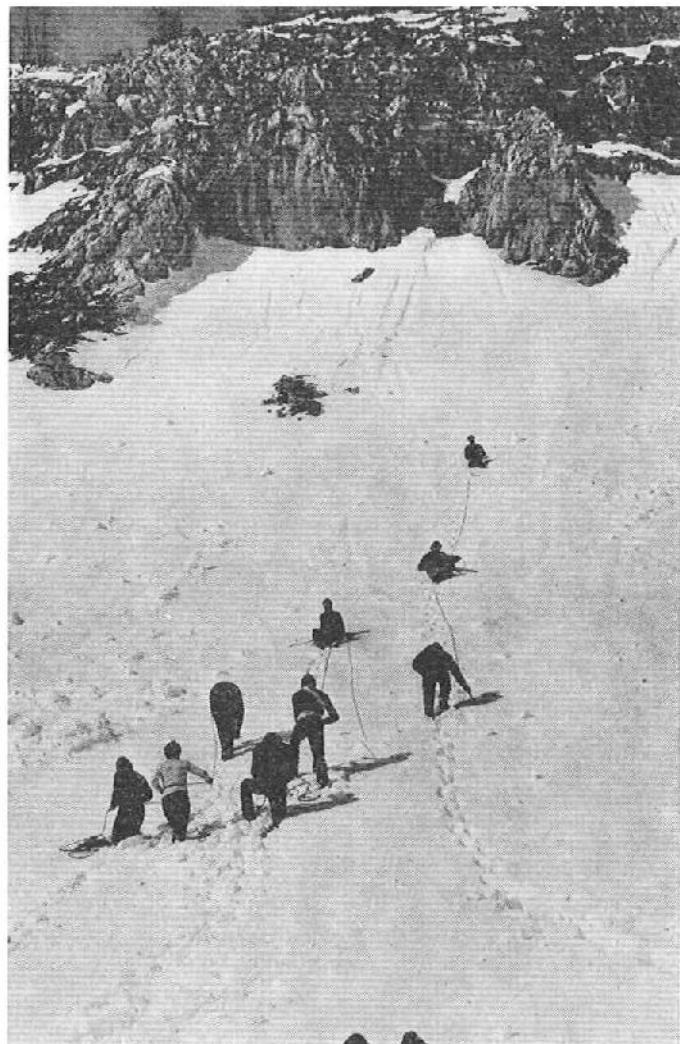
Planinski vestnik:

Ko pregledujemo Koledar PZS za letos, lahko zasledimo kar precej akcij, ki jih ima na skrbi MK pri PZS in tako se samo po sebi zastavlja vprašanje: Ali so tečajništvo, seminarji in drugo glavne oblike dela z mladimi planinci?

Vsakdanji pogovor o rečeh, ki zanimajo planinsko mladino (na desni ob mikrofону je Andrej Brvar)

Foto Dokumentacija PV

Gibanje
v navezi
Foto
Dokumentacija PV

Andrej Brvar:

Lahko bi dejal, da je to tradicionalna oblika dela in sicer imamo razdeljeno to delo v dve kategoriji. S prvo kategorijo usposabljam mlade kadre iz vseh planinskih društev, da vodijo skupine v gore, in jih pripravljamo za aktivistično delo v planinskih društvih. V drugi obliki usposabljanja so pa tisti naši seminarji, kjer to znanje, ki ga mladi dobivajo na tečajih, tudi izpopolnjujemo. No in prav spomladi pride na vrsto niz teh izpopolnjevalnih seminarjev, recimo od seminarja za planinske instruktorje pa do seminarja za mladinske vodnike in mentorje, ki je predvsem namenjen vzpodbujanju turnega smučanja, in pa seminar, to velja za letos, za trasiranje v orientacijskem tekmovanju, potem sledi še seminar za načelnike mladinskih odsekov, ki bo jeseni, in pa seminar za akcijo ciciban-planinec ter ledeniško izpopolnjevanje MV mentorjev in instruktorjev.

Planinski vestnik:

Pa bi počasi prešli s tega področja na teren. Mladinskih vodnikov imamo po Sloveniji veliko, pa imate podatek, koliko jih točno je? Mislimo s tem vprašanjem predvsem na tiste vodnike, ki so aktivni.

Andrej Brvar:

Vsako leto se letnega tečaja za mladinske vodnike udeleži okrog sto iz vseh PD v Sloveniji in pa iz slovenskih PD iz zamejstva, zimskega tečaja pa se udeleži od 30 do 40 kandidatov. Od tega, tako cenimo, jih potem polovica ostane, ostala polovica pa mogoče za nekaj časa delo prekine, zato so seveda predvsem objektivni razlogi, na primer služenje vojaškega roka, poroka, zamenjava službenega mesta, študij itd., vendar se ti mladi ljudje, vsaj tako smo opazili, potem vračajo in se spet vključujejo v delo PD. Tako lahko rečemo — ti ljudje za planinstvo niso izgubljeni. Doslej smo registrirali 260 mladinskih vodnikov za letne razmere in 624 mladinskih vodnikov za letne in zimske razmere.

Planinski vestnik:

Zanimala bi nas še informacija s terena. Pripravljeni so za pogovor štirje predstavniki planinskih društev in dajmo najprej besedo predstavniku SPD iz Celovca Igorju Šelanderu. Naj mu pomagamo z vprašanjem: Kako pa deluje planinska mladina v vašem okolju?

Igor Šelander:

Pri nas je zelo težko zato, ker je mladinski odsek začel delati šele leta 1978. Dotlej namreč nismo imeli organizirane oblike dela, v kateri bi se lahko uveljavila tudi mladina. Bili so le posamezni mladinci, ki so bili delavni. Ko smo se začeli organizirati, smo dobili tudi precej novega članstva iz vrst mladine, predvsem dijakov iz slovenske gimnazije. Imamo pa še zmeraj nekaj težav, predvsem v tem smislu, kako bi to mladino pravilno usmerjali, ker je pač pri nas največja težava prav ta, da so ti mladi ljudje razkropljeni po vsej Koroški in je pač res težko vse zbrati recimo za kakšno akcijo. Tako je precej akcij strnjanih predvsem v Rožu; tam, kjer je naša planinska postojanka (Koča na Bleščeči planini — op. ur.) in se tam večkrat zberemo na delovnih akcijah, ki jih sami organiziramo, pa tudi na prireditvah PD. Doslej smo se največkrat zbrali na delovnih akcijah pri planinski postojanki. Tu je zmeraj dovolj dela, ko pomagamo starejšim planincem. Največ je dela s tem, da vsako leto na novo opleskamo kočo, pripravljamo drva za zimo. Pripravljamo pa tudi razne prireditve, na primer februarja je bil že tretji pohod na Arhovo peč, ko mladina pregazi pot do Bleščeče planine in še naprej. Urejam tudi progo za smučarski tek; v okviru organizacije pohoda pa mladina na postojanki pomaga tako, da dajejo obiskovalcem žige, kuhajo čaj in se tako vključujejo v delo planinske organizacije. Drugih večjih akcij pa za zdaj še nismo imeli, recimo zahtevnejših izletov, zato ker jih preprosto še nismo organizirali. To je zdaj naša prva naloga, da bo tudi to končno steklo.

Planinski vestnik:

Torej pogoje imate za to. Je v okviru vašega društva že kaj več mladinskih vodnikov ali ste vi prvi, ki boste šli skozi to šolo.

Igor Šelander:

Nisem prvi. Pred letom dni je obiskal tečaj v Bavšici eden izmed naših članov, samo tedaj ni opravił izpitov. Tako bom prvi, seveda, če bom na izpitu uspešen, ki bom v okviru SPD Celovec imel osvojen naziv mladinskega vodnika. Zdaj je pri nas trenutno nekako deset, petnajst aktivnih mladih planincev. To je za naše razmere že precej, ker moramo računati na to, da naše območje sega vse od Zgornjega Roža pa do Pliberka v Podjuni. To so velike razdalje, tudi do 70 kilometrov. Če imamo na primer srečanje na naši planinski postojanki, ko ga recimo sami organiziramo, potem že pride tudi do dvajset planincev; vseeno pa je težko, ker se morajo skoraj vsi pripeljati z vlakom in je potem spet težava, kako se bodo vrnil, kako bo s šolo, ker gre večinoma v tem primeru za dijake ... Pa, mladina se vseeno kar znajde ...

Reči pa moram, da mi ta tečaj veliko pomeni, saj se bom naučil nekaj zame čisto novih reči, praktičnih in teoretičnih, ki jih bom prav gotovo potreboval pri delu s planinsko mladino pri nas na Koroškem.

Planinski vestnik:

Naj imajo zdaj besedo še naši trije predstavniki treh različnih PD. Pojdimo kar po vrsti. Besedo ima Jože Bobovnik, predstavnik PD Železničar iz Maribora. To planinsko društvo je aktivno, ima za sabo že kar precej uspehov; v tem društvu je »vidna« tudi mladina.

Jože Bobovnik:

Če bi želel govoriti, kaj dela mladina, bi se nujno moral vrniti recimo dve leti nazaj, ko smo začeli z mladino spet na novo delati. Pri tem delu je namreč večno prisoten problem »menjave generacij« in tako je doletelo tudi nas in je zavoljo tega delo za nekaj

Predavatelj Stane Koblar razlaga tečajnikom, kako je treba sestavljati priročna transportna sredstva

Foto Dokumentacija PV

časa zamrlo. Društvo je počasi spoznavalo, da brez novih ljudi, ki bi bili pripravljeni delati, ne more obstajati. In tako so začeli posvečati spet večjo pozornost mladini. To se je zgodilo pred dvema letoma in odtlej, to lahko rečem, je bilo že kar precej storjenega. Zavaljo tega, da bi bili problemi, ki nastajajo pri našem delu čim manjši, uživamo pač vso podporo upravnega odbora, tako da tudi z denarjem nimamo velikih skrbi. Dobivamo podporo, pomagajo nam z izkušnjami pri vodstvu izletov, na primer, da pač to delo lažje steče. Ko smo se začeli spet organizirati, smo tudi spoznali, da moramo pritegniti tudi pionirje, ker le s sistematičnim delom lahko mladega planinca za dalj časa pritegneš in ga obdržiš v svojih vrstah. Tako smo dobili tudi planinsko skupino na osnovni šoli in tam delo dobro teče, ker je tudi mentorica aktivna in nam pomaga pa tudi vodstvo šole nas podpira.

Planinski vestnik:

Preden gremo na planinsko društvo, ki deluje v okviru organizacije združenega dela, poprosimo še za besedo Zoro Ščavničar z Jesenic na Gorenjskem. Zora se ukvarja z najmlajšimi planinci — cicibani. Kako pa to delo teče?

Zora Ščavničar:

Na Jesenicah smo pridobili k sodelovanju nekaj mentoric iz VVZ, tako da imamo zdaj organiziranih že več skupin po teh zavodih. Seveda pa tem tovarišicam — vzgojiteljicam pomagajo naši mladinski vodniki in tudi naš načelnik mladinskega odseka. Tako jim pomagamo z nasveti in pa v vodstvu teh izletov za najmlajše, za cicibane. Moram reči, da so uspehi izredni, cicibani in tudi njihove vzgojiteljice pa navdušeni. Največje so težave s pridobivanjem mentorjev na šolah, kajti ti imajo svoje delovne obveznosti, družine. To poskušamo reševati tako, da smo se dogovorili, naj vsak mladinski vodnik pomaga v mentorstvu vsaki planinski skupini na šoli ali v VVZ. Včasih tudi sama pomagam pri vodstvu teh izletov za najmlajše pionirje ali cicibane, žal pa še študiram in čakam, da bom prišla domov, ko se bom spet lahko močneje vključila v tako delo.

Planinski vestnik:

Pa pojdimo na enega izmed najbolj značilnih problemov, ki ga preživljajo PD, ki delujejo v organizacijah združenega dela. Milena Valentan je članica MO PD RTV Ljubljana in bo poskušala razložiti s svojimi izkušnjami seveda ta problem, ko ravno mladina ni številna in je torej delo navadno osredotočeno na peščico najbolj zagnanih in je torej odvisen uspeh celotnega društva včasih samo od te »zagnanosti« mladih.

Milena Valentan:

V organizacijah združenega dela je mladine navadno manj. Kar je manjših članov, so to predvsem otroci zaposlenih, ki pa nimajo pravih stikov z delom v organizaciji združenega dela in torej tudi ne stikov z mladinskim odsekom oziroma z mladinskim članstvom. Take člane imamo sicer evidentirane, nimamo pa stikov z njimi, saj lahko pridemo v stik z njimi samo na akcijah, ki jih organiziramo. Te akcije pri nas na RTV so, žal pa se jih udeleži le skromen odstotek mladih. Recimo, na planinski šoli smo imeli le enega res mladega udeleženca, pionirja; sicer je bilo nekaj mladincev, v glavnem so bili pa starejši člani. In zato se nam zdi, da je to problem, ki ga je treba šteti kot za razmeroma resno oviro pri delu v društvu. Tistih nekaj aktivnih mladincev pravzaprav zelo težko dobi svoje naslednike, težko pridejo do pomladka.

Planinski vestnik:

In tako se je zgodilo, kolikor vem, je pri vas zdajle kar precej mladinskih vodnikov, ki se ukvarjajo s tem problemom, nimate pa, da tako rečemo »mladinskega zaledja«?

Milena Valentan:

Mi imamo štiri mladinske vodnike, ki so šli skozi to šolo, nismo pa vsi aktivni, čeprav pomagamo pri organizaciji izletov; radi pa bi imeli več mladincev in mladink, aktivnih in takih, ki vsaj spremljajo delo v MO. Tako bi dobili večjo »maso«, ki bi bila sposobna nekaj postoriti, tako pa... Glejte, letos gresta dva k vojakom, ostala bova dva. Dva pa, čeprav aktivna, ne moreta toliko opraviti, kot bi lahko, če bi jih bilo več, mislim tu predvsem na aktivne člane, ne na vodnike.

Planinski vestnik:

Je ta značilnost, ki ste nam jo skušali na kratko razložiti, samo vaša ali pa je tako tudi drugod?

Milena Valentan:

Mislim, da bi ta problem našli povsod v organizacijah združenega dela, kjer imajo tudi planinsko organizacijo.

Planinski vestnik:

Za zaključek tega »vsakdanjega pogovora o rečeh, ki zanimajo planinsko mladino«, kot smo tole srečanje naslovili, pa še tole: Kako pa mladina in ostalo planinstvo pri nas, ki sega že v množičnost... Kako pa se ta planinska mladina ujema s to množičnostjo, ki je prav za nas, za naše okolje najbolj značilna v Jugoslaviji.

Transport ranjenca v praksi

Foto Dokumentacija PV

Andrej Brvar:

Mladina se s celotnim članstvom zelo dobro ujema. Mladinska planinska dejavnost, ki je organizirana v okviru PZS, pa nima samo tistega pomena, ko bi morda lahko rekli, da le pospešujemo obisk gora in usmerjamo izrabo prostega časa, ampak ima prav ta mladinska planinska dejavnost izredno velik vzgojni pomen. S svojo aktivnostjo mlade tudi vzgajamo po tistih načelih, ki jih tudi želi naša družba, in zato menimo, da je izredno velik pomen prav v tem našem delu. Zavaljo tega želimo, da bi bilo veliko skupin po vseh šolah vseh stopenj, od VVZ, na OŠ, na srednjih šolah, da bi z organiziranimi oblikami zajeli čim več mladih in potem tudi s temi oblikami, akcijami, mladino vzgajali v planinskem duhu. Jasno pa je, tako smo že v tem pogovoru tudi ugotovili, da predstavlja poseben problem pridobivanje aktivnega kadra, da bi prav ti združevali tisto množico mladih, ki se za gore zanima in jih potem ob teh razvitih oblikah planinske dejavnosti tudi vzgajali. Nekoliko je mogoče še ovira v tistih PD, kjer se tega ne zavedajo, da so ti mladi tudi kasnejši društveni aktivisti, da se morajo mladi kaliti ob delu, da morajo mladi tudi prevzemati odgovorne naloge, zadolžitve, funkcije in da so ob teh, sicer v začetku drobnih zadolžitvah, tudi pozneje sposobni prevzemati bolj odgovorno delo v planinski organizaciji.

NEVINA PREVEC – PRVA SLOVENKA V SEVERNI TRIGLAVSKI STENI

MITJA KOŠIR

24. avgust leta 1924 je bil dan, kot so pač vsi ti poznopoletni dnevi in tak bi tudi ostal zapisan na koledarju, ko se prav tedaj ne bi bilo v triglavski severni steni zgodilo nekaj, kar temu dnevu daje posebno obelčje, polno usodne tragike in hkrati tudi začetkov nečesa novega. Zgodnje jutro tistega dne je namreč pri vstopu v slovensko in nemško smer našlo dve navezi. Vladimír Topolovec in Lojze de Reggi sta se namenila v nemško smer, štirčlanska nevezca Slavko Prevce, Skok, Stane Hudnik in Nevina Rebek pa so se odpravili v slovensko smer. In tako je mlada maturantka iz Ljubljane, Nevina Rebekova, bila prva Slovenka, ki je premagala steno, to prvenstvo pa ji je prispadlo bolj naključno kot po kakšnih temeljitejših pripravah.

»V hribe sem sicer rada hodila, tudi z očetom, vendar me starši prav gotovo ne bi pustili, da bi plezala. O tisti naši plezariji takrat doma nisem nič govorila, omenila sem le, da gremo na odkritje plošče prijatelju in sošolcu Antetu Lenarčiču, ki se je tiste pomladi smrtno ponesrečil pod Vrbanovo špico v Kotu. Tudi tega, da sem prva Slovenka v tej veliki steni, takrat nisem vedela. Nekaj dni kasneje pa sem vse skupaj prebrala v časopisu. Kako strah me je bilo, kaj bosta rekla mama in oče.«

Priljetna in zanimiva sogovornica je Nevina Prevčeva, hribovsko prijateljstvo in alpinistično tovarištvo sta namreč s Slavkom Prevcem dorekla s poroko, in ko sva se pred dnevi, 57 let kasneje, o njenem »prvenstvenem« vzponu pogovarjala na njenem domu, v čudoviti sodobni stanovanjski hiši na Večni poti v Ljubljani, je duhovito in prav nič pozabljivo luščila plast za plastjo iz spomina. Le malo je izbrsala pozaba.

»Kmalu dopoldne tistega dne se je vreme pokvarilo in spominjam se, da je pričelo snežiti. Zaskrbelo nas je; nismo se bali za nas same, temveč za Topolovca in de Reggija, ki smo ju ves čas našega vzpenjanja slišali iz nemške smeri. Ko smo ju nazadnje videli, potem ju je zakrila megla, sta bila že visoko pod Kugyjevo polico. Klicali smo ju, vendar odgovora ni bilo. Spominjam se še, da smo izstopili na vrh Slovenskega stebra in ne po žlebu, kot piše Stane Hudnik v PV 1978, št. 5, op. p.), kajti ta žleb je šele nekaj let kasneje (1927, op. p.) preplezal moj mož in po njem se danes imenuje Prevčev izstop.«

»Kaj pa Topolovec in de Reggi? Se morda spominjate kakšne podrobnosti?«

»Kot sem že rekla. Klicali smo ju, pa ni bilo odgovora. Snežilo je in skala je bila spolzka. Takrat se je moralo zgoditi tisto najhujše. Ko smo izstopili iz stene, smo šli čez ledenik k Staničevemu domu, odkoder smo se nameravali spustiti v Kot. Takrat smo v snegu naleteli na gaz, ki jo je le malo pred nami utiral en sam človek. V hipu smo

Nevina Prevčeva v pogovoru z E. Keržanom

Foto Dokumentacija PV

spoznali kruto dejstvo. Nesreča! In res smo v Staničevem domu našli le Lojzeta de Reggija, obupanega, potrtega. Vlado je tik izpod Kugyjeve police omahnil čez veliko Črno steno na dno Črnega grabna. Nikdar niso našli njegovega trupla, menda so Joža, Miha in Stane našli le ostanke njegovega nahrbtnika.» (Sogovornica seveda misli na Joža Čopa, dr. Miha Potočnika in dr. Stanka Tominška, ki so, ko so avgusta leta 1928 preplezali gorenjsko smer, v dnu Črnega grabna res našli ostanke nahrbtnika, najverjetneje Topolovčevega, op. p.)

Vladimir Topolovec in Lojze de Reggi, študenta ljubljanske univerze, kot v že omenjenem članku piše Stane Hudnik, po alpinističnih sposobnostih enakovredna dr. Klementu Jugu, vendar ju je nenadna sprememba vremena presenetila, še zlasti Topolovca, ki je, tako kot je bila njegova navada, plezal bos. Morda je bila prav ta okoliščina vzrok njegovemu usodnemu padcu? Nesrečno pa je končal tudi Lojze de Reggi. Dve leti kasneje, jeseni 1926, se je smrtno ponesrečil na Turncu pod Grmado v Šmarni gori, in to potem, ko je poleti istega leta kar štirikrat preplezal severno triglavske steno.

»Da, oba sem poznala osebno, seveda sta bila predvsem prijatelja mojega moža, takrat študenta medicine. Bila sta čudovita fanta. Žal pa so ti časi že zelo daleč in spomin nanju mi blede...«

»Klementa Juga pa nisem osebno poznala, čeprav sem slišala zanj in za njegov nesrečni konec. Če se prav spomnim, se je ponesrečil isto poletje kot Topolovec. (Dr. K. Jug je omahnil v smrt 11. avgusta 1924, ko je skušal preplezati steber v zahodnem delu severne triglavske stene, ki se danes po njem imenuje Jugov steber, preplezala pa sta ga leta 1930 Pavla Jesihova in Milan Gostiša, op. p.) Ti fantje so bili resnični pionirji slovenske strme alpinistike, za njimi pa je prišla vrsta odličnih skalašev, kot so bili Joža Čop, Miha Potočnik, Stanko Tominšek in obe moji »naslednici« vrhunski plezalki Mira Marko-Dobelačkova in Pavla Jesihova. Ker sem bila tudi sama članica Skale, sem jih vse poznala... No, plezala pa z njimi nisem nikdar, pač pa smo se srečavali po planinskih kočah, na vlakcu, s Čopovo skupino pa pogosto tudi v Martuljku, kamor smo, študentje brez denarja, radi zahajali, spali po senikih in se potepali po čudovitem brezpotju pod Kukovo špico, Široko pečjo, Špičkom in Rigljico.«

Več kot pol stoletja je dolga doba, skoraj celo človeško življenje, vendar ljudem, ki intenzivno živijo, mine hitro, morda celo prehitro. Hitro je teh 57 let od tistega avgustovskega dne leta 1924 minilo tudi Nevini Prevčevi. Minila so leta mladosti, ko sta z možem in s prijatelji zahajala v gore, ko se je

vračala v triglavsko steno, v slovensko smer, v kratko nemško (Zimmer-Jahn), v Kamniške in drugam, kjer vabijo gore, stene in grebeni. Minila so leta, ko je soboto za soboto hitela proti ljubljanski železniški postaji z nahrbtnikom na ramah naravnost iz službe, iz lekarno, kjer je bila zaposlena kot farmacevtka, Slavko Prevec pa naravnost iz bolnice, kjer je med drugim šest let delal kot zdravnik volonter, brez plače... Vsa ta leta so minula, danes pa, kot sama pravi, »ostajam doma in pazim na hišo, medtem ko so mladi po službah in šolah«, sem ter tja jo obišče kateri od starih planinskih prijateljev, beseda da besedo in spomini zaživijo v novi, svetlejši luči. Tudi mene in mojih vprašanj je bila vesela. Z njimi sva se vrnila za več kot pol stoletja nazaj v preteklost, vrnila sva se v njeno mladost. In to vračanje jo je pomladilo, vsaj meni se je tako zdelo.

IZ PISEM ROMANA SZALAYA

FRANCI SAVENC

Roman Szalay je v septembru 1979 z ženo obiskal naše gore; kot 78-letnik je želel obuditi spomin na vzpon po SZ razu Osrednjega stebra, ki sta ga točno 50 let prej opravila s Karlom Prusikom. Ob tej priliki sta se srečala tudi z dr. M. Potočnikom in v pogovor se je vpletla marsikatera zanimivost, ki sodi v (neznano) zgodovino slovenskega alpinizma.

Ko se je Szalay vrnil v Salzburg, je ta vsebina polagoma dobivala zaokroženo podobo, pokazala pa so se tudi vrzeli v posameznih podatkih in mnenjih. R. Szalay jih je v pisnih¹ dr. Mihi Potočniku skušal razložiti. Iz razgovorov, prevedel jih je prof. Evgen Lovšin, povzemam nekaj tistih zanimivosti, ki bi utegnile to ali ono v slovenskem alpinizmu osvetliti.

Severno steno Triglava je Roman Szalay prvič preplezal 22. maja 1921 v navezi z Albinom Rösslom. V še dokaj zasneženo² Steno pa sta vstopila zavoljo kljubovanja. Rössel je bil namreč pobudnik, da je Szalay zaprosil za članstvo v ÖAK (Avstrijski alpinistični klub). Že prvo poletje po koncu prve svetovne vojne sta namreč v Zahodnih Alpah skupaj opravila nekaj tur, ki so tedaj slovele: greben Brouillarda in Rochfort, Aig. Noire de Peuterey, preplezala sta Pfannlovo smer v severni steni Aig. du Géant itd. Szalay je pod vplivom svojega vzornika, ki je bil ekstremni zagovornik Zahodnih Alp, v prošnji je celo izpustil 15 prvenstvenih tur v Vzhodnih Alpah.

Najbrž bo držalo tudi, da se Rössel ni razumel z »ocenjevalcem« v ÖAK, na zadržanost pa je verjetno precej vplivalo tudi dejstvo, da je bil Szalay tedaj star šele 17 let.³ Karkoli že, Szalaya so odklonili, to pa je Rössla tako razjezilo, da je 23. 2. 1921 napisal vodstvu ÖAK oster protest s tole vsebino:

»Sklicujem se na odklonitev Romana Szalaya in si dovoljujem priložiti seznam vseh vrhov, na katere se je povzpel, tudi pregled 15 prvenstvenih. Szalay si zelo želi postati član kluba, zato vas prosim, da bi navedli tiste ture, ki bi zadostovale za sprejem. Povod za to pismo pa je opomba vašega člana-ocenjevalca, da so za sprejem veljavne samo ture, kot je severni raz⁴ Velikega Ödsteina; s takimi pogoji pa se ne strinjam in tudi ne bom mogel biti odgovoren za nadaljnje delovanje mladega moža. Z odličnim spoštovanjem.

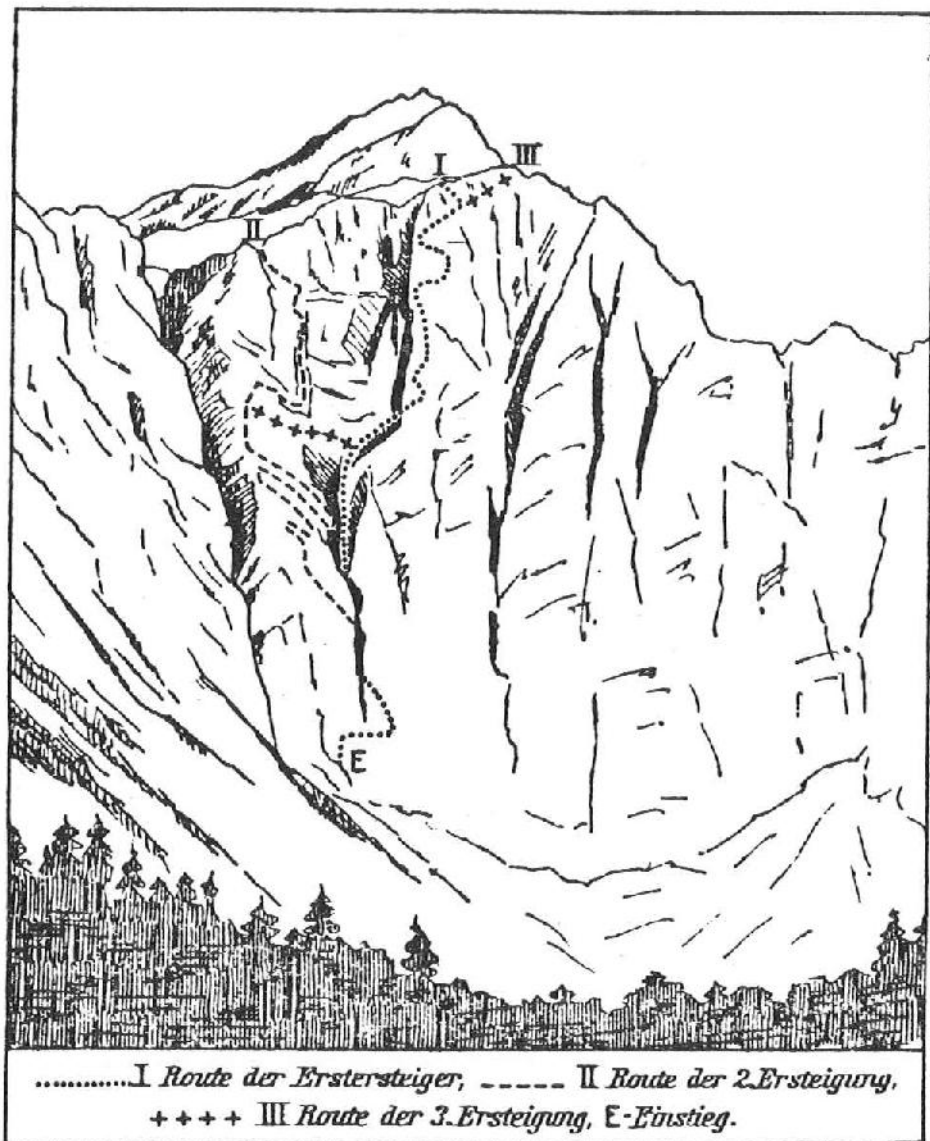
Albin Rössel«

¹ Že v prvem (29. septembra 1979) je na primer sporočil, da je v zaboji na podstrešju našel kup fotografij in razglednic (najavil se mu je bil namreč prijatelj Oskar Kühken, ki je tedaj zbiral gradivo za knjigo o Grossvenedigerju), da bo v njem dosti zanimivega tudi o Julijcih.

² V pismu z dne 29. 9. 1980 je celo zapisal: »Ne vem, kdo mi je po mnogih letih dejal, da je bila to prva zimska ponovitev (Dolga) Nemške smeri. Tega nisem praverjal...« Upoštevati pa moramo, da nekdanji za zimsko vzpono niso šteli jo tiste, ki so jih opravili v koledarski zimi, torej med 21. 12. in 20. 3.

³ Po pravilih so sprejemali šele z izpolnjenimi 20. leti, vendar je bil Szalay kasneje sprejet z 19. letom.

⁴ Severni raz (točneje SZ, znan tudi kot »Ödsteinkante« — op. F. S.) Grosser Ödsteina (2555 m) v Gessäuse — Ennstaler Alpen, avstrijska Štajerska, so leta 1910 prvi preplezali G. in M. Mayer, A. Dibona in L. Rizzi. Ocena IV.

Purtschellerjeva perorisa. Reprodukcia iz Vodnika. Vrisana ni smer prvega pravega vzpona (Ivan Berginc-Strukelj okoli leta 1890), za katerega njegovi avtorji niti niso vedeli, pa tudi mi ne vemo, kje je potekal. Z I je označen izstop prvih plezalcev nemške smeri, s III kjer sta izplezala Jahn in Zimmer med svojim drugim vzponom, z II sedel tako znani »Zimmer-Jahnov izstop«, z E pa vstop vseh treh navez. (Primerjaj z reprodukcijo v knjigi TRIGLAV, GORA NAŠIH GORA, stran 269!)

Ob tej priložnosti je bil menda tudi izjavil: »Odboru bova že še pokazala!« »To je bilo tudi povod,« piše v nadaljevanju R. Szalay, »da sem z Rösslom opravil razne prvenstvene ture v avstrijskih Apneniških Alpah ter še isto leto obiskal Triglav in njegovo severno steno. Ture Domenigga, Königa in Jahna, dunajskega idola, so namreč 'kotirale' zelo visoko in s tovarišem sva menila, da bova članom kluba, ki so vihal nosove, tako najboljše odgovorila.«

Uvodna trditve je za kronologijo stene izrednega pomena! Ker o resničnosti te trditve ne moremo dvomiti,⁵ moram pač popraviti M. M. Debelakovo, ki je v Kroniki Triglava

⁵ Med gradivom je namreč tudi razglednica (glej reprodukcijo na prvi strani), na njeni hrbtni strani je po Rösslovem nalogu beležil, žal s svinčnikom, razne podrobnosti, skoraj do minute, natančno tudi čase (skupaj 7.45 ure). »Ne morem pa reči, ali do Kugyjeve police ali do vrha. Zdi se mi, da smo plezali samo do Kugyja.« Na njej je tudi oznaka »22 5 (I)«, kar razlagamo z datumom 22. maj in »I = Ersteigung«. Obljubil pa je polzvedeti še, kje je Rössel objavil tehnični opis.

zapisala, da v obdobju 1911—22 v Steni ni nihče plezal,⁶ zraven pa dodala tudi zelo podroben spisek (menda) vseh vzponov do leta 1923 (PV 1949, str. 226). Sicer pa za ta podatek tudi drugi niso vedeli,⁷ saj bi se bil kdo že oglašil. Njen pregled smo namreč doslej že vse prevečkrat uporabili, da poznavalcev ne bi zbledel v oči.⁸

Bolj kot popravek pregleda prvih vzponov v steni pa je pomembno »avtorstvo« Dolge nemške smeri! Ta smer se namreč kar precej razlikuje od originalne smeri Domenigga, Königa in Reinla (8. in 9. julija 1906) in smo jo doslej pripisovali Jugu, V. Kajzelju in Volkarju, ko so vzpon opravili 11. avgusta 1923.

Szalay pa brez kančka dvoma piše, da sta že ob prvem vzponu plezala desno od grape in nadaljuje: »Imenoval je (A. Rössel — op. F. S.) takrat manjši stolp v zgornjem delu grebena (še daleč pod Nemškim turncem) Dunajski stolp... In spominjam se, da je dejal, kako ne razume, zakaj gre smer v spodnjem delu levo od velike grape in ne po »logičnem« steburu, ki to grapo omejuje z desne strani!« V pismu z dne 29. septembra 1980 pa je Szalay med drugim zapisal: »Tako sva našla desni (dunajski) greben z dunajskim stolpom kot nasprotje slovenskemu in nemškemu.«⁹

Še marsikaj bomo morda lahko odkrili o tej smeri v gradivu R. Szalaya, saj ga je precej, nekaj pa si ga tudi še obojetno, toda za to bo potreben čas, potrebno bo potrpljenje. Dodam naj morda le še, da je bil, tako se zdi, Roman Szalay vendarle prvi samohodec v dolgi nemški smeri.¹⁰ Zgodba pa se je razpletla šele, ko je zanikal, da bi bil dne 22. 5. 1921 opravil vzpon kot samohodec. Prvi solo vzpon je opravil 9. julija 1924, druga pa dve leti pozneje. Ob tem je zanimiv še njegov pripis: »Takrat sem bil v severni steni vedno po več ur. Prečil sem proti Črnemu grabnu (Schwarzen Graben), vedno proti desni, kolikor pač človek še lahko tvega kot samohodec. Tedaj sem že razmišljal o smeri nad Bavarsko,¹¹ ki si jo (Miha Potočnik¹² — op. F. S.) potem preplezal. Žal pa mi ni več uspelo, da bi jo za vami tudi ponovil.«

Zamislili za prvenstvene vzpono v Julijci¹³ je imel Szalay več, kar dokazujejo tudi omenjeni dokumenti. V razlagi k razglednici s Špikom je zapisal: »Severovzhodni raz, še nepremagan, že davno zaželen problem za tri dni dopusta. Severno steno so mi drugi

⁶ Čudim se, da se M. M. Debelakova s Szalayem ni nikoli pogovarjala o prvih vzponih v steni, čeprav sta se dobro poznala in si tudi dopisovala?

⁷ Janez Kveder je v PV 1922/177 zapisal: »Deset let je minilo, odkar so smeli turisti zadnjič preplezati severno steno Triglava. Menda je njih opis tur tako ostrašil posnemovalce, da so ga čitali brez želje po lastnem preizkusu. Šele v zadnjem času so se posamezniki zopet odločili za turo. Štiri tedne pred nami (torej okoli 22. 8. 1922? — op. F. S.) sta bila dva turista (zelo zanimivo bi bilo izvedeti njuna prilika) prisiljena jo opustiti zaradi obilnega snega v žlebovih. Dne 11. jul. t. l. se je četvorica* posrečilo uspešno preplezati ta nevarni odsek; hoteč kreniti po dr. Tumovi poti, so pa storili napako, da so našli po poti na Prag previsoko in krenili prepozno v desno...«

* Torej ne le Zimmermann in Zor, kot navaja Debelakova v Kroniki!? Na ta del Kvedrovega članka sem opozoril že v knjigi Triglav, gora naših gor, str. 271 (Obzorja 1980), toda doslej žal še nisem uspel zbrati kakršnihkoli dopolnil ali dokazil za to.

V isti ediciji sem zapisal še, da bi bilo lahko neznanih ponavljalcev tudi več. Tudi dr. Miha Potočnik je v knjigi Triglav, gora in simbol (MK 1980) citiral dr. Henrika Tuma, ko je v knjigi Pomen in razvoj alpinizma, str. 53, zapisal: »Neznan je ostal odlični športnik dr. Stojec, ki je večinoma sam preplezal najtežje naše stene, med njimi Triglavsko steno v Jahnovi smeri...« Podatek je Tumi dal dr. Anton Mrak, saj Stojec svojih tur menda ni zapisoval.

Dolgo sem tudi le nakazoval, da bi bil lahko eden od »neznanih« ponavljalcev tudi Klodwig Tscheda (1877—1935, Nemec, sicer pa uradnik Kranjske hranilnice v Ljubljani). Ne zaradi njegovih sposobnosti, ki še danes presenečajo, čeprav nam niso povsem znane okoliščine, v katerih je »zrasel«, temveč zaradi skico, ki jo je prispeval za »Führer durch die Julischen Alpen« (Celovec, J. Heyn 1914, str. 41, reprodukcija v knjigi Triglav, gora naših gor, str. 269). Roschnik mu je prav gotovo ni dal narisati, če ne bi vedel, da Steno poznal. Potem pa sem na opozorilo F. Malešiča le še enkrat preučil knjigo Borisa Režka Stene in grebeni in na str. 153 prebral — že ko je bil ta članek v tiskari: — »Pri nas sa je udejstvoval tudi v Julijskih Alpah in jo kot samolec preplezal med drugim nemško smer v Triglavski steni.«

⁸ S to trditvijo sem se spet enkrat krepko ušel. Dr. Miha Potočnik je na mojo prošnjo o prvih vzponih v steni poizvedoval tudi na srečanju skalašev ob 60-letnici, ki je bilo 2. februarja letos v prostorih PZS. In med drugim si je zabeležil: 18. oktobra 1918 so preplezali slovensko smer in nadaljevali po zahodnem grebenu do vrha Triglava Drago Hudnik, Saša Kovac in Stane Predalič.

⁹ V originalu, ki ga hrani dr. M. Potočnik: »... — und dabei fanden wir den rechten (Wiener) Grat mit dem Wiener Turm, im Gegensatz zum slovenischen und deutschen Turm.«

Sicer je tudi dr. Paul von Kaltenecker v Pet stoletij Triglava (str. 270) zapisal, da je Szalay neodvisno od Juga in tovarišev odkril različico nemške smeri, ki jo uporabljajo zdaj. Pa smo vsi mislili, da je bilo to za njimi, da o njihovem vzponu le ni vedel.

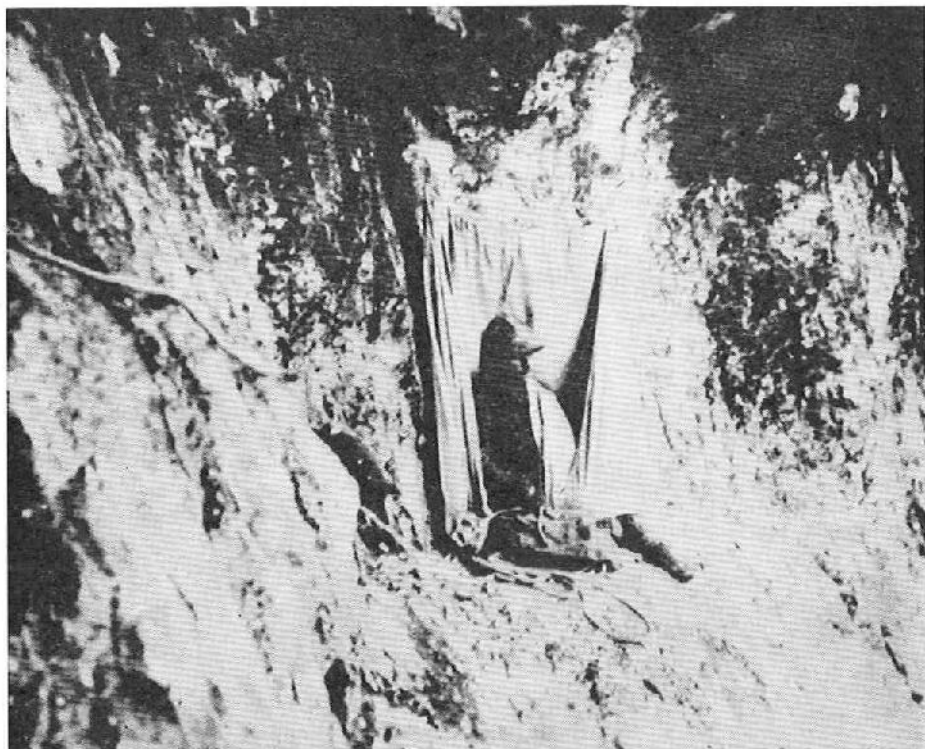
¹⁰ O tem, prevzajem bolj o datumu, sam v knjigi Triglav, gora naših gor (str. 283) resno podvomil, saj je bilo več neskladij. Zdaj vidim, da smo Szalayevo sporočilo le napako razumeli.

¹¹ Szalay je dolgo nemško smer drugič sam preplezal najverjetneje 2. avgusta 1925, prvič pa, kot sem že omenil, 9. julija 1924. Tedaj seveda bavarske še ni mogel poznati, preplezal pa jo je verjetno septembra 1923. V opombi k eni od razglednic je namreč napisal: »Na njej se posebej dobro vidi bavarska (Kuglstaterroute) smer. Ponovil sem jo leta 1926, takoj po njihovem vzponu, o katerem mi je Kuglstaterroute navdušeno pripoveduje ob vrnitvi skozi Celovec, kje sem tedaj bival.« Zanimivo je tudi nadaljevanje: »Smer se mi zdi idealna linija v povezavi z nemškim stebrom in kljub temu ne tako težka kot SZ raz (Prusik—Szalayeve smer — op. F. S.). Zato je bodo gotovo pogosto plezali tisti, ki iščejo kaj težjega, kot so smeri v vzhodnem delu stene, pogostejše kot SZ raz.«

Bavarsko smer sta Georg Kuglstaterr in Hans Unger preplezala 5. septembra 1926 in dan kasneje dosegla rob stene. (Glej opombo v knjigi Triglav, gora naših gor na strani 2671) Je Szalay s tovarišem torej opravil prvo ponovitev? (Drugo ponovitev sta najverjetneje opravila P. Luckman in T. Ravhekar in sicer zelo verjetno že julija 1931.) Doslej smo vedeli le, da sta jo »dva Dunajčana«.

¹² Nad Bavarsko je kot vemo gorenska smer, ki so jo Joža Čop, Miha Potočnik in Stane Tominšek preplezali 27. in 28. avgusta 1928.

¹³ Čeprav je plezal tudi v Kamniških in Savinjskih Alpah, zelo znan je npr. Szalay-Garinov groben.

Po neurju (reprodukcija)

Fotografija ni večja kot $4,5 \times 7$ cm, iz zapisa na hrbtni strani pa je mogoče razbrati, da sta vedrila od pol poldne do treh popoldan, 5. septembra 1929 («... midva sva se še dajala z velikim previsom, ko je prišla navihita.») Mi pa si lahko predstavljamo, kako so nekaj bivakirali.

odgriznili.«¹⁴ Da je mislil resno, dokazujeta kar dve razglednici. Eno je poslal (poštni žig Jesenic, verjetno 2. 10. 1927) materi na Dunaj, drugo z opombama: N-Wand gemacht« In »NO Kante noch nicht gemacht, sehr altes Problem, bitte 3 Tage Urlaub«, pa je moral poslati v pismu, ker ni znamke niti poštnega žiga. Zamišljena smer¹⁵ je označena na razglednici, posebej (z varianto) pa skicirana še zadaj. Ali pa o Jalovcu: »Jalovec s problemom desnega raza, ki je bil medtem¹⁶ tudi rešen. Potem še desno (zahodno) od Tvojega tako lepega prehoda...«¹⁷ In tako naprej.

Pa naj za tokrat končam in sicer s pozivom: Tisti, ki bi mogli odgovoriti na katerokoli vprašanje, ki sem ga v tem sestavku omenil — oglasite se, hvaležni vam bomo. Še posebej nas npr. zanimajo podatki o rodu Ane ter Emila Klauer (prva mešana ponovitev nemške smrci 10. in 11. septembra 1909), razvojni poti K. Tschade...

¹⁴ S to pripombo prav gotovo misli na največji uspeh našega predvojnega alpinizma, na vzpon (Direktna smer), ki sta ga leto pred tem (5. in 6. septembra 1926) opravila Mira Marko Debelakova in Stane Tomišek.

¹⁵ Njegova ideja, prikazana na razglednici s šestimi pikicami (z razmikom po nekeko 5 mm), se skoraj povsem ujema s Cizljovo smerjo, ki pa sta jo šele 29. in 30. julija 1964 preplezala Josef Kaplan in Jaromír Rada iz ČSSR, pred tem pa je dobila pronokatero navozo. Da ne bo lahko, pa je sklepal še Szalay s pripombo o trajanju dopusta.

¹⁶ Verjetno ima v mislih Comeljevo varianto v razu Jalovca, ki jo je to-že preplezal 26. septembra 1934 z Anno Escher, Jožetom Lipovcem in Ido Mally, in ne originalno smer, ki sta jo France Ogrin in Igor Omerza zmogla že 4. septembra 1932. Za prvo je namreč lažje izvedel, pa tudi bolj levo je.

¹⁷ Direktna smer: prvi plezali Joža Čop, Andrej More in Miha Potocnik, 6. septembra 1935.

VOJAŠKE ŽIČNICE V JULIJSKIH ALPAH V OBDOBJU 1915–1917*

TOMAŽ BUDKOVIČ

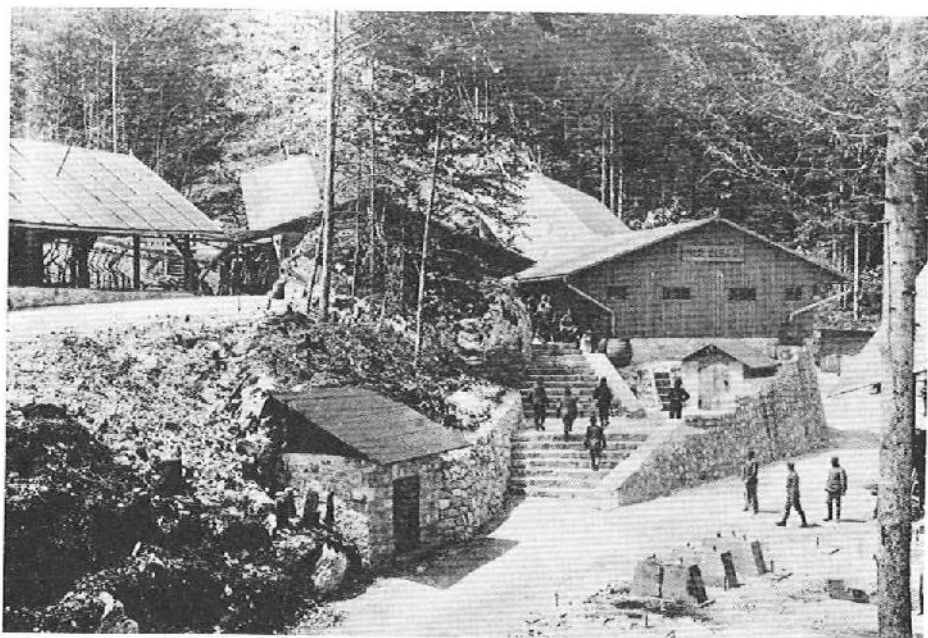
Po vojni napovedi Italije bivši Avstro-Ogrski 24. maja 1915 je postal del Julijskih Alp bojišče, kjer sta sovražni sili merili svoje moči. Posebno hudi boji so divjali v Krnskem pogorju in na Rombonu poleti in jeseni 1915. Italijani so skušali s prodorom proti vzhodu zamajati avstro-ogrsko obrambo in nadomestiti, kar so zamudili v prvih dneh vojne. Krvave boje je ustavila šele visokogorska zima.

Ko so Italijani spoznali, da imajo v visokogorju manjše možnosti za uspeh, so vse ofenzivne akcije usmerili na območje spodnjega toka reke Soče. Na območju Julijskih Alp se je fronta ustalila približno na črti vas Selo—vas Volče—vas Dolje—Mrzli vrh—Sleme—Batognica—preval Na Potočah—Vršič—potok Slatnik—Ravelnik—Čukla pod Rombonom—Bohinca—dolina Jezernice. Boji v letih 1916 in 1917 so bili, posebno severno od Mrzlega vrha, le lokalnega pomena.

Oskrba vojaških enot na visokogorskih položajih s strelivom, hrano, gradbenim materialom in drugimi potrebščinami je predstavljala za obe sovražni strani velik problem. V začetku vojne je bilo na območju visokogorskega bojišča malo poti, primernih za oskr-

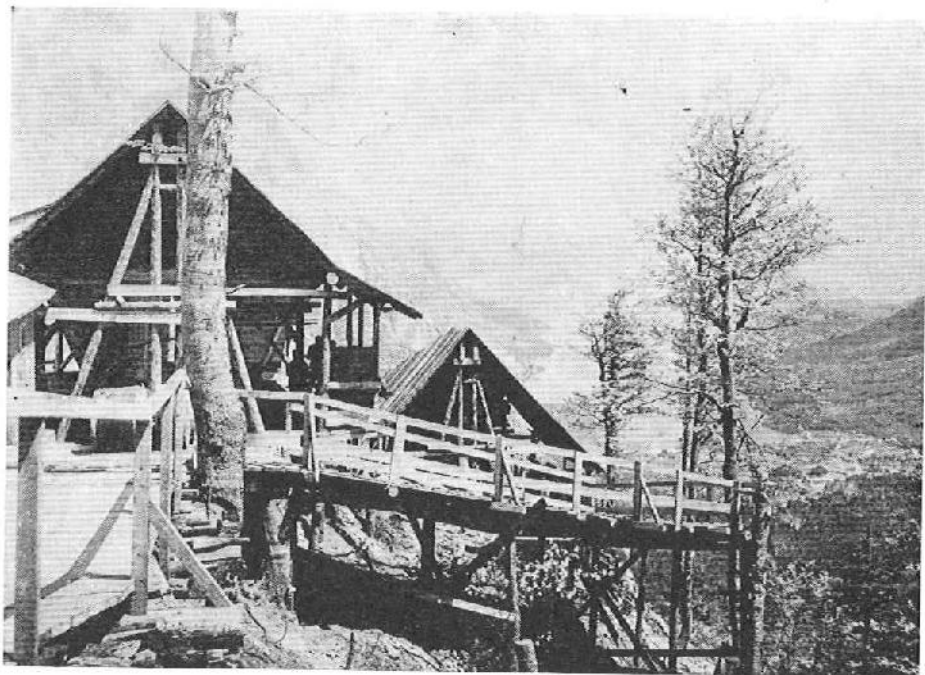

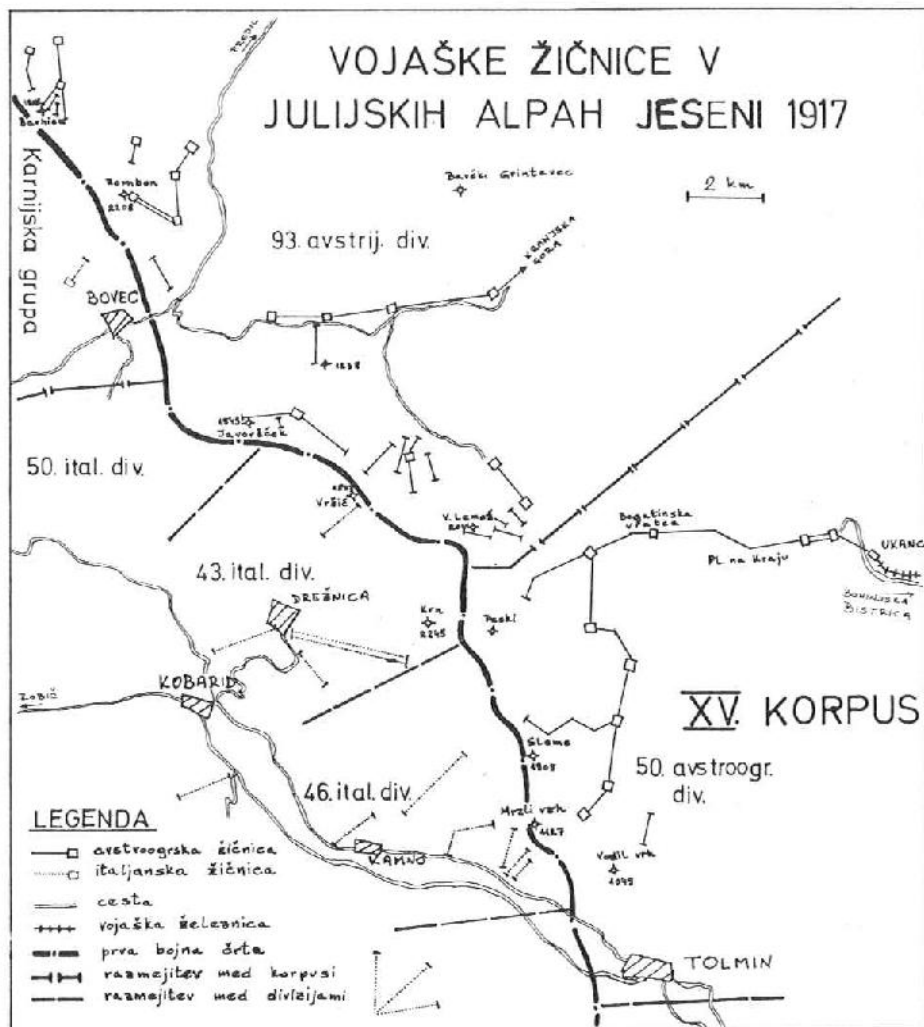
Takole so prevažali
vojake po žičnici
od Savice na Komno
leto 1916

Spodnja postaja žičnice na Komno leta 1916

Zgornja postaja žičnice na Komno leta 1916

bovanje. Samo na območju prve bojne črte v Krnskem pogorju in na Rombonu je bilo več kot 10 000 avstrijskih in še enkrat toliko italijanskih vojakov. Za oskrbo in namestitve teh enot so začeli v neposrednem zaledju postavljati številne lesenjače, graditi ceste, tovarne poti in žičnice.

Do 12. soške ofenzive 25. oktobra 1917 so Avstrijci na območju Krnskega pogorja in Rombona zgradili mogočen žičniški sistem, kakršnega Julijske Alpe verjetno ne bodo nikoli več doživele. Na avstrijski strani fronte so morali konec poletja 1917 oskrbovati dve diviziji. 50. avstro-ogrška divizija v sklopu 15. korpusa (najsevernejšega od Borojčevičeve 5. soške armade) je branila odsek od Tolmina do Smohorja nad Krnskimi jezerom. S potrebščinami so jo oskrbovali delno iz Baške grape, delno pa po razvejanem žičniškem sistemu iz Bohinja. V Zlatorogu se je končala ozkotirna vojaška železnica, s katere so pretovarjali material na žičnico. Ta je bila čez Komno in Bogatinska vratca povezana s komando 15. gorske brigade na Peskih, z drugim krakom pa je segala v dolino Tolminke in iz nje na frontno črto pod Slemenom in Mrzlim vrhom. Na Komno sta bili napeljali celo dve žičnici zaradi oskrbovanja obsežne vojaške baze »Erzherzog Eugen Lager« na Planini na Kraju in v planini Govnjač. Manjša žičnica je bila speljana iz Čadrga v dolino Tolminke. Odsek od Krna do Bovca in Rombona je branila 93. avstrijska divizija, ki je spadala že pod 10. armado na koroški fronti. V njeno zaledje sta držali dve prometnici — proti koncu leta 1915 zgrajena cesta čez Vršič in cesta čez prelaz Predel. Poleg ceste čez Vršič je bila iz Kranjske gore speljana tudi žičnica, njena

najzahodnejša postaja je bila na kraju Čerča okoli dva kilometra pred vasjo Koritnica. Visokogorske postojanke med Velikim Lemožem in Javorščkom so oskrbovali s sistemom manjših žičnic iz doline Lepene. Vseh skupaj je bilo kar trinajst. Na pobočjih Rombona so delovale tri žičnice, od katerih je ena poljala na sam vrh. Vrhove na sedanji državni meji (Bavhica) so Avstrijci oskrbovali s severne strani iz doline Jezernice, odkoder so vozile štiri žičnice.

Italijani so imeli na omenjenem področju proti dvem avstrijskim kar štiri svoje divizije. Zaradi boljših cest na njihovi strani niso potrebovali tako razvejane žičniške mreže. 46. italijanska divizija je delovala na področju od vasi Gabrje do vrha Batognice. Proti njeni bojni črti je vozilo šest žičnic. Kar štiri so oskrbovale krvavo fronto na Mrzlem vrhu. 43. italijanska divizija s fronto od Batognice do izvira potoka Slatnik je imela na razpolago pet žičnic, od katerih sta dve pomagali oskrbovati fronto na Krnu. 50. italijanska divizija, ki je zasedala hrbet Polovnika, ni imela na svojem področju večjih žičnic. Na območju od vasi Čezsoča proti severu je delovala italijanska karnijska grupa, ki je imela proti planini Goričica eno samo večjo žičnico.

V 12. soški bitki so združeni Nemci in Avstrijci pri Tolminu in Bovcu prebili fronto in potisnili Italijane vse do reke Plave. Nekatere žičnice so uporabljali Avstrijci do razpada Avstro-Ogrske za spravilo obilnega vojnega plena z visokogorskega bojišča v dolino, druge pa so demontirali in poslali na novo frontno črto. Jeklenice teh žičnic danes lahko zasledimo marsikje na Primorskem, ko po njih spravljajo seno s strmih senožet v dolino. Ostanke žičniških postaj so še danes dobro vidni — posebej spodnje postaje žičnice od Savice na Komno.

* Fotografijo so iz albuma ing. Franca Legata z Bleda, ki se je udeležil bojev na Krnu na avstrijski strani kot oficir 2. bosansko-hercegovaškega polka. Album je avtorju tega sestavka podaril njegov sin, ki pa o podatkih o nastanku fotografij nima informacij.

NARODNI PARK VELIKA PAKLENICA – BISER VELEBITA

V. K.

V Veliko Paklenico sem z veseljem povabila svoje planinske prijatelje, ki so zagledani le v naše — slovenske skalnate lepote. Ko smo šli na pot tja proti Staremgradu — to je, kot je znano, izhodišče za vstop v Paklenico, je padla marsikatera pikra na račun mojih navdušenih opisov zelene notranjosti Velebita, češ »Velebit, pa zelen, živ in lep...!«

Saj res, če gledaš Velebit z »Jadranske magistrale«, ko drviš proti južnim plažam našega Jadrana, ne vidiš zelenih gozdov, žuborečih voda, ne slišiš ptičjega žvrgolenja... Grozljivo puščoben je in mrtev. Velebitsko pogorje kaže magistrali le svoj skalni obraz. Če pa le enkrat pokukaš v njegovo osrčje, se ti primeri nekaj, kar bi le težko opisali z besedami. Tvoje srce se stopi s srcem Velebita v velikansko razkošno celoto in utrip Velebita mogočno odzvanja v tibi in ne moreš ga več pozabiti. Vsaka naslednja pot, ki te bo vodila ob njegovem vznožju, te nehotе povede v njegovo osrčje, vsaj za kratek počitek in za trenutek v občudovanju miru in svežine našega obalnega velikana.

DRŽI, POVEDEŠ NAS V TO TVOJO OPEVANO PAKLENICO!

Začelo se je kaj nenavadno. Prvi dan službe. Po dopustu: »Kje si kaj hodila?« »Oh« in »oh« opisujem svoje »podvige«. Najdlje pa se zadržim pri tistem: »...in potem, ko smo prišli v Starigrad, se je krmilo pri avtomobilu nehotе obrnilo od obale proti vstopu v narodni park — Veliko Paklenico. Parkirali smo ob vznožju, na prekrasnem prostoru, v senci visokih sten Anić Kuka z ene strani in Visoke Glave z druge strani... Nahrbtnik, čevlji, v žep baterijo in kopalno obleko, kajti pred planinskim domom v Paklenici je bazen za plavanje (baterijo bomo pa potrebovali za obisk kraških jam, ki so v nacionalnem parku).

Moji stanovski kolegi — navdušeni planinci, me nejeverno poslušajo, ko opisujem korak za korakom, biser za biserom, ki jih srečuješ v narodnem parku. Poznajo le naše, slovenske gore. »Velebit je pust, je divji, ti pa mlatiš prav nasprotno! Praviš, da je v

Narodni park Velika Paklenica

maju najbolj zelen in žuboreč? Ali velja, v maju nas povedeš tja, da se tudi mi naužijemo teh lepot?!

Da, in potem je šlo vse kot v filmu. Maj je bil tu, besedo sem dala, mene pa je priklenila bolezen za mesec dni v posteljo. »Ekipa« čaka, telefon poje vsak teden: »Kako, je bolje, kdaj gremo?«

V prvi polovici junija smo se dobili na avtobusni postaji v Ljubljani. Bil je petek. Ob 14. uri je avtobus odpeljal proti Zadru. Bilo nas je šest: Ivanka, Vera, Ivan, Martin, Silvo in jaz — vsi stanovski kolegi in navdušeni občudovalci Julijcev in Kamniških planin. Ob 21. uri smo izstopili v Starigradu — Paklenici.

ODLOČILI SMO SE — »NOČNA TURA V VELIKO PAKLENICO«

Kam zdaj? Nekje bomo prenočili! Silvo, najmlajši in zaletav: »Koliko je do planinskega doma v Veliki Paklenici?« »Dobri dve uri!« Silvo: »Kar gor — bomo tam prespali...!« Malo postojim, premislim: baterije — prave reflektorje — imamo s seboj, ker smo se opremili tudi za obisk kraške jame Manita peč, kjer so pravljico lepi kapniki. Nad planinskim domom je zaselek Pariči, kjer živi upravnica doma; zbuditi jo bo treba, če bomo hoteli v dom.

Pot dobro poznam, upravnica doma me pozna in mi bo prav gotovo tudi ponoči odklenila vrata v dom...

In smo šli. Pol ure po cesti do vstopa v tesen Veliko Paklenico. Že so tu 400 metrov visoke stene, kjer je možna plezarija vseh težavnostnih stopenj. Le če pogledaš navzgor, vidiš zvezdno nebo. Po dvajsetminutnem vzponu med navpičnimi stenami Visoke Glave in Anič Kuka smo prišli vsi zasopli na visoko planoto, po kateri neslišno teče potok Velika Paklenica, ki ima mnogo vode le spomladi in jeseni v spodnjem toku, medtem ko je v zgornjem toku, pri domu, živahen vse leto.

Široka steza ob potoku se neopazno zviža proti vznožjem vrhov nad planinskim domom in zaselkom Pariči.

In kdor misli, da smo bili že ob 23. uri pri domu, se moti. Tja smo prišli šele ob enih zjutraj. Naš nočni pohod je privabil slavčke, ki prebivajo v narodnem parku, saj smo žvižgali in peli in tako so nam pritegnili še slavčki z Velebita, na vso moč seveda in iz vsega grla. Nepozaben nočni koncert je bil tako ubran in njegov »fortissimo« tak, da smo imeli občutek, kot da smo v pravljicnem svetu. Ustavljali smo se in poslušali, poslušali, da nam zaradi glasne hoje ne bi kaj ušlo.

Gospodinja smo zbudili: »Prišli so moji Slovenci! Vsakomur šilce, potem pa spat!« S seboj je prinesla sveže in dišeče rjuhe. Pospali smo. Že ob štirih zjutraj pa nas je prebudilo ubrano žvrgolenje ptičev, ki je prihajalo iz bujnih bukovih gozdov, sredi ka-

terih stoji razkošno lep, dobro oskrbovan in čist »Borisov dom«. Zgradili so ga leta 1963, na temeljih gozdarske hiše iz leta 1904, ime pa je dobil po predvojnem aktivnem planicu iz Novigrada, Borisu Anzuloviću, ki je padel leta 1944.

PRED »BORISOVIM DOMOM« NASLEDNJI DAN OBČUDUJETA LONDON IN HAMBURG TEHNIKO DVAJSETEGA STOLETJA

Naslednjega dne po zajtrku sta Silvo in Martin šla na 1758 m visok Vaganjski vrh. Ivanka, Vera in Ivan pa so izbrali lažjo turo proti Ivini vodici.

Sama pa, zavoljo bolezní, še ne smem pretiravati. Ostala sem v domu. Prostovoljno sem se javila za kuharico v »samopostrežni kuhinji« doma. Pripravila sem kosilo — polento, golaž in paradižnikovo solato.

Sobota dopoldan. Nebo je brez oblaka. Sedim pred domom z ročnim delom v rokah. Družbo mi dela zvesti čuvaj doma, majhen črn kuža z belimi tačkami. Zmenila sva se, da ga bom klicala Piki, in nič ni ugovarjal. Dremal je v senci in le kdaj pa kdaj je odprl eno oko, da bi se prepričal, če sem še tam. Tako sem bila zatopljena v ročno delo, da me je Pikijev lajež kar prestrašil.

Po stezi iz doline sta prihajala dva priletna para po videzu sodeč — obalna turista. Piki jih je dostojno pospremil do vhodnih vrat. Upravnice in njenega moža ni bilo doma, odšla sta na polje kopat krompir. Torej sem sama. Po površnem obhodu doma me odgovori prvi par: »Do you speak...?« »O, yes, I'll try...« odgovorim. Drugi par me od vrat doma opazuje in očitno nič ne razume. »Pivo bi radi, šli smo na sprehod, zanimalo nas je, kam se po poti pride, in smo tako, iz radovednosti hodili in hodili in prišli smo do doma...« mi razlaga prileten gospod, gospa pa zadovoljno prikimava. »Na poti sva ujela še sopotnika in skupaj smo nadaljevali pot...«

Sama do piva ne morem; skladišče je zaklenjeno. Lahko jim pa po planinsko solidarno pomagam. Iz naših zalog sem vzela sladkor, čaj, limono, prižgala plinski štedilnik, gospe pa bosta skuhali čaj in postregli svoja moža.

Medtem se približata tudi druga dva: »Sprechen sie deutsch?« »Doch, wie kann ich Ihnen helfen?«

Angleža sta bila iz Londona, vsa navdušena nad Jugoslavijo, že dvanajst let redno prihajata v naše kraje na dopust. Spodaj, ob obali imata prikolico in tako spoznavata svet ob obali. Nemca sta iz okolice Hamburga...

Potrudim se in jima pojasnim vse, kar vem o narodnem parku Velebita. Predstavim in razkažem jim dom in naprave, ki pomagajo, da se planinci tu udobno počutijo.

Vodni režim pred domom sestavlja sotočje potokov Paklenice in Bezimenjače. Neposredno nad domom je zgrajen zbetoniran bazen, v katerem je mogoče tudi plavati. Pod

Narodni park Velika Paklenica — Borisov dom

teraso doma je vodna turbina, ki daje za proizvodnjo električne energije za razsvetljavo doma. Največji čudež je pa »pralni stroj«, ki je nameščen pod majhnim slapom. To je velikanski lesen čeber, v katerega pada voda z višine treh metrov. Gospodinja vrže rjuhe v čeber in sam padec vode obrača in menca rjuhe v čebru.

Gospod iz Londona je po vseh štirih iskal pozicijo za posnetke. Končno je legel na trebuh, da je mogel verodostojno posneti »Washing machin from Velika Paklenica«.

Moji gostje so navdušeni odhajali v dolino in še dolgo smo si mahali v pozdrav.

Naše »kosilo« je bilo ob 18. uri. Silvo in Martin sta nakupila v zaselku jajca, ker sta menila, da od kosila ni nič ostalo. Martin je za nameček prišel iz zaselka že z malo »dobre volje« in je veselo demonstriral, kako se jajce izpije kar surovo. Večer pa nam je minil skupaj z gospodinjino in njenim možem v veselem razpoloženju.

Naslednje jutro smo se poslovili. Na poti v dolino smo obiskali še kraško jamo Manita peč, ob 12. pa smo že sedeli v avtobusu za Ljubljano.

... Še istega leta, v začetku jeseni, sta se povzpela Silvo in Martin na vrhove Velebita. Vstopila sta pri Senju (Jurjevo) in sestopila po petih dneh v dolino Zrmanje. Prehodila sta »Velebitski planinarski put« s transversalno knjižico »Hrvatskega planinskega društva« v rokah. Vsa navdušena danes posredujeta drugim planincem svoje izkušnje z Velebitske transversale.

NOČ NA OGNJENI GORI (STROMBOLI)

KAREL NATEK

Topel veter, ki je prlnašal na goro vonj po morju, je vrtinčil črni prah pod najinimi nogami in ga v drobnih oblakih nosil čez sleme na drugo stran. Pot po rahlo se vzpenja-jočem hrbtu je bila prav prijetna, saj je bila podlaga iz trdne kamenine in nama koraki niso več drseli po sipkem drobirju. Soparica, ki sva jo še malo prej čutila, je ponehala; spremenila se je v plast belih kosmičastih oblakov, ki so v višini petsto metrov obdajali goro in se nad morjem raztezali proti daljnemu obzorju. Na levi strani je bilo skozi nje komajda opaziti bele hišice Piscite in Ficograndeja pa belo progo valov, ki so udarjali v temno vulkansko skalovje na obrežju. Na desni pa so divje razklane črne stene Ognjenega roba (Filo del Fuoco) strmo padale proti Ognjenemu melišču (Sciara del Fuoco). Približno v isti višini, kjer sva počivala na slemenu, so bila onstran skoraj kilometer širokega dola ognjeniška žrela, iz katerih se je kadil svetlo siv dim.

Pokrajina v zgornjem delu ognjenika je bila popolna puščava. Zadnja bilke trave in praproti, ki so se poskušali upirati nemirnemu in stalno premikajočemu se vulkanskemu pepelu, sva pustila daleč pod seboj. Tla so bila na debelo pokrita s črnimi in temno-rjavimi vulkanskimi izmečki različnih velikosti. Gola pobočja so se strmo spuščala navzdol in kadar se je pod negotovim korakom sprožila večja skala, je za sabo potegnila plaz, ki se je ustavil šele v prvem grmovju. Okrog naju se je rahel vetrič igral z oblaki prahu, ki so s tihim šelestenjem poplesavali okrog velike skale, s katere sva si ogle-dovala ognjeniška žrela na drugi strani globokega dola.

Nenadoma se je iz žrela vzdignil črn gobast oblak in nekaj trenutkov kasneje sva zaslišala gromko bučanje. Kot prikovana sva strmela v čudovit prizor. Izbruhnilo je nama najbližje žrelo in v jarki dnevni svetlobi sva zagledala temnordeče kose razžarjene lave, ki so v loku leteli proti nama. Ognjeno melišče pod žrelom je na mah oživel. Kot toča padajoče razžarjeno kamenje je potegnilo za sabo izmečke prejšnjih izbruhov, tako da se je plaz z glasnim šumenjem spustil po melišču navzdol. Nekaj debelih kamnov se je skotalilo pred plazom in le počasi so zamrli zadnji odmevi njihovega kotrljanja. Tišina, ki je sledila, je bila nepojmljiva. Trušč je pojenjal prav tako hitro, kot se je pojavil. Vse se je končalo v nekaj sekundah.

Na vrh gore sva stopila le nekaj minut pred sončnim zahodom. Ko se je majhna rdeča krogla počasi spuščala za oblake, je bila neskončno daleč in zaradi sloja oblakov pod nama se je zdelo, kot da skupaj z vrhom lebdiva v nekem nestvarnem svetu, zelo oddaljenem od najinega vsakdana. Nobenih rdečih in vijoličastih žarkov za slovo, dan je odhajal enako preprosto, kot se je začel.

Dvesto metrov pod vrhom so na obsežni polici, ki se na zunanjem robu naglo prevesi v Ognjeno melišče, ležala štiri ognjeniška žrela, podobna velikanskim loncem, iz katerih se je valil gost dim, iz dveh pa je v enakomernih časovnih presledkih (deset do dvajset minut) brizgala kvišku žareča lava. Pogled v peklenško kuhinjo, iz katere je zlasti po izbruhu močno zasmrdelo po žveplu, z Vrha nad jamo (Pizzo o sopra la Fossa, 918 m) je bil veličasten, zaradi vedno bolj gostega mraka pa celo grozljiv.

Radovednost naju je gnala navzdol k žrelu. Pogled čez rob v notranjost mračnega in smrdečega kotla je bil enkraten. Vse je bilo že pogreznjeno v mrak, tako da je bilo videti le navpične stene iz raznobarnih plasti lave, iz katerih so v številnih fumarolah vzhajali smrdljivi plini. Legla sve na rob žrela in kukala navzdol, odkoder je prihajalo glasno brbotanje in cmokanje, kakor da bi se kuhala polenta. Nekajkrat je skozi mrak v dnu kotla priletel rumeno rdeč kos žareče lave in z glasnim, cmok, padel nazaj v lavo, ki pa je ni bilo videti.

Enakomerno mrmranje je v hipu prešlo v dljve rjovenje in bobnenje, da sva podzvestno skočila kvišku in se odmaknila od roba žrela. Iz njega se je kot duh iz Aladinove svetilke vzdignil nad naju oblak črnega dima, za njim pa so kot roji razdraženih os poleteli kvišku žareči kosi lave. Za trenutek so obviseli v zraku, nekako 150 do 200 metrov nad nama, nato pa še z večjim grmenjem popadali nazaj v žrelo.

Nekaj trenutkov v noči, kolikor traja posamezni izbruh, je doživetje na skrajni meji možnega. Sele ko se pokrajina spet obda z nočno tišino, se zaveš, da je vse skupaj trajalo le hip, še dolgo po vrnitvi domov pa ti ni povsem jasno, ali niso bili ognjemeti, ki ožarjajo noč nad ognjenikom, pravzaprav le sanje. Tistih nekaj trenutkov, ko oči žarijo v blišču podzemeljskega ognja, ni dovolj, da bi se povsem predramil iz rahlega dremeža, ki ga prinašajo dolge nočne ure, pa že spet nastopi popolna tišina, kot da se ne bi nič zgodilo. In čeprav se vulkanova igra ponavlja iz ure v uro, je vsak izbruh nekaj posebnega. Bolj ko se nočne ure odmikajo, bolj postaja meja med resničnostjo in sanjami nejasna, prizori, katerih lepote ni moč popisati, premaknejo občudovalca v nekakšno zamaknenost, ki postaja vedno bolj nenasitna. Tišina med dvema izbruhoma se spreminja v nestrpno pričakovanje in v dolgi noči se čisto nekje v dnu zgane občutek lastne nemoči, nekakšno bojazni pred nečim, predaš se tavanju med sanjami, tiho mesečno in bleščečim sijem orjaških ognjemetov, kot uročen gledaš predse in se ne ganeš z mesta. Le sanje vpíjaš vase in molčiš. Šele ko začne jutranja zora prekri-vati nočne prizore in jih spreminjati v neostre obrise gobastih oblakov dima, je treba obrniti gori hrbet, da odneseš s sabo sij z modrikasto mesečino prepletenih krivulj podzemeljskega ognja, sanje, ki jih vse življenje želiš še enkrat doživeti.

TUDI SNEŽNI LEOPARD

DANILO CEDILNIK

Stopal sem skozi sivo jutro. Na dolgih peščenih pobočjih sem iskal bel cvet. Bilo je tiho in hladno.

Orel, ki je drsel čez morane, je imel na koncu velikih, širokih peruti peresa upognjena navzgor in razprta, kot da so to dolgi trepetajoči prsti. Ne da bi zamahnil s krili, je jadral nad morenami; lahkotno se je dvigal in padal, zajemal je veter z veliki peresi, ki so občutljivo tipali hladni zrak, pozibaval se je in ko me je preletel, je rahlo zakrožil, peresa pa so skrivnostno zašumela. Drsel je nad pobočjem in oprezal po beli pokrajini, poprhani z novim snegom, ki ga je dala noč. Izpod snega so se kazali mokri kamni in nizke, krušljive skalne stene, preprežene s temnimi lisami kopnečega snega. Iz tal je izparevala hladna, vlažna belina. Bregovi so bili nepremični, vzpenjali so se proti zameglenim vrhovom.

Ser se je potopil v sivo, vlažno jutro. Izgubil se je nekje v meglah, ki so hitele čez paščena pobočja.

Kako bi poletel po grebenih!

Gledal sem za njim. Nekaj časa sem stal in čakal, če se bo vrnil in ponovno zakrožil nad postavo sredi pobočja. Pa je odletel po svoji poti.

Rahel, vznemirljiv šum peres, ki grabijo meglo.

Stopal sem naprej. Želel sem posneti žametasti cvet, ki mu Tibetanci pravijo snežna volna. Bel cvet, poprhan z belim, nočnim snegom.

Na špičastem kamnu na vrhu morene je čepel krokar. Kot črn klp je vse dneve posedal tam. Glava se mu je sesedla v puhast vrat, le včasih jo je obrnil, ne da bi se premaknil in pregledal okolico. Ko je zaslišal moje korake, jo je zasukal, da se mu je puhast šal zvil in našopiril. Ošinil me je z mrzlim pogledom. Morda so krokarji menjavali stražo na tem razglednem robu, vendar se mi je zdelo, da čepi na skali vedno ista ptica — s širokim, rumenkastim kljunom in črnim, nizkim čelom, pod katerim so se motno zableščale temne, zaspane oči. Zgrbljen je čepel na skali, teman kot kamni, ki

so se kazali izpod snega; gledal je nekam v daljavo. Obračal mi je hrbet in ni se več menil zame.

Globoko v dolini se je na pašnikih zableščalo blede sonce. Tam so v zgodnji jeseni, kot droben pesek, razsuti tropi ovac. Na travnatem robu se pase čreda belih konj, repe imajo spleteno v kite. Jata kavk se navadno spreletava nad pašniki. Vendar, to jutro je bilo mirno, pašniki so bili pusti in kavke so se razpršile v meglah, ki so hitele čez morene. Snežna belina se je razpotegnila daleč tja dol v dolino.

Kje so črede?

V dolgih zavojih sem se vzpenjal po pobočju, čevlji so mi spodrsavali na prekritem kamenju. Cvetlice in suhi šopi jesenske trave so bili pod snegom — beli kupčki, posejani okrog skal. Med njimi so ostajali v mokrih tleh moji sledovi in jih razkrivali. Skozi tanko odejo so sevali blazine oranžnega in rdečega mahu. Iskal sem med temi belimi kopicami, vendar snežne volne nisem našel. Ko sem prejšnji dan sestopal z ledenika, sem videl nekaj razkošnih cvetov. To jutro pa so se cvetovi skrili v belino snega — kot volneni hrbti črede na zasneženih pašnikih.

Vzpenjal sem se, sklonjen naprej in skal po snegu med kamni. Včasih se mi je zazdelo, da sem pred seboj zagledal veliko volneno čašo, ko pa sem prišel bliže, je le napihan sneg cvetel v čudnih oblikah. Tako sem hodil v meglenem jutru. Stopal sem po spolzkih kamnih, iskal sem ter tja, prečil neznano dolinico in se spet dvigal v dolgo pobočje. Moker sem bil, potne kaplje so mi izpod las polzele navzdol po hladnem vratu. Kamera je nihala ob telesu. Dlje ko sem hodil, bolj sem si želel, da bi našel puhasti cvet. Postal sem nestrpen. Obšla me je misel, da ga mogoče sploh ne bom našel, zato sem še bolj trdovratno brskal po bregu in vztrajno iskal. Dlje ko sem hodil, lepši je postajal v moji predstavi.

Z vsakim korakom me je kosmatulja še bolj vabila, da sem se poganjal s palicami po strmini, prepričan, da jo moram najti.

Moram jo najti in se je dotakniti.

Spomnil sem se na šerpani Ani Nimala, ki je pred dnevi, ko sva šla proti ledeniku, iskala zelišča.

S cepinom v roki se je vzpenjala po travnatem pobočju in razkopavala plitvo grudo. Vsa zgrbljena je grebla po prsti, da ji je nahrbtnik zlezel na vrat in jo tiščal k tlom. Pokazala mi je koren, ki ga je pravkar izkopala. Ko je ostrgala zgornjo plast, se je pod njo zableščala temna rdeča barva, kot da je to kri. Grebla je po tleh, majhna in drobna ter pri tem mrmrala nerazumljive besede. V njenem iskanju je bila neka nedoumljiva strast; takoj ko je izkopala koren, se je zagnala naprej do naslednjih listov, ki so poganjali iz plitve, peščene ruše. Krčevito je držala cepin, korene je ruvala previdno in ljubeče. Morda so čudežno zdravilni.

Tako se je vzpenjala, jaz pa sem strmel v temno rdečo barvo in poslušal ton njenega glasu. Korene je potem zavila v vrečko in jih položila v nahrbtnik med ledne kline in dereze.

Prav tak sem bil kot šerpani, ko sem se zaganjal v pobočja. Z vedno večjo strastjo sem iskal belo bombažasto cvetlico. Zdela se mi je, da jo moram najti, čeprav majhno in skromno, čeprav ovelo.

Kot tiste rdeče korenine je postajala zame čudežno zdravilna.

Dolgo sem hodil in prišel sem na prostrano sedlo.

Nekje med oblaki se je zableščal snežni raz. Plaznice z modrimi sencami so se vsipale z njega in bele opasti so se ledeno smehljale.

Oddaljeno grmenje padajočega seraka.

Obstal sem, naslonjen na palici in poslušal.

Obstal sem, začaran od nenadne tišine, ki sem se je naenkrat zavedel. Ozrl sem se, kot krokar sem zavrtel glavo. Vijugasta negotova sled je prihajala za menoj — dolgo, neutrudno iskanje belega cveta v belem snegu. Kako prostrani so ti bregovi in vrhovi, ki valovijo čez doline v neskončno sivorjavo morje Tibeta. Nobenega živega bitja ni bilo nikjer. Krokar je čepel nekje spodaj na moreni. Čisto sam sem ostal, visoko in daleč me je zapeljalo iskanje snežne volne. Zaželel sem si, da bi ser prišumel čez grebene ali da bi po planjavi bežale dolgodlake divje koze, oddaljene in skrivnostne, da bi se kavke razposajeno igralo z vetrom in se klicale s svojimi zvonkimi glasovi — da bi se karkoli zganilo okrog mene.

Pa so le sive megle hitele čez sedlo. Pobočje je bilo mrzlo in vlažno, obsijano z ostro belo svetlobo, ki je prodirala skozi meglo. Stal sem in nisem se upal premakniti, da bi oživil to mrtvo pokrajino. Oklenila me je negibna sivina, da sem okamenel v tej negibnosti. Prenehal sem dihati, z odprtimi usti sem prisluškoval neverjetni tišini. Potem so grebeni zavalovili, nenavaden, pojoč glas je zazibal pobočja, monotono je naraščal in padal. Prihajal je nekje od daleč, iz neznane globine in postajal je vedno bolj razločen — kot sled, ki je v zavojih prihajala za menoj po bregu. Glas je rasel in padal — tako se dvigajo in padajo obrisi gora. Mono-

ton je bil kot sivorjava barva peska. Tiho šumenje kril sem slišal v glasu, oblak pršnega plazu se je valil z gore in boleča osamljenost mrzlega jutra je zvenela v tej pesmi. Šerpani Anni Nimale vsako jutro moli za nas. Takrat sem nenadoma doumel njeno molitev, njen pojoči glas, ki me je spremljal to jutro na vsakem koraku, da sem stopal v tem ritmu. Zdela se mi je, da mrmrajo kamni in snežišča in megla. Zgodaj jutraj, ko smo s šotorov čistili sneg, jo začela svojo pesem. Pred vsako turo je izgovarjala neznane besede s svojim resnim obrazom. To jutro nas je poskropila z ledeno vodo iz zamrznjenega hudournika. Nenavadno dolgo je molila, njen glas se je skupaj z dimom z ognjišča vil po taboru. Še in še je ponavljala svojo prošnjo in svojo bojazen, svoje hrepenenje; metala je riž po zasneženih tleh — bela zrna so se nevidno potopila v bel pršič — zažigala je trave in mah, da je ostro dišeč dim prekril šotore. Nekdaj je bila lama. Njen obraz je bil resen in zaskrbljen. Dlje je molila kot navadno, njene ličnice na suhem obrazu so se mi zdele še bolj izbočene. Morda se je bala tega dne, ki se je začel tako siv in hladen, tako boleče osamljen na neskončnih morenah.

Ali je zažigala tudi temnordeče korenine?

Stal sem in poslušal.

In razumel sem njene besede, saj so bile tako preproste, kot je preprosto hrepenenje ali tiho in samotno valovanje grebenov. Tudi moja sled je bila del te pesmi in njen ukrivljeni hrbet je bil kot morena na koncu ledenika.

Ko sem se premaknil, je sivorjava pesem utihnula. Pod otrplimi nogami se je prevalil kamen, palica se je dotaknila skale. Negibnost je minila, pokrajina okrog mene se je spet premikala, v snegu so ostajale nove stopinje in razkrivale rjave mokre kamne, ki so me nemo opazovali. V premraženih rokah sem stiskal palici.

Ne boš našel belih cvetov, sem pomislil. Izgubili so se v snegu kot riževa zrna, kot volneni hrbti črede.

Pa sem jih sploh iskal? Kam drži vijugasta, negotova gaz, ki prihaja za menoj? Kaj išče? Zaželel sem si, da bi z nekom spregovoril, da bi slišal besede pa čeprav neznane — razumel bi jih, da bi videl živo bitje, da bi zavpil nasproti megli in slišal samega sebe in svoj odmev; pa sem se le tiho oziral okrog. Dolgo sem že hodil po tej samotni pokrajini. Pozabil sem na snežno volno; vzpenjal sem se in nič več nisem iskal po tleh. Izgubljen sem stopal po vetrovnem grebenu med sedlom, ki se je strmo dvigal v oster vrh, poln bleščečih robov in skal. Veter je vrtinčil oblake in snežne kristale. Kamera je nihala na vratu.

Sredi koraka sem obstal. V snegu pred menoj je sveža sled presekala greben. Torej nisem čisto sam. Za dlan velike stopinje so mehko in neslišno drsele ob skalah in se z izproženimi kremplji ugrezale v sneg. Samotna sled je prihajala nekje iz nasprotne doline in veter jo je zasipal z belimi kristali. Svetlo lisaste neslišne stopinje zamolklo rumenih oči. Držale so napačič čez pobočje navzgor, pod skalno steno in se razgubile v strmih, zametenih žlebovih. Držale so mimo skal, nekaj metrov nad menoj, kjer je rasel velik bel cvet, širok kot stopinje v snegu.

Čašast cvet snežne volne je bil z dolgo korenino zarit v razpoke, prepleten z granitom, prekrit z lvjem, ves puhast in mehak, odet v volnene tančice. Čisto sam je rasel na grebenu, snežno bel.

Stopil sem v tiho gaz, stegnil sem roko, se dotaknil bele rastline. In ozdravel sem. Kamera je zanihala na vratu, podrsala je ob sneg.

Vrh nad menoj se je bleščal v soncu. Palici sem privezal na nahrbtnik, oprijel sem se krušljivih skal in začel plezati. Veter mi je hladil obraz, pod rokami se je na oprimkih topil sneg. Plezal sem lahkotno in brezskrbno, globoko sem zajemal hladni zrak. Daleč spodaj so se čez moreno opotekali svetli sončni prameni in nad oblaki so se čez greben Anapurn vlekle dolge snežne zastave. Skalni skoki so bili orjaške stopnice proti vrhu. Čutil sem gibanje svojih rok in nog. Raz sem premagoval, kot bi plaval nad njim, prsti so tipali po granitu — tako tipajo široka šumeča peresa po hladnem vetru.

Na vrhu stene sem zagazil po sončnem grebenu.

Tudi snežni leopard je šel to jutro čez vrh.

VELIČINA NARAVE IN PLANIN

JANEZ BROJAN

Lepote narave vabijo vedno več mladih in starejših. Vse si želi v naravo in razvedrila v njej na čistem in svežem zraku. Tam si nabere novih moči.

Bolj željni naravnih užltkov in lepote pa ni dovolj le dolinsko življenje, ampak nas vleče naravna sila in sla v lepši planinski svet. Hoja po dehtečih planinskih planotah, posejanih z različnim planinskim cvetjem in njihovim sladkim, blagodejnim vonjem človeka prevzame...

Po planini, kjer se še pase živina, govedo in ovce, se razlegajo glasovi zvoncev. Mi pa se počasi vzpenjamo v breg, proti samemu vrhu, grebenu. Prepoteni smo, pa veselo uživamo, se ustavimo in se oddahnemo, ko smo posedli po skalah ali po travi. Razgled z vrhov na sosodnje in bolj oddaljene vrhove, grebene in doline je božanski. Koliko sreče in zadovoljstva je v srcu ob takih prizorih in pogledih na naravno mogočnost in lepoto. Oko se ne more nagledati vsega tega. Prisojna pobočja z lažjimi skalami so prekrita s planinskim cvetjem; vsepovsod je en sam cvet. Nadvse pa razveseljuje pogled prekrasni temnordeči rododendron, ki se ošabno bohoti po pobočjih. V skalah in na policah med travo pohlevno čepe prekrasne bele, žametne zvezdice planike; vse belo jih je.

Sem in tja plašno dviga svojo malo rjavo ali rdečo glavico murka s svojim sladko čokoladnim vonjem. Tam se spet bohoti modri svišč in pa rdeči korčki — ciklame. V neznatni špranžici v skali pa se muči za svoj obstanek pohlevna Zoisova zvončica. V strmini se pase trop gamsov. Kako zanimivo jih je gledati, mladičke, ko se lovijo okrog svojih mater. V sinjih višavah se vozi v lahkih zavojih orel in pregleduje svoje planinsko bogastvo in lepoto, obenem pa si išče plen. Lepo je vse to... Toda ni vedno tako. Včasih je narava mnogo bolj resna. V svoji zamaknjenosti nad to lepoto si prezrl bližajočo se grozoto naravnih sil. Nisi opazil, kdaj je izginilo sonce. Nato te je opozoril šele blisk in takoj za njim oglušajoč grom; svet se strese, kot da bi se hotel sesuti v prah. Blisk in grom se vrstita, vmes pa se vsipata dež in toča. Groza. Gorje mu, kogar zaloti ta ples narave v planinah in na prostem.

Stojim na vrhu Slemena. Gledam naokrog, pogled mi drsi čez mogočne stene, raze in grupe Možicev, Kukove špice in tam na desno čez Beli potok in Martuljkovo skupino. Svet za plezalce. Nepozabni spomini se mi obujajo na prehojene poti po tem mogočnem, lepem, obenem tudi sem in tja zelo zahtevnem terenu. Pred menoj se dviga mogočen skalnat zid. Stene so mestoma močno razdrapane, pa spet navpične in gladke, med njimi se bočijo velikanski previsi in prepadi, vmes pa jih prepredajo globoke grape. Sladki so spomini na preživete ure in doživetje v tem mogočnem svetu v borbi z njihovo trdo silo in močjo. Nič kolikokrat sem obšel in prehodil ves ta svet od Slemena do Škrlatice. Sam ali s tovariši. Kolikokrat sem se vzpenjal ali spuščal po stenah, skalah, pragovih ali gamsovih stečinah, med globokimi prehodi ali nad njimi. Ponekod so prečke gamsovih stezic tako neznatne in vodijo skozi gladke in navpične skale, da ti je tesno v prsih ob misli, da boš moral čez. Včasih je to edini možni izhod iz zagate.

Pozornost vzbuja vzhodni raz Kukove špice. Kako mogočen je in privlačen. Mika me, da bi se še enkrat po toliko letih povzpел čeznjo. Morda?

Lepo julijsko jutro se budi, ko hitim po cesti, ki drži proti Peričniku in naprej v Vrata. Kar hitro sem na vrhu klanca Krede. Tu zavijem kar navzgor skozi gozd in grem na slepo proti Malemu Čvrlovcu. Hitra hoja me je kar precej ogrela. Sonce je že obsijalo vrhove. Pot mi krajšajo ptički s svojim jutranjim spevom. V mlademu smrečju se srečava s srnico; postojim, nekaj trenutkov se gledava, pa si misli: »Kam pa ti tako zarana? Ne pustiš, da bi se lepo v miru pasla v jutranjem hladu.« Počasi se obrne in lahkotno odskaklja drugam. Spet hitim naprej, saj je pot še dolga. Šest je ura, ko že stojim na mali jasi na vrhu Goličice. Ne ustavljam se, pot sem izbral kar naravnost navzgor skozi skale proti z gostim ruševjem poraslemu robu. Sem in tja stojim osamel vihanik, ki se z naravnimi silami bori za svoj obstoj. Kar hitro sem bil pri vstopu v vzhodni raz. Nekoliko si ga ogledam, da bi videl, kje bi vstopil in kako bo šlo? Oprijel sem se strmih skal. Čeznje se počasi dvigam navzgor. Po zelenicah je raslo dosti planik, ki pa so bile še hudo neznatne. Zavoljo neugodnega vremena. Počasi se vzpenjam, bližam se stolpu. Prvi vrh ali skok v razu. Do sem je raz še nekako lažji, z vsakim metrom višine pa se težavnost stopnjuje. Od tu naprej se začne šele prava in zračna plezarija. Raz postaja od metra do metra bolj strm, skoraj navpičen. Ponekod so skale gladke, drugod spet zelo krušljive. Povsod pa so zelo slabi oprimki in stopi. Čim višje plezaš bolj je raz odprt, ozek in zračen. Levo in desno padata steni skoro navpično 150 do 200 m globoko. Čim bliže sem drugemu glavnemu stolpu — »Prižnici« — težji je raz, njegovo zahtevnost še poveča pod vrhom gladka in skoraj navpična skala. Vsa čast

Dorčiju Koflerju, dobro se je odrezal, ko ga je plezal sam brez varovanja, pa še pozimi v snegu in ledu. No, končno, na vrhu sem.

Ura je osem in dvajset minut, ko stojim na Prižnici, le nekajminutni oddih in spet se ozrem naprej po razu, ki je zdaj že položnejši in lažji. Kar hitro sem na strehi na vrhu južne stene. Tu sem se nekoliko odpočil, nekaj zaužil in se nekoliko razgledal. Gori v Možicah se utrga kamen, zamolklo klopota po grapi in steni, dokler se ne ustavi na pesku pod steno, kamor je potegnil še majhen plaz. Z maler zelenice pod steno močicev se vsuje trop gamsov. Bilo je 14 glav; splašilo jih je padajoče kamenje. Tam nad Tičarico se vozi po zraku krokar. Njegov hripavi glas »kra, kra, kra« se odbija od roba do roba.

Ozračje preplavi močan zvok. S Koroške sem priplava beli, jekleni ptič — letalo. Kako se leskeče v soncu, ki močno pripeka, čeravno so šele dopoldanske ure. Treba bo naprej, kam? Pred menoj sta dve možnosti po grebenu na vrh Kukove ali po strehi sestop v pesek pod Gulcami. Mika pa me južna stena, ki jo gledam pod seboj. Smer, kjer smo prvi plezali pred leti z Gustlom Delovcem in Ivanom Jenkom leta 1953. Res je zelo strma in kršljiva, a jo dobro poznam. Odločil sem se zanjo.

Vstopil sem tam, kjer smo izstopili na manjšo ploščad, odtod skozi skoraj navpičen žleb, čezenj in po majhni prečki v levo do razbitih balvanov, še nekoliko v levo navzdol na nekaj pomol. Tu je zelo kršljivo. S pomola rahlo v levo padajočega kamina ali zajede in po nji navzdol na teraso, na zelo kršljivo široko gredino.

Gornji del stene je za menoj. Naprej po gredini grem v desno do navpičnega trimetrskega žleba, ga preidem in grem v levo, v luknjo. Naprej ob navpičnem stebri čez gladke trebušaste pragove v levo ali desno navzdol do grape — vpadnice snega in kamenja iz celotne stene. Zadnji del je zelo gladek, a je sestop bil lažji kot vzpon čez trebuhe. Od tu še okrog z ruševjem poraščenega roba in že sem bil na zelenicah, ki se spuščajo navzdol proti pragu Velikega Čorlovca.

Na vrhu praga me prevzame krasota planinskega cvetja: spet svišč, sloč, blagajana, vse se meša med seboj; kakor bi se trli, kdo bo imel več prostora in bo lepše cvetel. Res božanski pogled na ta prekrasni planinski svet v alpinističnem raju, ki ga ureja in neguje narava sama. V raju volikih in prelestnih doživetij, ki ostanejo obiskovalcu za vedno v prijetnem spominu. Spet hitim naprej; ura je poldan, ko sem že doma. Turo sem opravil 25. julija 1980, sam in brez pripomočkov.

Raz: III do IV tež. stopnje, stena pa v sestopu in zaradi kršljivosti iste stopnje. Raz sem plezal uro in deset minut. Stena v sestopu prvenstvena, plezal sem petdeset minut.

ŠTIRJE DVAJSETLETNIKI IN EIGER

JANEZ BENKOVIČ

Sredi avgusta 1980 smo. Pod nami v zeleni dolini Grindelwalda sije sonce, mi pa smo oviti s pusto sivino. Iz megle prši in spušča se mrak. Zavedamo se, da moramo poiskati mesto za bivač. Smo nekje na sredini »Rampe«.

Zdajci nekdo zatuli: »Dobro mesto za bivač. Imamo ga!« Ne vem več, kdo je bil to, le nekako bolj svetlo je postalo, ko smo videli, da bo bivač, vsaj kar se mesta tiče, kar v redu. Razdelimo se. Midva z Rokom si urediva prostor na vrhu vodoravno odsekanega stolpčka. Na najini desni se stena odsekano izgublja v prepad. Sablja in Jani se namestita levo od naju. V zaledenel kot si izkopljeta poličko.

Zlezemo v puhasta oblčila in se pokrijemo z bivač vrečami. Za vsak primer ima vsak svojo. Z Rokom se udobno namestiva in skuha čaj z »maratonikom«. Tako dobro je, da ga morava še enkrat skuhati. Led za vodo je v razpoki za najinima hrbtoma. Ko vse to mine, se iztegneva, kolikor se pač da, na najinem skromnem prostorčku. Kuhalnik oddava Sablji in Janiju, ker sta svojega pozabila v dolini. Objema me blagodejen spanec, misli pa tonejo v meglo okoli nas. Kot da bi jih gnal veter, se oddaljujejo; za trenutek se zaustavijo nad zelenimi planinami nad Grindelwaldom, ki so tako podobne našim, nato pa odhite v deželo, ki je prav tako lepa kot Švica; dotaknejo se njene zemlje, iz katere v prebujajočem, še komaj toplem pomladnem dnevu, puhtijo meglice, se za trenutek sprehodijo po gozdu za vasjo, kjer smo se včasih preganjali in se vzpno po temačni grapi gorskega potoka na goličavo. Tedaj pa se zgodi nekaj čudnega: slika gora, ki so mi znane, se pomešajo z obrazi ljudi, ki jih tudi poznam. Gore so blagih in ostrih potez, široke in vitke, razdrapane in elegantne. Tudi obrazi niso vsi enaki.

Poleg tistih starih, tako razbrzdanih, da se včasih zde že kar utrujeni, vstajajo novi, svetli in nasmejani, včasih celo malo predrzni. Vendar se zavem, da imajo vsi ti ljudje radi tisto deželo, tista polja, gozdove, tista mesta, vasi in gore, ki s svojimi oblikami izražajo njihovo srečo. Ponosno in smelo stoje v daljni svobodni deželi... Prebudim se. Neroden, oster kamen me tišči v hrbet. Ni pretirano mraz. Zmenila sva se, da on prevzame skalo, jaz pa led; zdaj pa so razmere povsem drugačne. Tam, kjer so navadno kopni raztežaji, je skala vkopana v led. Kamin nad bivačkom, ki ga bomo jutri navsezgodaj naskočili v prvem raztežaju in se ga spomnim s slik, je povsem zalit z ledom. To bo užitek! Z zaspanimi očmi pogledam navzgor v črn kamin, ki ga zapirajo črni previsi. Začutim, da me je strah težav, ki so skrite nad temi previsi: Prečnica bogov, pa Pajek in izstopne počti. Za krono vsega pa še sestop...

Zaželim si sonca. Pri srcu me stisne, ko se spomnim zoprne megle, ki nas je spremljala danes popoldne in zvečer. Za nami so ostala ledišča: Likalnik, strmo Tretje ledišče iz črnega ledu, pa ne preveč strmo, a zelo veliko Drugo ledišče, ki smo ga prečili nenavezani. Strah nas je bilo zapadnega kamenja in šli smo, kolikor smo najhitreje mogli. Pa se nam je zdelo, da sploh ni take sile s temi »smrtonosnimi izstrelki«, kot smo brali v knjigah. Res je v vseh treh dneh, ko smo bili v steni, padlo le nekaj kamnov. Morda pa smo še premladi, da bi »odkrili« pravo vrednost severne stene Eigerja. Morda. V moji glavi nastajajo novi prizori: zoprn prehod čez plošče iz Prvega na Drugo ledišče, poledenela Hinterstoisserjeva prečka in lažja spodnja tretja stena, ki jo sestavljajo police, plati in led, ki višje preide v počti, po katerih so napete vrvi.

Vsi ti prizori so nekeje v meni; spomnim se počitka na Bivaku smrti, kjer sem lovil vodo, ki je kapljala s previsa. Videli smo naveze, ki so vstopile za nami. Drobne pike na velikih belih lediščih. Počasi in neopazno se premikajo, včasih je slišati povelja. Čudno, kot da sem slišal slovensko govorico. Nekdo je zavpil: »Lahko greš!« Verjetno imam prisluge, si mislim. (Kasneje smo zvedeli, da je bila za nami, poleg dveh škotov in dveh Angležev, tudi naša naveza: Bergant, Manfreda in Andrej Štremfelj).

»Pravi bivak smrti!« je rekel Rok.

»Smrti... smrti...« mi odmeva v glavi. Meša se s spancem, me še nekajkrat zmoti, nato pa utoni v sanjah, ki niso prav nič pesimistične. Sonce je in na vrhu smo! Nič se ne zavedamo, da smo preplezali severno steno Eigerja, toliko opevano mrko krasotico, pojem in ideal vsakega alpinista. »Stena preizkušnje«, jo je nekoč imenoval »gorski umetnik«, veliki Herman Buhl. Nedosegljiva, a srčna želja celih trum mladih plezalcev, ki so prišli, da bi zmogli to steno vseh sten »s čistim srcem« kot je to zapisal izbranec iz »zlate dobe« francoskega alpinizma Lionel Terray. Njegovo knjigo smo prebirali, najprej že davno, doma, prinesli pa smo jo tudi sem, pod steno. Ko smo zvečer pred našo »stajo« kuhali večerjo in kadili »smotke«, smo jo prebirali. Zdelo se nam je, da nam da lahko več kot zgolj skopi opis, ki smo ga prevedli. Terrayeve besede, njegova želja, uspeti v tej, takrat le enkrat preplezani steni, spoznati njene nevarnosti, pomeriti se z njo brez vsakega »pompa«, takorekoč »golih rok«, se je naslila tudi v nas. Naša oprema najbrž ni tako popolna, kot je pri večini drugih navez v tej steni, marsikateri kos opreme je že dotrajan in ga bo treba kmalu obesiti na klin. Za Eiger bo še! Mora biti!

Tudi nimamo kdo ve koliko denarja. Študenti smo in tisti, ki je kdaj to okusil, že ve, kako je s to rečjo. Kljub temu smo zagnani in polni optimizma. In tako po treh dneh čakanja na boljše vreme izročimo (skupaj z denarjem za pivo) mladi oskrbnikovi hčerki listek, na katerem so naša imena in datum, do katerega se bomo predvidoma vrnili. Planiramo štiri dni. Kocka je padla. Gremo!

Jutro je in nebo je sinje modro. Spravimo se iz bivak vreč in se pripravimo. Najbolj zavzet je Jani, ki že navsezgodaj s cepinom razbija po ledu, da bi izkopal najlonsko lestvico, ki štrli iz ledu. Njegovo garanje se na koncu izkaže za brezuspešno. Gremo. Naskočim zaledeneli kamin. Nahrbtnik pripnem v klin pod kaminom. Prinese ga Sablja, ki je tudi odlični jamar in izredno obvlada vrvo tehniko. Prijatelji so kmalu pri meni, teren je lažji, zaledenela police in ozebnički držijo do začetka »Prečnice bogov«. Nad previsi se pne v desno ozka polička, pravzaprav zasneženi stopi, ki jih včasih prekinajo gladke plati. Brez posebnih težav smo hitro vsi čez in najdemo se na zadnjem ledišču, na Pajku. Grozeči »Spider«, o katerem sem bral, da so si pred letom ali dvema plezalci ob njegovem črnem ledu polomili cepine in so jih morali reševati, je usmiljen z nami in se kaže v najlepši luči. Po sredini ledišča namreč poteka nizek, komaj opazni snežni razek. Po njem napredujemo v idealnih razmorah. Razgledujemo se v desno, kjer po polinah in ozebničkih poteka Harlinova smer. »Morda pa res kdaj poskusimo!« se mi utrne nekeje na dnu srca, Jani pa, kot da bi uganil moje misli, ustrelli: »Ko sestopimo, pa še v Harlinovo!« Ne vem, kaj naj si mislim ob takem optimizmu. Počutimo se res odlično, prepričani smo, da so poglavitne težave za nami. Z vrha »Pajka« gremo v levo, kot veli naš opis. Menda je lažja varianta desni ozebnički, kjer sem že bil, a opisu gre le zaupati. Presenetijo nas z ledom zalite počti. Klone opazimo pod ledom. Moramo se odločiti: ali poskusimo tu ali sestopimo nazaj na »Pajka«. Sklenemo poskusiti. Skok zavrti nekaj klinov in me varuje. Ne vem povedati, kako smo zmogli to zopno mesto.

Spominjam se, da je bilo to zame eno najzahtevnejših mest, kar sem jih kdaj plezal v ledu. Plezal sem na meji mogočega in res ne vem, kako sem uspel brez padca. Z derezami sem praskal po ploščah ob poči in iskal zareze v njih, s cepinom in kladivom sem grebel po požledu na plateh nad mano in v poči. Potem sem izkopal iz ledu prvi klin, se vpel vanj in počival. Tako je šlo naprej. Počasi, šlo počasi. Na vrhu pridrim vrv, da pridejo še prijatelji. Spet nas zagrne megla. Dan se je že prevesil. Splezamo še nekaj zelo zahtevnih raztežajev, kjer praktično ni varovanja. Začenja snežiti. Najtežji raztežaj vodi Sablja. Iz previsnega kamina visi ledena sveča in ko jo odbije, se prikaže vrv. Veseli smo jo, ker vemo, da so tod pred nami že plezali, pa tudi uporabimo jo. Kamin v normalnih razmerah ne bi bil posebno težak, tako pa je ves zalit z ledom, na njem pa se nabirajo novi, beli, mokri in lepljivi kristali.

Čas toče, postaja nam jasno, da bomo še enkrat bivakirali. Mrak je že. Vidljivost je zavoljo megle zelo slaba. S Sabljo še plezava, da bi našla vsaj kakšno poličko, na kateri bi presedeli noč. Stena ni strma, toda vse je krušljivo in hiti navzdol, na zametu pod previsom pa ni dovolj prostora. Plezam naprej. Noč je vse bolj temna, lahko bi jo že rezali. Ne morem naprej. Ustavim se na nekakšnem skalnem bloku sredi krušljivega žleba. Zabljem nekaj klinov, toda preveč ne upam, ker se blok maje, ko zabljam v razpoko med njim in skalo. Sam sem, prijatelji so nekje spodaj, vrv me veže z Rokom. Vedno bolj sneži. Če glavo si potegnem bivak vrečo; tako sem se zavaroval pred vetrom. V dno žleba ob meni drvijo majhni plazovi in izginjajo v noč. Pojem limono in nekaj sladkorja, paštete ne morem, zato jo zavržem. Kruh je pri Roku. Ne vem, kako je s prijatelji, rad bi le to, da ne bi bilo te megle, da bi videl vrh, kajti strah me je, če smo se morda zaplezali. Noč je mrzla, prostorček neudoben, poleg vsega imam slabe kline, zato si ne smem privoščiti spanca. Kljub temu se zalotim, da za hip ali dva zaspim. Jutro ne prinese izboljšanja. Megla, veter in sneg. Veter ovira sporazumevanje. Vrniti se moram. Končno le sporočim Roku, naj me varuje. Spet smo skupaj. Lažje mi je. Sablja in Jani sta si izkopala ležišče na zametu pod previsom. Menda sta noč zelo dobro prebila.

Pomikamo se po črnih zasneženih plateh, ki so zelo krušljive in se prekrivajo kot stročniki. Še tri raztežaje pa smo na grebenu, čez pol ure pa na vrhu. Spet megla. Nič ne de, navadili smo se nanjo. Z nasmehom na ustih sedemo v snog in izbrskamo zadnje sladkarije. Z vrha se vijejo navzdol sledovi. Še en kamon se nam odvali s srca.

Za trenutek postanemo vsak s svojimi mislimi. V soncu mora biti še lepše tu na vrhu Eigerja... Moje noge so mehke v kolenih... Sestopamo. Najprej po snežnih strminah, še v megli, ki ostane nad nami, ko pridemo na skalnata pobočja in se po snežiščih pridrsamo do zelenih preprog. Sezujemo se. Stena nad nami se pokaže iz megle. Zdaj vemo, da je velika in mogočna, vzela nam je tri dni našega življenja, dala nam je veselje ob uspehu in vero vase. Srečni in ponosni smo, da smo uspeli; danes se je uresničil sen. eden tistih idealov, ki smo si jih slikali v barvah nemogočega ob prebiranju alpinističnih knjig in člankov. Že zdavnaj zamišljen vzpon je res oživel v nas, dobil je dušo, postal je del vsakogar izmed nas.

Vsak po svoji poti bomo odšli. Mnogo sten nas še čaka v življenju. Tudi take so vmes, ki so težavnejše od te v Eigerju, čeprav morda ne gre za plezanje. V takih trenutkih se bomo spomnili 1600 m visokega skalnatega kolosa in ledu in krepko se bomo pridušali:

»Mora iti, šlo je tudi v Eigerju, čeprav nam je bilo le dvajset let!«

Klasično smer v severni steni Eigerja smo preplezali avgusta 1980: Rok Kovač, Janez Sabolek, Janez Skok (vsi AAO) in Janez Benkovič (AO Kamnik).

Ocena: VI/IV, višina: 1600 m, čas: 35 ur.

Opomba: V steni je bilo še precej ledu, tako da smo celotno smer plezali v derezah.

BELI CVET

STANE POLJAK

Žalostno pogledam na tla z mnogimi kamni in vzboklinami, ki so mi ponoči prešteje vse kosti, pomolim nos skozi vrata in ... skoraj bi lahko vzel nož in si odrezal kos megle, tako je gosta. Skozi vrata se zaspano primaje še Frenk, ki na moje veliko začudenje vidi nekeje v megli modro nebo, čeprav ga prepričujem, da je to le vizualni učinek moje modre vetrovke. »Danes bo še sonce,« modro zaključi Frenk in odide »pakrat« »trodelno omaro«.

Nekaj minut kasneje jo že reževa po spolzki poti proti vrhu Konja. Dobesedno orjeva gosto meglo. Na grebenu se za trenutek odpre pogled na Grintovce, vendar jih megla hitro zagrne. »Ne vem, če bo danes kaj s plezanjem,« se v mislih sprašujem, ko divjava po grebenu Konja na Presedlaj. Zazrem se v mogočno severno steno Rzenika, in naslednji trenutek se že zvrnem v rušje, »omara« pa po meni. Naglas se jezim nad mokro potjo in spolzkimi koreninami (svojo nepazljivost skrbno zamolčim) in sopihajoč dohitim Frenka.

Na Presedlaju odvečno robo pustiva v nahrbtniku, ovesiva pa se s kovačijo kot novoletni jelki. Komaj se znajdem v zmešnjavi lestvic, bongov, klinov, zagozd, zatičev ... Še »kahli« na glavo in že se zapodiva po melišču pod SV steno Lučke kope. Pod vstopom v Renatino smer se za hip ustavim in obujam spomine na nepozabna doživetja v tej smeri. Takrat me je tudi zbadla v oči markantna stena levo od smeri. Danes bova s Frenkom poskusila v njeni vertikali. Rahle tančice megle zakrivajo steno. Zazdi se mi kakor sramežljiva deklica, ki skriva svoje skrivnosti. Ta skrivnostna lepota me tako prevzame, da sam pri sebi začnem brundati veselo melodijo.

»Frenk, hitro napni vrvi!« zatulim, kajti najdem se v nikomer podobnem položaju sredi gladke plošče. S pomočjo klina in vrvi se nekako preglufam čez in že naslednji hip zazijam od presenečenja. »Frenk, ne boš verjel, celo morje planik!« Raztežaj nato mine v neprestanem štetju belih zvezdic. Z gruščnate rame se raz še enkrat strmo vzpne. Po krušljivi rampi se splazim pod strmo in gladko zajedo, sredi katere kraljuje šopek planik. Zajeda pa je preveč težka, da bi užival ob pogledu nanje. Krušljiva skala me prisili, da se popolnoma posvetim plezanju. Poje kladivo, zvone klini, za katere si dopovedujem, da niso vredni počenega groša, plazim se po varljivih stopih in končno zlezem na ramo. Frenk se seveda tudi ustavi pri zajedi s planikami. Slika jih v nemogoči pozi, nato pa se čudi, kje je tista krušljivost, o kateri sem mu govoril. Še dobro ne konča stavka, že utrga nad seboj balvanček in ta čez njegove noge sledi gravitaciji. »I-ja, i-ja-o ...!« zatuli, jaz pa zategnem vrvi kot nor. Na srečo se vse srečno konča, balvanček odgrmi v globino. Frenk pa drhtečih nog prileze navzgor. Med stolpiči v grebenu prideva v lažji svet in »odpikava« v smeri velike votline. Kamin nad njo je spolzek in previsen, tako da me mine veselje raztegovati svoje okončine v njegovem objemu. Po ozki laštici prečim levo okrog roba in po plateh, polnih planik, prilezem do zelene livadice z macesni. Začnem povzemat vrvi, pogled pa mi zdrsi med rušjem in macesni nekam v daljavo. Da, srečen sem. Kljub naporom, ki jih tu doživljam, sem srečen. Vrv me kakor življenjska nit veže s prijateljem, s katerim si zaupava brez pridržkov. Iz razmišljanja me zdrami Frenkov nasmejani obraz. Treba je najprej iz tega zelenega raja. Stojiva pod vršno steno. »Hu, vrat si bom izpahnil,« zagodem sam pri sebi, ogledujem možnost prehoda. Od neke se pripode kosmi megle in zakrijejo steno. Pogled mi zdrsi po steni v dolino. Bela cesta se kakor »goljiva kača« vije v civilizacijo. Zares se počutim srečen v teh sivih vertikalah, kjer ni »smradu in prevar« doline.

Sončni žarki prebodejo meglo in zlati prameni kakor trakovi pozlaté steno. Vse je obupno strmo, v osrednjem delu pa vertikalo kvarijo še velikanski rumeni trebuh, ki ne obetajo nič dobrega. Na levi strani zaslutim možnost prehoda in po posvetu s Frenkom zlezem navzgor. Po krušljivem razu prisopem pod previs. Dobro zabit klin mi da moralo, da po minimalnih stopih prečim v levo in po zajedi zlezem na poličko. Po gladkih plateh prispem v kot. »Konec vrvi!« me iz zamaknenosti zdrami Frenk. Kmalu je pri meni. »Zdaj pa bo, kar bo,« mu rečem in pokažem na črni previs nad nama. Hitro sem pod njim. Njegov obli trebuh para črna poklina, kakor režeča usta divje zveri. »U-la-la, tule bo pa zanimivo,« sporočim v globino. Zabiljem dober klin, v tegu vrvi se vzpnem čim višje in hitro zabiljem še enega. Vpnem lestvico, stopim vanjo in — opla, zdrsim niže, kajti klin se je začel podajati. Med nogami zazrem Frenkovo čelado in v delčku sekunde že vidim, kako bom ne preveč nežno sedel nanjo. »Sranje,« si mislim, ko nerodno primem za klin in mi veselo cinglajoč odfrči v globino. Bliskovito sežem še po enega in ga bolj zatakem kakor zabiljem v vrh previsa. Vpnem še streme in se kar najhitreje poženem čez. »To bo pa ključno mesto smeri,« ves zadihani zavpijem Frenku. Po sistemu poličk in zajed oddivjam navzgor.

Dvema težjima mestoma je nato sledilo poziranje na grebenu in kmalu sva postavljala možica na robu stene. »Frenk, kaj misliš za ime smeri...« »Naj bo Beli cvet, ko je v njej toliko planik.« Seževa si v roke in spet je za nama veliko doživetje in sreča, da sva premagala sama sebe. Kajti stene nikoli ne premagaš, stena je večna v svoji lepoti. JV stena Lučke kope, smer »Beli cvet«, IV+, 350 m, prva plezala 25. 9. 1980 Stane Poljak in Frenk Koplan, AO Rašica.

PA SREČNO!

LUKA KARNIČAR

Enakomerno, do kolen globoko udiranje v celec nama ne dela velikih težav, ko so vztrajno pomikava proti severni steni Kočne, proti njenemu zahodnemu delu, imenovanemu Široka dolina. Po tej globeli in okoli Kupa se vrtničijo pošastni lepi vrtinci snega in naju sem pa tja kakšen vrtinec tako zamete, da skoraj nič ne vidiva. Občudujoče zreva v razbesneli veter, kako dljve nosi sneg, pripogiba osamljene macesne sredi razdrapanih sten, se razbija v previsih in na grebenih ustvarja mogočne plapolajoče zastave. Prizor, ki ga lahko dojame le človek z vsem svojim bitjem, prizor, ki ga pritislek na sprožilec fotografskega aparata utegne razvrednotiti na raven čisto navadne krajine.

Stopinje pod debelo plastjo predirajočega se snega postajajo vse bolj gladke in negotove. Prav močno morava že suvati v breg in nekoliko višje že vidiva prostor, ki bo ravno pravišnji, da bi lahko namestila dereze.

Misli mi kar naprej uhajajo na greben, ki ga že počasi, zob za zobom, osvaja jutranje sonce. Kako lepo bo tam gori po končani plezariji, ko se bova samo še spustila po drugi strani gore v dolino. Irma nekoliko zaostaja, sam pa se zatopljen v svoje misli bližam vznožju stene.

Kar naenkrat mi misli, ki so se sprehajale na lepo ožarjenem grebenu, prihite v naročje; pravzaprav se ustavijo pri nogah, kjer se vse vali, se giblje in se lomi. Nagonsko sem se temu gibanju uprl, želel sem obstati, kajti že prevečkrat sem slišal govoriti o kloži, da bi se ji kar tako propustil. Obstati za vsako ceno! se je zabodlo vame. Počasi, čisto počasi se mi zdi, me prestavlja, vedno težje kljubujem velikim silam, ki so skrite v dobrih pol metra debelih zbitih ploščah. Palic nimam več, noge ne najdejo več opore — brez moči se znajdem v snegu, ki hiti nekam navzdol. V trenutku pa popusti tudi pritisk in v hipu sem spet na nogah. Zavem se, da sem zdaj na varnem in šele v tem položaju sem začel iskati Irmo. Nič ne vidim; pod mano je le belo valovanje, ki izginja čez skalni skok. Občutka, ob katerem se mi je zazdelo, da je sestro mogoče že potegnilo čez rob, ne znam opisati, vem le to, da nisem spravil iz sebe glasu, še misli so mi zastale. Samo topli pogled, s katerim sem spremljal to valovito grozo, je tedaj izdajal moj položaj. Počasi je prišla vame prva misel, potem druga...

Zakaj sva šla prav sem, ko bi zaradi vetra lahko računal s kložo; le zakaj nisva bila navezana? Mogoče bi jo lahko obdržal ali pa bi šla oba; zakaj se to ni zgodilo meni? Čemu sploh rinem v ta strmi breg, ko pa bi lahko... Vendar narava, ki je polna skrivnosti, ne pusti, da bi razmišljal in dvomil v njene zakone in njeno omamno vabljivost. Irma se prikaže na vrhu plaz. Z glavo navzdol drvi proti skoku. »Irma, obrni se, obrni se, ustavi se, obrni se...« Derem se kot vol. Naenkrat se je vse skupaj umirilo in Irma je ostala nad skalnim breznom.

Južne Bohinjske gore

Foto Stanislav Kočar

RAZMIŠLJANJA O VPRAŠANJIH NA TREKINGIH

FRANC MULEJ

Treking je zelo širok pojem skupinskega potovanja v prvobitne oziroma v delno civilizirane dežele. Namen potovanja je planinski ali alpinistični, lahko pa tudi smučarski (Grönlandija). Pri tem ločimo tele težavnostne stopnje:

A — *lahka popotovanja* (planinstvo) po nadelanih poteh, absolutna nadmorska višina je v enakih mejah kot v Sloveniji (pod 3000 m), višinska razlika na dan prehojene poti ni velika.

B — *zahtevnejše planinstvo* po nadelanih poteh, ki potekajo tudi nad 4000 m absolutne nadmorske višine. Mestoma je lahko brezpotje, vendar brez tehničnih težav, dnevne višinske razlike na turah so precejšnje (1000 do 1500 m), tehnični težav ni in tudi tehnični pripomočki niso potrebni. Takšne težavnostne stopnje je na primer Inkovska pot v Južni Ameriki.

C — *zahtevni vzponi*, kombinirani z daljšim ali krajšim dostopom težavnosti B. Tehničnih težav ali hojo po ledenikih. Obvezni so tehnični pripomočki (vrvi, cepin in dereze). Potrebna je zelo dobra telesna pripravljenost. Primer takšne težavnostne stopnje je vzpon po normalni poti na Kilimandžaro.

Č — *težki vzponi*, vzponi na vrhove tudi nad 6000 metrov, ki zahtevajo srednje težko plezanje ali hojo po ledenikih. Obvezni so tehnični pripomočki (vrvi, cepin in dereze). Primer je vzpon na Devistan, 6678 metrov, v Indiji.

D — *zelo težki vzponi* (ekspedicijski slog), alpinistični vzponi na vrhove z višino tudi čez 7000 metrov ali na tehnično zelo zahtevne nižje vrhove. Ti vzponi pridejo v poštev samo za alpiniste vrhunske kakovosti; nujno je skupinsko delo. Za primer vzemimo normalni vzpon na Trisul ali čez južno steno (7120 m).

V tem razmišljanju nas bodo zanimali trekingi težavnosti B, C in Č. Treking skupine so navadno sestavljene iz 15 do 20 udeležencev, lahko pa tudi manj. Takšna skupina mora biti samostojna v organizaciji, v gibanju po orientacijsko in plezalno zahtevnem svetu, v reševanju pa tudi v zdravniški prvi pomoči.

Zato potrebuje skupina organizacijskega vodjo in pomočnika oziroma namestnika. Ta dva morata obvladati znanje ustreznih tujih jezikov, usposobljena sta za vodstvo skupine od začetka do konca dejanskega trekinga. Pred začetkom trekinga morata urediti vse potrebne formalnosti.

Glede vodniškega kadra na planinskem in alpinističnem področju je potrebno povedati, da je število vodnikov odvisno od težavnosti trekinga in udeležencev samih. Ob razpisu organizator navadno navede minimalne pogoje za kandidate, vendar mora vodstvo trekinga na preskusni turl obvezno preveriti znanje, telesno pripravljenost in opremo ude-

ležencev. Za varnost in uspešnost trekinga je potrebno, da organizator ne sprejme tistih prijavljencev, ki niso kos minimalnim zahtevanim pogojem. Po dosedanjih izkušnjah se za trekinge, ki jih organizirajo planinska društva, zveze in tudi turistične organizacije, prijavljajo kandidati z različnimi planinskimi in alpinističnimi sposobnostmi. Zato je število vodnikov za trekinge težavnosti C in Č možno pravilno določiti šele po preskusni turi. Za vzpone težavnosti B bi zadostovala dva planinska vodnika s primerno telesno pripravljenostjo, posebej če skupino spremljajo nosači-vodniki, ki poznajo pot. Na turah težavnostne stopnje C naj bi bil v skupini vsaj en gorski vodnik, drugi pa so lahko pripravniki za gorske vodnike in podobno. Za vzpone pod Č pa naj bi tehnično vodstva sestavljala dva gorska vodnika, če je potrebno večje število vodnikov, so drugi lahko alpinistični instruktorji, pripravniki za gorske vodnike. Pred odhodom je vodstvena skupina dolžna poskrbeti za tehnično opremo. V vsakem primeru pa mora vsaj en vodnik že poprej prehoditi načrtovano pot in vzpon. Če je na voljo usposobljen vodnik — domačin, potem zadostuje, da je v odpravi ali na trekingu le en vodnik.

Na turah težavnosti C in Č pa morata biti v skupini vsaj dva gorska reševalca, medtem ko na turah težavnosti B zadostuje en sam. V prvem primeru sta tudi na lažjih turah potrebna dva reševalca, ker je več možnosti, da se tudi reševalcu primeri nezgoda. Pred odhodom na treking reševalec poskrbi za ustrezno reševalno opremo in pri tem upošteva tehnično opremo skupine. Potrebno je poskrbeti tudi za nezgodno oziroma za reševalno zavarovanje udeležencev za čas bivanja, ko se bodo zadrževali v deželi, kjer se treking opravlja. Pri skladu PZS za pomoč pri reševanju v tujih gorah je možno zavarovanje le za obisk evropskih gora.

Ne glede na težavnostno stopnjo je potrebno, da skupino spremlja zdravnik splošne prakse. Najprimerneje je, če je zdravnik tudi gorski reševalec. Pred odhodom zdravnik ugotovi, če so udeleženci primerno zdravi in če so vsi po predpisih cepljeni. Upoštevati je treba relativno veliko zdravstveno ogroženost udeležencev, ki prvič potujejo v predvideno tujo deželo. Potrebno je tudi urediti formalnosti za morebitno zahtevnejšo zdravstveno pomoč v deželi, kamor smo namenjeni.

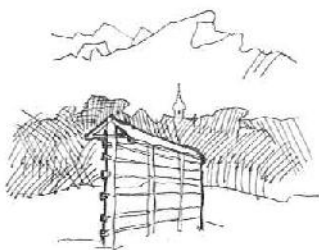
Strokovnjakov raznih profilov je torej že toliko, da že pomišljamo, ali ni za 20 udeležencev to le veliko finančno breme. S smotno izbiro strokovnega vodstva lahko ista oseba opravlja vlogo gorskega reševalca, gorskega vodnika in zdravnika ali pa je organizacijski vodja tudi alpinistični instruktor in gorski reševalec.

Seveda so strokovne zahteve za vodstveno skupino bistveno manjše, če se skupina giblje v nadzorovanem narodnem parku, kjer skupino obvezno spremljajo nosači-vodniki in je na področju parka zagotovljena brezžična (UKV) zveza z vodstvom parka.

Kadar skupino sestavljajo samo izkušeni člani-alpinisti, vodniki niso potrebni. Vsaka naveza je odgovorna zase tako v plezalnem kakor tudi v orientacijskem pogledu. Vse drugo, organizacijsko vodstvo, zdravnik in gorski reševalec — vse to pa seveda ostane nespremenjeno.

Navedeno razmišljanje je avtorjevo mnenje. Število organizatorjev (PZS, PD Ljubljana-matica, PD Krško, PD Samobor itd.), kakor tudi število trekingov, pa je vedno večje, zato bi morala to problematiko obravnavati komisija za alpinizem pa tudi komisija za odprave v tuja gorstva ter sprejeti priporočila ali minimalne pogoje glede usposobljenosti tako za vodstvo trekingov kot tudi za udeležence same.

VIRI: Schuster, München — Reisen zu den Berge der Welt in razgovori z udeleženci trekingov.

ŠOLSKA TELESNA VZGOJA V RAZKORAKU S STROKOVNIM IN DRUŽBENIM VREDNOTENJEM

SILVO KRISTAN

Med planinstvom in drugimi telesno kulturnimi ali športnimi zvrstmi obstajajo nekateri razločki. Planinstvo ni zgolj telesno kulturna ali rekreativna dejavnost. Planinstvo pomeni tudi estetsko, etično-idejno in kulturno zvrst udejstvovanja. Bolj kot katera koli druga telesno kulturna ali športna zvrst posega planinstvo na področje intelektualne, moralne in obrambne vzgoje. E. Lovšin ugotavlja (Gorski vodniki v Julijskih Alpah): »Odkar obstaja planinstvo, rojeno v soncu in viharjih izrednega revolucionarnega 19. stoletja, se ni nikoli imelo za čist šport in ne za turizem, temveč po svojem bistvu in naravi za avtonomno kulturno delovanje.« Slovensko planinstvo se je rodilo v boju proti potujčevanju in se kalilo naprej v procesu potrjevanja slovenske narodnosti. Pojav, ki med narodom že več desetletij zavzema večji obseg in se še vedno širi, je mogoče šteti za kulturno obeležje tega naroda.

Poglavitna planinska dejavnost je usmerjena v množičnost, ob tem pa ne zanemarija vrhunskih dosežkov. Taka usmerjenost se povsem sklada s proklamiranimi in edino pravilnimi načeli telesno kulturnega delovanja v naši družbi. Planinstvo je razmeroma cenena oblika bogatenja prostega časa, ki ne selektira udeležencev po socialnem stanju, spolu, zahtevnem tehničnem znanju in podobnem. Planinstvo lahko zajame vse starostne skupine — od predšolskih otrok do upokojencev. 7000 km ($\frac{1}{8}$ dolžine ekvatorja) markiranih steza, 165 planinskih objektov, blizu 30 veznih poti (transverzali) in raznovrstnost naravnih pogojev, od gričevja do visokogorja, pomeni bogato ponudbo, ki jo zmora malokatera druga telesno kulturna zvrst.

Na lestvicah, ki poskušajo razvrstiti posamezne športe glede na njihovo biološko in zdravstveno vrednost, je planinstvo vedno v vrhu.

Od vseh zvrsti telesno kulturnega udejstvovanja planinstvo v največjem obsegu uresničuje smotre SLO. Planinska dejavnost je neposredno povezana s partizanskim načinom vojskovanja. Narodnoosvobodilna vojna je to nešteto dokazala. Marsikatera bitka se je končala v korist partizanskih enot prav zaradi obvladanja večšin, ki jih poznajo planinci (F. Konobelj-Slovenko: Pod Mežakljo in Karavankami so se uprli).

Ni še dolgo tega, ko smo v prizadevanjih za preobrazbo telesne kulture, objavili štiri poglavitne kriterije za prioriteto vrednotenje telesno kulturnih dejavnosti v SR Sloveniji. Ti kriteriji so:

- naravni pogoji za nadaljnji razvoj in delovanje,
- tradicija,
- množičnost,
- vrhunski mednarodni uspehi.

Odveč je dokazovati, da planinstvo več kot ustreza vsem štirim kriterijem.

Ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav je tov. Ribičič dejal: »Planinska organizacija je naša najbolj množična, vrhunsko športna in rekreativna, narodnoobrambna, reševalna, ljubiteljska in humana organizacija.« Tako oceno bi težko pripisali katerikoli drugi telesno kulturni dejavnosti.

Navedene ugotovitve napeljujejo na misel, da bi se moral vsak mlad človek v SR Sloveniji med šolanjem seznaniti s temeljno planinsko vzgojo.

Temeljno planinsko vzgojo je republiški komite za vzgojo in izobraževanje leta 1970 ovrednotil kot del splošne izobrazbe in vzgoje in jo zato priporočal osnovnim in srednjim šolam, da ustanavljajo planinske skupine in vključujejo planinstvo v svoj delovni program vzgoje in izobraževanja; da izpopolnjevanje prosvetnih delavcev na tem področju vrednotijo kot strokovno izpopolnjevanje ter da delo mentorjev planinskih skupin na šolah ovrednotijo enako kot delo mentorjev drugih svobodnih aktivnosti. S tem je planinska vzgoja dobila pomemben poudarek pri vzgojno izobraževalnem delu, vendar samo v okviru svobodnih aktivnosti, katerih obseg in kakovost pa sta prav gotovo bolj ali manj plod osebnih nagnjenj posameznih pedagogov in šolskih vodstev.

Prav gotovo štejemo temeljno planinsko vzgojo v delovni krog telesno vzgojnega pedagoga in pedagogov naravoslovnih predmetov. Čeprav planinsko udejstvovanje pre-sega zgolj telesno dejavnost, pa vendarle obstaja mnenje, da bi prav telesna vzgoja v šolah morala vsebovati ustrezen del temeljne planinske vzgoje. Žal takega mnenja ni mogoče zaslediti v uradnih učnih načrtih telesne vzgoje.

V učnem načrtu za višjo stopnjo osnovne šole je predpisano gradivo za atletiko, športne igre, športno gimnastiko, ritmično gimnastiko itn. O planinstvu učni načrt ne govori. Učni načrt predvideva vsako leto štiri športne dni. V navodilih o uresničevanju športnih dni zasledimo takole vsebinsko zasnovo:

1. športni dan: orientacijski pohod z elementi obrambne vzgoje,
2. športni dan: atletika (mnogoboj),
3. športni dan: zimske aktivnosti (pohodi, izleti, smučanje, sankanje, drsanje),
4. športni dan: po izbiri.

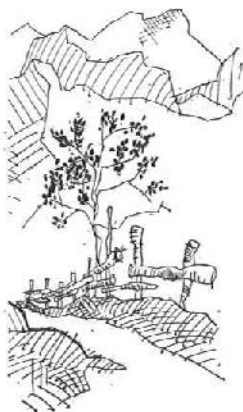
Več o planinski vzgoji ne zasledimo. Sestavljalcem navodil so pohode in izlete celo uvrstili med zimske aktivnosti. Pohodi in izleti v zimskih mesecih, ko je načrtovan tretji športni dan, ne ustrezajo zasnovi temeljne planinske vzgoje. Pohodi in izleti v zimskih mesecih so lahko le nadgradnja absolviranega gradiva v letnih razmerah. Učni načrt torej le omenja izlete kot eno od možnih oblik športnega dne, o vzgojno izobrazbenih prvinah in smotrih temeljne planinske vzgoje pa ne govori. Drug dokument, vzorec časovne razporeditve učne snovi za telesno vzgojo v osnovni šoli (Zavod za šolstvo SR Slovenije, 1975), sicer predvideva za 5. in 6. razred v maju planinski izlet, za 7. in 8. razred pa v mesecu oktobru. To pa je tudi vse. O vzgojno izobrazbenih smotrih tudi ta dokument ne pove ničesar.

Nič drugače ni v srednji šoli. Učni načrt, ki je bil doslej v veljavi, je predvideval, da med šolanjem opravijo vsi učenci eno od transversal. V novem programu za usmerjeno izobraževanje tudi tega ni več. Osnovni program telesne vzgoje, ki je obvezen za vse učence, predvideva štiri športne dni na leto, vendar pa njihova vsebina ni natančno določena. Dodatni (izbirni) program pa med drugimi zvrstmi ponuja tudi »dejavnost v naravi itd.«. Za katere dejavnosti v naravi gre, ni razvidno.

Mogoče je torej povzeti, da sta obseg in vzgojno izobrazbeni smoter temeljne planinske vzgoje v programu šolske telesne vzgoje nedoločena. To pa ne obvezuje šole dovolj, da bi mladega človeka ustrezno navdušila za planinsko delovanje, še manj pa usposobila za zdravo, varno in smotno samostojno udejstvovanje.

Tako torej ugotavljamo neskladnost med strokovnim in družbenim vrednotenjem planinskega delovanja in mnenjem republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje na eni strani ter uradnimi učnimi načrti in programi na drugi strani.

V interesu sodobne preobrazbe vzgoje in izobraževanja bi bilo, da ustrezna služba pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije ob sodelovanju zunanjih strokovnih in družbenih dejavnikov (Visoka šola za telesno kulturo, Planinska zveza Slovenije, Republiški sekretariat za ljudsko obrambo) začne odpravljati ugotovljene neskladnosti.

Šmarna gora

Foto J. Kočar

društvene novice

PETDESET LET CVETA JAKLA

S Cvetom smo si blizu že dolga leta, pa nas je vendar presenetila novica, da bo na obletnico OF praznoval petdesetletnico svojega plodnega življenja. Navidez droban in krhek fant je pol življenja prebil med gorskimi ročevalci. V GRS se je posvetil predvsem reševanju izpod plazov, preprečevanju nesreč in delu z lavinskimi psi, ki so še danes človekov najboljši zaveznik in pomočnik, ko je treba iskati zasute.

Cveto Jakelj že od mladih let zahaja v gorski svet. Začel je menda z Mežakljo, kmalu pa je začel tudi v ostali gorski svet v Julijskih Alpah. Posebno rad je zahajal na Vršič in na gore v njegovi sosedi. Na Prisojniku je bil že 7. septembra 1947, ko mu je bilo šestnajst let. Onkraj sedla je bila tedaj še cona B. Poslej je bil pogosto na tej svoji priljubljeni gori, pod katero je s tovariši organiziral tudi lepo število tečajev za lavinske pse.

Prisojnik ni bil edina Cvetova gora. Priдруžil ji je še dokaj drugih in spoznal tudi slast plezanja. Član planinske organizacije je postal, ko je ta bila še del »Partizana«. V PD Jesenice se je vpisal že leta 1947 in poslej ni nehal biti njegov član.

»Plezal sem malo, bolj zase,« pravi Cveto, s čimer hoče povedati, da ga svet navpičnic ni nikoli toliko prevzel, da bi vanj

zahajal pogosteje ali se mu oddolžil celo tako, da bi mu iztrgal kako prvenstveno in da bi pozabil na vse drugo.

Seveda je plezal na Triglavu, spoznal pa je še široko peč pa Jalovec in Škrlatico in spet Mojstrovko nad Vršičem. To je zadostovalo, da si je nabral pravo mero znanja in izkušenj, ko se je kasneje lahko brez težav vključil v gorsko reševalno službo.

To je bilo leta 1956, v oktobru, to je pred petindvajsetimi leti, kar daje Cvetu pravico do zaslužene zlate spominske značke. GRS se poslej ni odrekel. Zvesto in s spodbudo je opravljal svoje — iz notranjega nagiba — prevzete dolžnosti in opravil obsežno delo.

Na njegovo ožjo usmeritev v GRS je vplivalo dvojje okoliščin.

Perko in Škrlep sta med prvimi v Evropi in že kmalu po osvoboditvi začela v GRS uvajati lavinske pse in sta iskala reševalce, ki bi se hoteli posvetiti temu delu.

Drugi vzrok najdemo v Cvetovi ljubezni do življi, do narave nasploh in posebej do psov.

Tako se ne čudimo, če se je zlahka odločil, ko so mu dajali pobudo starejši vrstniki Krajner, Ažman in Hrovat in se s prijateljskima Janczom Ramušem in Jankom Rakovcem vključil v odsek za lavinske pse na Jesenicah. Tečaju v Tamarju so sledili še drugi, pridobil pa si je izkušnje tudi

v resničnih akcijah, zlasti v zgodnjih šestdesetih letih. S svojim psom, povsod známim Činčem, je iskal žrtve meteža na Bje-lašnici, pa mladega Janeza Brodnika na Košutni pri Krvavcu in obetajočega alpi-nista Saša Kamenjeva pod Kokrskim sed-lom. Seveda je bilo akcij kasneje še več, že kmalu pa so se jim pridružile tudi orga-nizacijske naloge. Te so Cvetu kot na-čelnika odseka za lavinske pse močno zaposlovale tudi tedaj, ko ni bilo akcij v gorah in na plazinah. S krajšimi presledki, ko sta bila načelnika odseka pokojni Zvo-ne Ažman in Janez Ramuš, si je nabral kar devetnajst let načelnštva in s tem bi-stveno sooblikoval to dejavnost pri nas. Funkcijo je opravljal vestno in prizadevno, vselej domiselno in s pobudo, kljub temu pa mu ni nikdar dramila želje po oblasti ali pomenila nekaj takega, od česar se ne bi želel ločiti. Jemal jo je kot dolžnost, odraz potreb in s tem kot nujno zlo, ne da bi jo za vse večne čase vzel v zakup in se je nikoli več ne bi znebil. Prav v tem je velika Cvetova zasluga za nepretrgano delo odseka, v katerem ni bilo boja za vodstvo, pač pa so bila vedno na široko odprta vrata vsem vodnikom lavinskih psov, da so lahko posredovali svoje zna-nje in izkušnje. Bil je prožen in odprt tudi navzven. Odseka ni zapiral pred drugimi organizacijami, ki so imele opravka s psi, pa če je šlo za stike z vodniki lavinskih psov iz Švice, Avstrije in Tirolske ali za domačo organizacijo.

Tako se ni branil sodelovanja s kinologi. Vabil je njihove specialiste na naše tečaje in skrbel, da so naši instruktorji odhajali

na njihove tečaje ter jim pomagali odkri-vati naravne lastnosti njihovih živali. Sku-paj z Ramušem in Ažmanom je že zgodaj vzpostavil tesno sodelovanje z vzgojitelji službenih psov milice. To se je z leti utrdilo v obojestransko korist, kl obeta napredek tudi v prihodnje.

Toliko o Cvetu kot o planincu, vodniku lavinskega psa in organizatorju odseka. O podrobnostih bomo morda brali kaj več v zapisih o zgodovini naše GRS in odseka za lavinske pse. Cvetu pa je v gore in zlasti v gozdove vodila tudi poklicna dolž-nost kot gozdarja, zadnja leta pa tudi kot hudourničarja. Kot delavec Podjetja za ure-janje hudournikov se ukvarja z vodami in hudourniki, v tem okviru pa neutrudno spremlja in beleži tudi snežne plazove na Gorenjskem. Njegovi podatki o plazovih na Vršiču so bili med najpomembnejšimi podatki načrtovalcev kart o ogroženosti sveta med Robičjem in Prislojnikom in še drugih. V tem delu se izkušnje gorskega reševalca lepo dopolnjujejo z vsakdanjim strokovnim delom in so se kaj pogosto odrazile v delu podkomisije GRS za pla-zove in komisije za plazove Zveze vodnih skupnosti Slovenije, katerih član je Cvetu že dolga leta in od vsega začetka.

Cvetu cenimo in spoštujemo vsi, ki ga poznamo. Kot delavec je neutrujen in zagnan, kot tovariš nesebičen in požrtvo-valen, priljubljen vseh povsod. Skrben in po-zoren, prizadeven in človekoljuben je tudi v družinskem krogu.

Cvetu je pred dobrim letom dni oddal vodstvo odseka v mlade, delovne in pod-jetje roke in poskrbel, da bo šla pot odse-ka naprej in navzgor, sam pa je še vedno prizadeven in požrtvovalen član in aktiven vodnik lavinskega psa.

Beseda so vedno revne, še zlasti pa so nezadostne, če hočemo orisati človeka, ki nam je pri srcu in blizu ter si je to s svojim delom tudi zaslužil. Upamo pa kljub temu, da bodo Cvetu pomenile odraz naše hvalečnosti za opravljeno delo in da jih bo vesel ter da bodo hkrati pomagale, da njegov lik ne bo nikoli utonil v pozabo. Naj bodo ob Cvetovem prazniku tudi glas-nik naših želja, da bi mu življenje bilo še vnaprej naklonjeno in da bi mu privoščilo še dosti lepega.

Na mnoga leta in srečno, Cvetu!

Pavle Šegula

ODŠEL JE JOŽE HABJANIČ

Januarja je preminil oficir JLA, kapetan Jože Habjanič, znanec in prijatelj reševal-cev, minerjev snežnih plazov.

Na svet je pokukal 28. maja 1932 v Ljub-ljani, kjer je preživel mlada leta in odkoder ga je pot vodila tudi v gore. Odločil se je za vojaški poklic. Študiral je na Vojni

Cvetu Jakolj s svojim psom na enem izmed mnogih tečajev

J. Habjančič predava na tečaju v Bovcu 3. 1. 1975

akademiji, ki jo je dokončal kot oficir-inženirec. Služba ga je vodila v Makedonijo.

Tam so ga pota pogosto vodila h karavlam ob naših mejah, prehodil je vse mejne steze, ki jih pač ni malo in tako na drug način doživljal gore. Tudi smučal je in se udeleževal prvenstev na Popovi Šapki in na Pokljuki, življenje pa je hotelo, da se je tiste čase seznanil tudi z močjo plazov. Sodeloval je v reševalni akciji v dolini reke Radike, kjer je s tovariši iskal preživele in mrtve v nesreči, ki je terjala mnogo žrtev.

Kasneje je spet prišel v Slovenijo in od časa do časa odšel na priljubljene vrhove. Spričo tega in spričo njegovih izkušenj ni nič čudnega, če ga je štab TO priporočil za instruktora na prvem tečaju minirjev snežnih plazov v Bovcu, jeseni 1975.

Bil je naš glavni predavatelj in nas skupno s sodelavcem dobro soznalil z vsemi potrebnimi veščinami. Imeli smo ga radi, ko je hodil med nami in nam prijateljsko ukazoval v učilnici in na terenu, ko je venomer skrbel za varnost. Na tečaju je prevladoval s svojo močno, široko pojavo in vedno hudomušno nasmejanim obrazom, priložnostnimi šalami. Bil nam je prijeten tovariš in vzgojitelj.

Ob njegovem prezgodnjem in nenadejanem slovesu se ga reševalci-minerji spominjamo s hvaležnostjo in spoštovanjem. Naj v miru počiva v svoji gorati deželici.

P. Š.

LENCI V SLOVO

V petek, 13. marca smo se v vasici pod Poncami poslovlili za vedno od Helene Kopavnik — Krancove Lence.

Pod obronki Karavank se je že prebujala pomlad, v dolini Planice pa je še vladala prava zima. Kdo od planincev ali smučarjev ne pozna doline Planice in Tamarja pod čudovitim Jalovcem, ki tej mojstrovlini ni enakega. In v Tamarju je bila Lenca oskrbnica — dobra, prijazna, skromna, gostoljubna, plemenita, skratka obdarjena z vsemi vrlinami, ki se jih človek ne more naučiti.

Številni planinci, smučarji so jo hodili obiskovat na njen dom v Ratečah, ko jim je takrat, še mnogim kot študentom, dajala zavetje v Tamarju. Tak kot je bila ona, bi morali biti vsi oskrbniki planinskih domov. Pred drugo svetovno vojno je imela kočico na Petelinjku blizu tromeje.

Več let sem stanovala pri njej, ko sem bila v službi v Ratečah. Mladi in stari smo se zbirali pri njej v kuhinji in vsem nam je bila mama in prijateljica. Vnašala je tudi v nas tisto prijetnost, ki je na znam izraziti z besedami. To lahko le občutiš. Taka je bila Lenca takrat pred tridesetimi leti, ko sem jo spoznala, taka je bila tudi še zdaj, ko je že na Silvestrovo prestopila prag devetdesetih let.

Še pred kratkim sva jo z možem obiskala. Bila je še tako čila! Kar ne morem verjeti, da je bil to zadnji obisk.

Ivanka Šuštar

SREČANJE NA GORAH

Komisija za vzgojo in izobraževanje pri PZS je 28. 2. letos organizirala seminar za vodje planinskih šol v planinskem domu na Gorah. Udeležba ni bila velika, je pa po številu že dolgo enaka in pokriva skoraj vso Slovenijo.

Osrednji problem je bila PŠ. Po poročilih posameznih PD, ki so jih poslala, je moč ugotoviti, da delamo največ z mladino (80%), manj pa z odraslimi (Sevnica). Pri izvajanju se držimo minimalnega programa. Največjo težavo predstavlja orientacija, ker ni ustreznih dobrih instruktorjev.

Med sklepi tega srečanja je zapisano, da naj bo PŠ čim manj šolska. Preučiti je treba možnosti in pogoje za vključitev PŠ v celodnevno šolo. Tudi na srednjih šolah bi bilo potrebno organizirati PŠ z zahtevnejšim programom. V PŠ bi se morali vključiti novi člani planinske organizacije, da bi se poučili o varni hoji v gore in o pravilni rabi prostega časa v gorah. Ena glavnih želja je bila, da bi učno snov za vsak predmet pripravili z ustreznimi metodno-didaktičnimi in andragoškiimi navodili. Nekaj tega, kot zametek posebne planinske pedagogike, je že napisanega, ni pa še objavljeno. Prav želijo dober učenik

za orientacijo, ki naj bi vseboval navodila, kako je treba razlagati snov. Končni cilj tega pa je priprava na orientacijska tekmovanja.

V soboto zvečer je o svojih bogatih pedagoških izkušnjah govoril prof. Tine Orel. V nedeljo pa so opravili turo na Kopitnik.

B. J.

PD »ŽELEZNIČAR« CELJE

Tudi PD Železničar iz Celja je imelo svoj tokrat že sedmi občni zbor. Pevski zbor Ivan Cankar iz Celja ter recitatorski skupini OŠ Franca Kranjca je prisluhnilo več kot 130 planincev.

Tega zbora se je udeležilo tudi enaindvajset delegatov PD Železničar iz vseh republik in pokrajin, sosednjih PD, PZS pa je zastopal Tone Bučer.

Poročilo je bilo zanimivo, saj je bilo društvo zelo delavno. Predvsem moramo pohvaliti organizacijski odbor, ko so takorekoč brez napake izpeljali dvajseti jubilejni tabor planincev železničarjev Jugoslavije, posebej zato, ker se je tabora udeležilo nad tisoč petsto planincev.

Organizirali smo tudi drugi planinski kolesarski maraton Celje—Logarska dolina—Celje. Udeležilo se ga je nad sto planincev. Lani smo organizirali tudi več izletov po naših lepih planinah. Vseh je bilo 22, vodili pa so jih naši planinski vodniki.

Pohvaliti moramo tudi markaciste — in načelnika tov. Trobeža — ki niso počivali. Očistili so od neurja poškodovano lepo pot

skozi Hudičev graben na Celjsko kočo in naprej na Tolsti vrh. Za letos nam je še ostala pot Laško—Celjska koča.

Tudi MO ni počival. Organizirali so dva orientacijska pohoda in več izletov.

Pri društvu delujeta dve sekciji: OŠ Franca Kranjca (Polule) in Frana Vrnčiča (Hudinja). Sekciji vodita izkušena planinca mentorja tov. Milan Gombač in Ivan Tomažič. Pripravljamo tudi planinsko šolo na OŠ Frana Vrnčiča in upamo, da bo tudi ta uspela.

Za novega predsednika društva smo ponovno izvolili Toneta Florjaniča, kar pomeni, da je društvo zelo dobro vodil. Tone Bučer je vsem zaslužnim članom društva podelil nagrade in priznanja za prizadevno delo v društvu in jim zaželel uspeh pri delu.

Jaka Berdnik

POHOD NA POREZEN 1981

Šesti pohod na to goro, ki se dviga nad cerkljansko kotlino — 21. in 22. marca — je letos obiskalo res veliko planincev, ljubiteljev gorske narave in pa pohodnikov. Računajo, da jih je bilo okoli 4000 do 5000, vendar je ta številka le okvirna, kajti pobočja Porezna so obširna, potov nanj je res veliko in tisti dan je bilo videti kolono takorekoč s štirih strani glavnih dohodov na ta vrh. Vreme je bilo izjemno, saj je bilo kot poleti, čeprav je bilo snega kar precej, seveda razmočenega, »gnilega«, tako da je bila hoja navzdol pa tudi navzgor

Del množice na Poreznu '81

Foto Dokumentacija PV

Program ob spomeniku padlim na vrhu Porezna se je začel ...
Na sliki (z leve na desno): Tomaž Banovec, Vinko Hafner, dr. Miha Potočnik,
Viktor Avbelj-Rudi

Foto Dokumentacija PV

čez dan kar težavna. Pohod, ki je posvečen spomnu na krvave dogodke, ki so se zvrstili tik pred koncem II. svetovne vojne, je tudi tokrat izpričal vrsto planinskih značilnosti, ki jih najdemo vselej tedaj, ko pride na neki vrh množica planincev. Te značilnosti našega množičnega planinstva so predvsem v spontanosti, ki jo na takih pohodih opazimo, na popularnosti takega pohajanja po gorah in pa na dejstvu, da se ljudje po toliko letih od boja za osvoboditev še vedno živo spominjajo velikih dogodkov iz NOB. V spomnih nanje se shaja največ planincev in ljubiteljev. Ta srečanja obujajo veličastnost, mučeništvo in junštvo in vse, kar je naš narod spremljalo v njegovi borbi za svobodo ...

Najbrž je res, da bomo morali taka dogajanja poslej tudi s te plati vrednotiti, jih usmerjati tudi na tista področja, ki še niso v pohodniškem smislu tako popularna, vsebujejo pa vse tiste značilnosti, predvsem pa možnosti, ki so potrebne, da se pohodi razvijajo.

Za letošnji »porezenski« je res treba reči, da je bil izvrstno pripravljen, da so se cerkljanski planinci in vsi, ki so pri organizaciji sodelovali, res dobro odrezali in da je seveda svoje prispevalo tudi vreme, ki je bilo idealno pa tudi čaj, ki so ga planinci udeležencem pohoda delili brezplačno. To je bila poteza, ki so jo mnogi pozdravljali s prijetnim presenečenjem in kaže, da bi jo ob takih priložnostih bilo vredno tudi posnemati.

Rekli boste: Porezen je letos izredno uspel, vse je šlo na roko organizatorju. Če bi pa primerjali pohode, ki so se odvijali tudi v najbolj nemogočih vremenskih razmerah — na Poreznu pa so vremenske razmere lahko še kako nemogoče — potem bi morali za številčnost in za zanimanje za take pohode poiskati razloge neke drugje. V množici sami, v veliki potrebi po hoji pa tudi v tistem, kar smo že na začetku zapisali — v spoštljivem spomnu na vse, kar je ohranjenega na terenu in v spomnu na našo veliko borbo, ko takorekoč vsaka grapa, vsak kamen, vsaka hiša in tudi vrh ve za ta ali oni dogodek, ki v zgodovini, kot jo piše narod pod temi gorami, ne bi smeli manjkati.

M. K.

PLANINSKO DRUŠTVO PTT LJUBLJANA JE PREJELO ODLIKOVANJE PREDSEDSTVA SFRJ

Letošnji, 27. redni letni občni zbor PD PTT Ljubljana; bil je dne 14. februarja; ki se ga je udeležilo tudi mnogo predstavnikov planinskih, družbenopolitičnih in ptt organizacij iz Slovenije in drugih republik, je bil še posebej slovesen. PD PTT Ljubljana je namreč za svoje zgledno delo prejelo odlikovanje predsedstva SFRJ. Čeprav so posamezni člani društva že prejeli številna priznanja in odlikovanja, je red zaslug za narod s srebrnimi žarki, ki ga je izročil

predsednik PZS tov. Tomaž Banovec, še posebnega pomena, saj ga je društvo prejelo kot priznanje za kolektivno delo in razvijanje množičnosti.

Jože Dobnik je v poročilu najprej razložil plan razvoja PD PTT Ljubljana za obdobje 1981—1985. Glede na družbeno zanimanje in glede na to, da ima planinstvo pomembno vlogo tudi v SLO in DS, so v dokumentih telesnokulturnih skupnosti zapisane za vsa planinska društva še zahtevnejše naloge, za uresničevanje programov pa tudi več denarja. Tudi v načrtih dela ptt organizacij je športno-rekreativna dejavnost našla svoje mesto. Plan razvoja PD PTT Ljubljana, usklajen z drugimi delovnimi načrti, predvideva rast — po vsebini in obsegu — vseh dejavnosti PD, rast števila članstva, krepitev samoupravne delegatske organiziranosti, dokončno izgradnjo Poštarskega doma na Vršiču, predvsem pa krepitev bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi, prenašanje tradicij NOB na mladino in poglobljanje tovarištva in sodelovanje med ptt delavci, planinci in občani naše družbene skupnosti.

PD PTT Ljubljana šteje 1585 članov vsako leto več jih je, saj je bilo na primer lani 83 novih članov. Društvo deluje kot celota in po planinskih skupinah, ki po posameznih regijah organizirajo svoje aktivnosti samostojno ali v medsebojni povezavi.

V PD PTT Ljubljana delujejo tile odseki:

— mladinski odsek je bil lani manj aktiven, kot bi bilo želeli in kot bi bilo možno glede na veliko število mladih;

— izletniški odsek je po Sloveniji organiziral 17 izletov z veliko udeležbo;

— odsek za propagando, izobraževanje in kulturo je organiziral predavanja, razstave, razvijal dopisništvo, fotoamatersko dejavnost, dokumentacijo o društvenih dejavnostih, propagando itd.;

— odsek za planinska pota je redno vzdrževal planinska pota na območju Vršiča, Prisojnika, Razorja, Trente in Polhograjskih Dolomitov;

— odsek za orientacijo je kljub pomanjkanju sredstev zabeležil vidne uspehe;

— odsek za varstvo narave je samostojno ali v sodelovanju z drugimi PD opravil več očiščevalnih akcij;

— gospodarski odsek pa vzorno skrbi za poslovanje, vzdrževanje in izboljšave v Poštarskem domu na Vršiču.

Kljub finančnim težavam — zaostreni pogoji v gospodarjenju so vplivali tudi na planinsko dejavnost — je bilo delo društva v minulem letu uspešno. Za letošje pa društvo računa, da bo svojo dejavnost še okrepilo in opravilo še tiste točke, ki v lanskem programu niso bile uresničene. Občni zbor je izvolil nov izvršilni in nadzorni odbor ter častno razsodišče. Po 22. letih požrtvovalnega, tovariškega in izredno uspešnega dela je tov. Jože Dobnik, dober znanec in prijatelj vseh ptt planincev v Jugoslaviji, izročil funkcijo predsednika tov. Lojzetu Guznarju iz Združenih ptt organizacij Slovenije. Člani PD PTT Ljubljana in PZS so se tov. Dobniku zahvalili za dolgoletno vzorno delo z darilom

Del občinstva na 27. rednem občnem zboru PD PTT Ljubljana

Foto Tatjana Košir-Gumilar

Predsednik PZS tov. Tomaž Banovec izroča Jožetu Dobniku spominsko darilo

Foto Tatjana Košir-Gumilar

in priznanjem ter burnim aplavzom, novemu vodstvu pa zaželeli enake uspehe tudi v prihodnjih letih.

Darinka Jereb

OBRAČUN DELA TOLMINSKIH PLANINCEV

Tolminski planinci so na občnem zboru ocenili enoletno delo. Poročila predsednika in vodij sekcij kažejo, da je bilo delo društva — ob gradnji koče — razgibano tudi na drugih področjih.

Zunanja dela pri obnovi koče na planini Razor so bila v glavnem opravljena v letu 1979 in so se lani nadaljevala bolj umirjeno. Lani so planinci opravili 2650 ur prostovoljnega dela. Skupaj je bilo torej doslej opravljenih čez 8000 prostovoljnih delovnih ur. Letos bodo položili ploščice, pod, opravili pa bodo še razna inštalacijska dela. Otvoritev je predvidena za leto 1982.

Ob tem pa planinci že zdaj razmišljajo, kako bi sezono podaljšali, da bi bile zmogljivosti koče čim bolj izkoriščene. O tem se bodo dogovorili z delovnimi kolektivi.

Tolminski planinci so tudi lani posvečali pozornost pohodništvu in izletništvu. Udeležili so se množičnih pohodov na Blegoš, Stol in Porezen. V lastni organizaciji pa postaja iz leta v leto vse bolj množičen pohod na Sleme pod Rdečim robom, ko počaste občinski praznik in Dan mladosti. Ob Dnevu borca gredo vsako leto na Lom planino, kjer se pridružijo krajanom Pod-

ljudinja ob njihovem krajevnem prazniku. Letos junija je predviden pohod na Kovačič planino, kraj, ki je znan iz znamenitega pohoda Gradnikove in Gregorčičeve brigade spomladi 1943 v Benečijo. Aprila bodo šli na Sabotin, jeseni pa na Vojsko, Vojšičico in Trebušo. Vse to kaže, da posebej skrbe za obiske spomenikov in krajev iz naše NOB in tako goje tradicije naše partizanske borbe. V okviru prireditev ob občinskem prazniku je imela velik uspeh razstava planinske fotografije Jaka Čopa »Spomini z gora«.

Delovni so bili tudi alpinisti. Čeprav njihov odsek deluje šlo dobro leto, so s svojimi akcijami pritegnili pozornost: organizirali so alpinistično šolo, ki je štela 17 tečajnikov. Naveze so opravile čez 300 vzponov raznih težavnostnih stopenj, nekatere med njimi so tudi prvenstvene. Imeli so tri plezalne tabore. Pripravljajo se na sodelovanje v prvi primorski alpinistični odpravi v Južno Ameriko. Denar za nabavo opreme si bodo prislužili z delovnimi akcijami pri pogodovanju za Soško gozdno gospodarstvo.

Zelo delaven je mladinski odsek, ki šteje več kot 500 članov, pa fotosekcija, ki s svojimi objektivni spremlja delo društva; tudi markacisti in jamarji so delavni, saj bodo svoja raziskovanja v prihodnjem obdobju usmerili predvsem na jame in brezna v Kaninskem pogorju.

Plan dela PD Tolmin posveča posebno pozornost vzgoji kadrov (planinskih vodnikov in mentorjev), širjenju članstva, negovanju tradicij NOB, vključevanju v programe telesne kulture, SZDL in v akcije NNNP ter varstvu narave in okolja. Za svoje delova-

nje je PD prejelo lani občinsko odličje OF. Na občnem zboru so izročili Francu Ceklinu iz Tolmina visoko zvezno odlikovanje »red zasluge za narod s srebrno zvezdo«, s katerim ga je predsedstvo SFRJ odlikovalo za posebne zasluge na področju turizma in planinstva. Pozornost so namreč zbudile njegove razprave »Bohinj in Triglav«, objavljene v PV kot uvod v slovesnosti ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav. Za predsednika je bil spet izvoljen Rudi Rauch.

M. P.

NOVOMESKI PLANINCI PREGLEDALI SVOJE DELO

PD Novo mesto je imelo 10. marca svojo redno letno skupščino. Predsednik Trunkelj je poročal o delu društva v minulemu letu, ki ga je označil kot dokaj plodno in uspešno.

Najvidnejša akcija društva v minulemu letu je bila sodelovanje pri realizaciji »Bratske planinske poti Ljubljana—Zagreb«, kot tudi organizacija ob otvoritvi pri Gospodični na Gorjancih.

Navedel je tudi objektivne težave društva predvsem pri poskusu ponatisa Vodnika po Trdinovi poti, katerega izvodi bodo kmalu pošli.

Predsednik je poročal tudi o planinski dejavnosti posameznih sekcij in odsekov, vključenih v društvo in tistih, ki se šele ustanavljajo (Pionir, Labod itd.).

Posebne pohvale za prizadevno dejavnost in sodelovanje so bili deležni MO po šolah, PS Krka, MPS KS Drska in alpinisti.

Na kratko so prešli tudi načrt dela za leto. V živahno razpravo so se vključili tudi gostje in predstavniki ZSMS, Obč. štaba za TO in SLO in predstavnik ZRVS, ko so sporočili željo po sodelovanju tudi vnaprej.

Ob zaključku so podelili srebrna in bronasta priznanja PZS najzaslužnejšim članom in pionirjem-planincev, ogledali pa so si tudi diapozitive s številnih minulih planinskih tur in izletov.

Danilo Vidič

PD LISCA SEVNICA-KRŠKO

24. februarja je v kulturni dvorani Gasilskega doma v Sevnici PD »Lisca« Sevnica-Krško imelo redni letni občni zbor. 250 planincev je poslušalo poročila, izvolili pa so tudi nove organe društva. Obširna poročila o delu so bila objavljena v društvenih obvestilih »Mladi planinec«, ki ga izdajajo že peto leto: poročilo o delu društva na splošno, poročilo mladinskega odseka, smučarskega kluba in planinske skupine iz Mirne na Dolenjskem, ki je tudi v sestavi tega društva, finančno poročilo in program izletov za leto.

Na zboru je predsednik društva z barvnimi diapozitivi ilustriral društveno delo, vzgojno izobraževalno delo v tečajih, življenje v taboru mladih planincev, doživetja v gorah na izletih in delo smučarskega kluba. Pokazal je tudi nekaj posnetkov članov, ki sta bila lani v Andih in nekaj posnetkov članov, ki so bili v Afriki na Kilimandžaru. Med najzanimivejše podatke sodi informacija, da je to društvo imelo lani več kot 120 akcij, ki se jih je udeležilo čez 3500 planincev.

Vseh skupaj je 1180, med njimi je le malo manj kot polovica mladincev in pionirjev. Organizirani so v 9 planinskih skupin, od tega so tri na osnovnih šolah v občini Sevnica, 6 pa jih je v delovnih organizacijah v Sevnici, v Krškem in na Mirni. Poročilo še pravi, da združuje društvo v svojih vrstah kar 1,15 % vseh slovenskih planincev.

V okviru društva je uspešen tudi smučarski klub; v njem je 256 članov društva, ki so hkrati tudi člani Smučarske zveze Slovenije.

Vzgojo, izlete, smučanje ima na skrbi 17 mentorjev in mladinskih vodnikov, 19 smučarskih učiteljev in vaditeljev, 4 inštruktorji planinske vzgoje in 11 planinskih vodnikov.

V odseku za varstvo narave sodeluje 32 izšolanih gorskih stražarjev v inštruktorjem za varstvo narave; sodelujejo v občinskih in medobčinskih institucijah za varstvo narave in okolja, skrbe za varstveni režim Lisce in njene okolice.

Lani so imeli dve planinski šoli, poleti v letnem taboru mladih planincev z 12 udeleženci in v planinski skupini Jutrjanka s 25 odraslimi člani. Na slednjo so še posebej ponosni, saj je bila večletna želja, kako posredovati osnove planinstva članom, ki so se šele v zrelih letih odločili za obisk gora. V tej planinski skupini so uspeli vzbuditi zanimanje za planinsko šolo tako, da so člane popeljali na večdnevne izlete v gore. V planinskem domu so ob večerih pripravili predavanja po programu PŠ, praktične vaje pa so opravili kar na izletih. V decembru je uspešno opravilo preiskus znanja 25 članov te skupine. Na zboru so jim podelili značke in diplome.

Društvo skrbi tudi za planinsko postojanko na Lisci, razpolaga pa tudi s taborno opremo za več kot 50 udeležencev, ki jo združuje s planinskimi društvi »Bohor« in Brožice, ko organizirajo letne taborje za mlade planince. Sodelovanje s posavskimi planinskimi društvi je lahko vzor marsikomu, posebej kar zadeva delo z mladino.

Vodnikom in inštruktorjem planinske vzgoje tega društva je zasavski MDO že drugič zaupal organizacijo tečaja za planinske vodnike. Zadnji se je končal februarja, ko je 18 članov zasavskih PD prejelo značko in izkaznico planinskega vodnika.

Razumljivo je, da tako obširno delo društva ni šlo mimo MDO Zasavja in PZS.

Pred zaključkom zbora je predsednik MDO tov. Drago Kozole podelil 4 zlate in 5 srebrnih znakov MDO Zasavja članom, ki so največ prispevali k razvijanju meddruštvenega sodelovanja.

Podpredsednik Izvršnega odbora PZS tov. ing. Danilo Škerbinek je na zboru v imenu Glavnega odbora PZS podelil članom društva dve pismeni pohvali PZS, 11 bronastih značk PZS, 7 članicam in članom pa je podelil srebrne znake PZS. GO PZS pa je 5 članov predlagal PZJ za srebrne častne znake.

V programu društvenega dela imajo zapisano, da bodo tudi vnaprej pridobivali članke, predvsem med mladino. Skrbeli bodo za vzgojo novih planincev in za vzgojo novih vodnikov in vaditeljev.

Dobro sodelujejo z občinsko telesno kulturno skupnostjo in občinsko zvezo telesnokulturnih organizacij. Dogovorili so se tudi, da bodo povečali upravni odbor na 17 članov. Predsednik je še naprej Lojze Anzelc.

L. M.

TRIDESET LET PD RADEČE

Letos praznuje PD Radeče tridesetletnico svojega obstoja. Sprva je bilo šestdeset članov, danes pa jih je že skoraj tisoč. Dejavnost je že od ustanovitve sem kar precej razgibana, saj se udeležujejo transverzalnih pohodov, sodelujejo v gorski straži, pri varstvu narave v Julijskih Alpah, Karavankah in drugod po domovini.

Značilnost dela PD pa so predvsem prostovoljne akcije, ko skrbje za poti po zasavskem hribovju; tudi delo z mladimi, ki so še kako potrebni pravilne usmeritve v spoznavanju lepote v naravi, je ena izmed omembe vrednih oblik društvene obveze. Omenimo naj tudi to, da skrbno pripravljajo predavanja o planinstvu, pa tudi o potovanjih po tujem svetu.

Člani društva pa so še posebej ponosni na »Zasavsko kočo«, ki že 17 let stoji na Prehodavcih v Julijskih Alpah. Nemalo je bilo treba, da so kočo in okolico uredili in da imajo danes celo električno razsvetljavo. Kočo planinci radi obiskujejo, saj jih v eni sezoni naštejejo do pet tisoč, ne samo domačih, temveč iz tujine, celo iz Amerike. Planinci so zadovoljni z vsem, kar jim je v tej koči na voljo, čeprav je dostikrat zasedena do zadnjega kotička.

Poleg koče na Prehodavcih pa društvo oskrbuje še »Gašperjevo kočo« v bližini Zidanega mostu ter kočo na Lovrencu nad Loko pri Zidanem mostu.

Ko prebiramo zadnjo številko glasila »Planinski poročevalec«, ki ga izdaja društvo, pa ne smemo prezreti še enega jubileja. Društvo je začelo delati natanko 23. septembra 1951, pobudnik za to je bil tov. Stane Koselj, ki so ga tedaj izvolili za predsednika. Kot velik ljubitelj gora se je za delo zavzel in zato ni naključje, da je pred-

sednik ostal do danes, saj so ga vsako leto na občnem zboru izvolili z navdušenim ploskanjem. Kdor spremlja delo radeškega PD, bo lahko mirno priklimal trditvi, da je Stane Koselj za razvoj društva res veliko prispeval.

Člani društva lahko ugotovijo, da v vsem tridesetletnem obdobju niso imeli kriznih let; nasprotno, z delom so prebrdili vse težave, saj sami čutijo, da je planinsko življenje treba razvijati ne le v planinah, temveč tudi doma, kar jim rabi za vodilo tudi v prihodnje.

Franc Okorn

OBČNI ZBOR PD AJDOVŠČINA

Ajdovski planinci so se zbrali na rednem letnem občnem zboru, da bi se pogovorili o lanskem delu in pregledali delovne načrte za letos.

Mnogo so si za lani obetali, radi bi pomnožili članstvo, pritegnili bi radi neorganizirane planince po okoliških vaseh. V svoje vrste so želeli vključiti vse starostne skupine, začeli naj bi načrtno izobraževanje, končali adaptacijo Bavčerjevega zavetišča na Čavnu, prekrili iztokovo kočo pod Golaki in seveda — čimveč hodili v gore. Vse te našteje naloge pa so izpolnili le delno. Članstva ni več, kot ga je bilo, čeprav so se na novo vpisali predvsem mlajši planinci; teh je bilo 220.

Mnogo »bivših« članov je pozabilo poravnati članarino, ker ni bilo primernih izletov in zato, ker hodijo v hribe s svojimi družinami in v manjših skupinah s prijatelji. Izobraževanje je potekalo po načrtu, in tudi v začetku 1981 so že zaključili osnovno planinsko šolo. Adaptacija obeh koč je tudi v redu potekala. Zaradi strokovnega dela je bilo potrebno manj udarniških ur kot prejšnja leta. Vseeno pa so na zboru pohvalili predvsem Lokavčane, ki so se odlikovali pri prekrivanju iztokove koče. Žal je zamrla jamarska dejavnost.

Poročali so tudi načelniki odsekov. Najbolj aktivni so bili mladinci. Organizirano so šli na štiri pohode in dva izleta s povprečno 30 udeleženci. Za pionirje so pripravili dva izleta, na OŠ Dobravlje pa so imeli redna predavanja z diapozitivi. Nekajkrat so imeli tudi pevske vaje v prostorih društva. Za taborjenje pionirjev na Čavnu je na občini zmanjkalo denarja, izpeljali pa so taborjenje mladincev v Beneški Sloveniji, kjer so med delovnimi akcijami in pohodi spoznavali naše zamejske rojake. Orientacisti so najprej organizirali šolo za začetnike, nato pa s povprečno 35 tekmovalci v vseh kategorijah sodelovali na sedmih letošnjih tekmovanjih. Nekajkrat so se uvrstili med prve tri, doma na Čavnu so pa zmagali. V alpinistični sekciji je delovalo 13 članov, opravili so 77 tur in vodili uspel izlet na Škrlatico.

Ajdovski planinci so navdušeno pozdravili novico o priznanju Republiškega sekreta-

riata za ljudsko obrambo za uspehe pri razvoju ljudske obrambe.

Novi odbor bo še naprej vodil Ljubo Čibej, pomagala pa mu bosta Drago Ergaver in Miro Simonič ter seveda neutrudni Marjan Poljšak. O izletih, tekmovanjih, taborjenjih, šolah, tečajih, turah in udarniškem živčanju okoli koč pa bomo poročali čez leto dni, na novem običnem zboru.

Tomaž Kranjc

PRIZADEVNI MLADI KOROŠKI PLANINCI

Planinstvo je v koroški krajini še posebej priljubljeno med mladimi. Zato ni naključje, da v vseh osmih planinskih društvih v regiji delujejo tudi mladinski odseki. Slednji posvečajo še posebno pozornost vzgoji in izobraževanju mladih planincev in širjenju svojih vrst. Čeprav je akcija ciciban-planinec uspešno zaživela doslej le v ravenski občini, pa skoraj v vseh odsekih dokaj dobro poteka akcija pionir-planinec. Kar še najbolj odlikuje mlade koroške planince, pa je dejstvo, da vzorno sodelujejo med seboj, kar bi pri MO PZS radi dosegli po vseh regijah. Koordinacijski odbor MO PD Koroške regije še posebej aktivno deluje zadnji dve leti. V tem času so mladi planinci občin Ravne, Dravograd, Radlje in Slovenj Gradec izpeljali številne skupne akcije, od katerih so nekatere postale tradicionalne. Tako na primer MO Črna pripravlja turni smuk s Smrekovca, MO Mežica kviz tekmovanje in velleslalom na Peci v aprilu, MO Ravne razna orientacijska tekmovanja, MO Dravograd srečanje mladinskih vodnikov koroške regije, sicer pa srečanje pripravlja vsako leto drug odsek. Med stalne akcije sodi tudi štafeta mladosti, ki jo vsako leto ponesejo mladi planinci po koroških vrhovih, letos pa bodo dodali še nekaj novosti. Slovenjgračani bodo pripravili na Kremžarjevem vrhu srečanje planinske mladine regije, na Peci naj bi taborili pionirji in mladinci, izdali bodo bilten, v katerem bodo predstavili svoje delo, sicer pa javnost redno obveščajo o akcijah v lokalni radijski postaji Slovenj Gradec ter v časopisih.

Nosilci vseh akcij so posamezni odseki, ki sprejmejo odgovornost na eni izmed sej koordinacijskega odbora. Pri tem je najbolj razveseljivo, da so sestanki vedno sklepčni, še več, zelo redno se jih udeležujejo delegati odsekov, ki delujejo v občinah Ravne, Dravograd in Slovenj Gradec, medtem ko bo treba mlade iz občine Radlje ob Dravi bolj pritegniti. Seveda pa vsi ti sestanki prinašajo sadove, uspešne akcije, ki jih je iz leta v leto več.

Poleg tega, da koroški mladinci-planinci skupaj načrtujejo nekatere akcije, pa se pogovarjajo o svojih težavah in izmenjavajo izkušnje, kar je še ena dobra plat koordinacijskega odbora. Letos so se na pri-

mer dogovorili, da bodo s skupnimi močmi v vseh odsekih poživili orientacijo, ki je zadnja leta postala šibka točka koroških planincev.

Ne bo odveč, če omenimo katere mladinske odseke združuje koroški koordinacijski odbor: Črna, Mežica, Prevalje, Ravne, Dravograd, Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi in Vuzenica, uspešno pa ga vodi Jani Grauf.

Miša Felle

PLANINSTVO MED MLADINO Uspešno delo mladinskega odseka PD Tolmin

Pri PD Tolmin uspešno deluje mladinski odsek, ki šteje kar čez 50 mladih in najmlajših planincev.

Z Marijo Šavli, vodjo mladinskega odseka pri PD Tolmin, ki že vrsto let razdaja svoje moči širjenju ljubezni do gora med mladimi, smo se pogovarjali o delu, načrtih in težavah.

— Je planinstvo med mladino priljubljeno? Kako organizirate delo z njimi?

— Planinstvo med našo mladino je zelo priljubljeno, zlasti med osnovnošolsko. Podatek, da je mladih planincev nad 500, kar predstavlja kar $\frac{3}{5}$ vsega članstva PD, je dovolj zgovoren, da je med najmlajšimi zelo razvit čut ljubezni do gora in narave. Sekcije imamo na osnovni šoli Tolmin. Deskle, na posebni šoli v Tolminu, lani pa je uspešno stekla tudi akcija »ciciban-planinec«, ki je v našem otroškem vrtcu zajela že 48 cicibančkov.

— Kako teče vaše delo in kje ste najbolj uspešni?

— Večji del naših prizadevanj je namenjen izletom, saj so tako mladi v naravi sami seznanjeni z lepotami naših gora, s planinsko floro, s kraji, ki so znani iz naše slavne preteklosti; obenem pa si krepijo duha in si utrjujejo ljubezen do domovine, ki na vsakem koščku zemlje nudi svojevrstne lepote. Lani smo imeli z mladinci, pionirji in cicibani kar 28 izletov. Najmlajši so hodili v bližnjo okolico, starejši pa so osvajali tudi dvatisočake. Tu bi povedala, da imamo v naših vrstah malo Natašo Kocič, ki je pri treh letih in pol skoraj sama (s starši) prišla na Triglav.

Marsikateri lanskoletni izlet bo ostal nepozaben: Vremščica zaradi narcis in družabnosti ob srečanju s pionirji PD Primorske; Krn zaradi nepozabnega razgleda in žgočega sonca; pot iz Trente skozi Luknjo v Vrata zaradi razočaranja, ker nam je megla vztrajno zakrivala pogled na Triglav; jesenski izlet na Sabotin zaradi prijetnih uric, ki smo jih prebili z našimi vojak-graničarji itd. Več izletov je bilo namenjenih obiskom krajev in spomenikov iz NOB.

Naš namen pa ni samo obisk planin, ampak posvečamo posebno skrb varstvu narave. V naših vrstah imamo kar 13 mladih, ki so

po ustreznem tečaju pridobili značko gorskega stražarja.

Ob tem pa je naša skrb posvečena tudi vzgoji kadrov: vsako leto pošljemo nekaj mladih na tečaje ali seminarje za vodnike ali mentorje. Organiziramo pa tudi planinsko šolo, v kateri naši pionirji pridobivajo koristno znanje za varno hojo v gorah, za prvo pomoč ponesrečencem, seznanjajo se z nevarnostmi v gorah, planinsko opremo in z vsem tistim, kar je povezano z likom planinca.

Ena izmed oblik planinske vzgoje je tudi tekmovanje za znak »pionir-planinca«. V naši skupini ima bronasti znak že 158 pionirjev, srebrnega 55, zlatega pa 9.

— S kakšnimi težavami se največkrat srečujete?

— Ker je naša skupina zelo številna (na izletih imam povprečno 40 do 45 pionirjev), je razumljivo, da ne zadošča en vodnik ali morda dva. Zato si prizadevamo, da bi usposobili čimveč takih kadrov. Hudo nam je, ker je lani z odhodom mentorja z osnovne šole Most na Soči zamrlo delo tamkajšnje mladinske sekcije. Tako smo na tej šoli izgubili 80 mladih članov-planincev, ki so z nekdanjim mentorjem Miranom Klavesom zelo uspešno delovali. Naša želja je, da bi se le našel med mladimi učitelji ali drugimi na Mostu nekdo, ki bi za mladino vsaj nekajkrat na leto žrtvoval malo prostega časa in jo organizirano popeljal v planine.

— Tov. Marija, koliko let se že posvečate tej plemeniti dejavnosti? Kaj vam pri delu, ki terja od vas zelo veliko ur, daje največje zadoščenje?

— Moje delo z mladimi planinci teče že 11. leto. To res terja veliko časa, vendar jaz nikoli ne razmišljam o tem; opravljam ga z ljubeznijo in srečno sem, ko vidim okoli sebe srečne in zadovoljne obraze. To odtehta vse skrbi, ki spremljajo vsak izlet in resnično mi ni žal mnogih ur, ki sem jih z mladimi preživela v naravi. Vesela sem tudi, ker se število mladih veča iz leta v leto. Ko pa se otroci zgrinjajo okrog mene in me sprašujejo: »Tovarišica, kdaj bomo spet šli v hribe?« tedaj si rečem: »No, mislim, da je moje delo na dobri poti in tudi namen je dosežen.«

Mira Pagon

PD LENART V SLOVENSKIH GORICAH V LETU 1980

Po uspešni popularizaciji planinstva ob 5-letnici obstoja PD Lenart se je zanimanje za planinstvo sredi Slovenskih goric v letu 1980 zelo povečalo, saj je članarino plačalo 349 planincev. Na 17 izletih, pohodih in trimskih akcijah (hoja, smučanje) je bilo 781 udeležencev, na 5 planinskih predavanjih pa 160 poslušalcev. Lenartski planinci so lani dobro skrbeli za obveščanje.

Ob novicah v planinskih rubrikah so objavili še članke v Planinskem vestniku, Večeru, reviji Moj mali svet, Proteusu in na Radio Maribor z namenom, da bi se povečalo planinsko in turistično zanimanje za slovenjgorske kraje. Začeli so se udeleževati orientacijskih tekmovanj ter sodelovati z MDO Pomurja, PZS in drugimi organizacijami.

Na 7. rednem občnem zboru so si zastavili zanimiv program dela. Načrtujejo 10 izletov, želijo sodelovati na raznih tečajih, obnovili bodo del Pomurske poti idr. Planinci so potrdili tudi srednjeročni načrt razvoja planinstva v občini Lenart. V petletnem obdobju želijo obdržati planinstvo na sedanji ravni, več pozornosti bodo posvetili le organiziranju planinskih skupin ter prirejanju temeljnih gornjskih dejavnosti (izletništvo, vzgoja in izobraževanje, kulturno propagandna dejavnost). Predsednik društva je Vlado Čuček iz Cerkevnejaka.

Po zboru je Janko Ferlinc predaval o naravni in kulturni dediščini Lenarta z okolico; pokazal je čez 100 barvnih diapozitivov in seznanil planince z novostmi slovenskega zakona o naravni in kulturni dediščini.

Janko Ferlinc

MLADINCI MO NOVA GORICA SO ZBOROVALI

Planinsko društvo Nova Gorica ima v svojih vrstah kar 900 mladincev, z 12 mentorji, 8 vodniki, 5 pripravniki, 3 inštruktorji in s številnimi vzgojiteljicami v vrtcih.

Po okoliških šolah (Šempas, Vrtojba, Šempeter, Solkan, Miren, Branik, Prvačina in Bilje) so skupine mladih planincev, ki so na svojem področju zelo aktivne. Programi dela MO zajemajo izlete, predavanja, pohode, planinsko šolo, delovne akcije in planinski tabor. Poleg osnovnošolcev so aktivni tudi srednješolci in cicibančki.

Vsako leto se ob tem času mladi pogovore o rezultatih svojega dela. Na 6. letnem občnem zboru dne 25. 2. 1981 je malo dvorano Kulturnega doma napolnilo kar 200 gornikov. Zbor so mladi vodili sami, objektivno so poročali o delu, kritično ocenili rezultate dela, si zastavili nove cilje za leto in zbor popestrili s kulturnim programom.

Izletov so se udeležili: Čaven (108 udel.), Golica (66 udel.), Krn (12 udel.), Lepena (30 udel.), Sv. Urh (156 udel.), Poldanovec (65 udel.).

Lani so se v 6. planinskem taboru v Pologu naučili planin kar 103 planinci. Od leta 1976, ko je bilo udeležencev 67, se je torej do zadnje sezone povečala udeležba skoraj za tretjino. Poleg stalnih gostov v taboru, tržaških planincev, je lani obiskal tabor tudi mentor iz PD Sežana, ki se je nad to obliko

Turni smuk tečajnikov — Goli vrh na Menini

Foto Lovro Vodušek

dela tako navdušil, da je sklenil, da bodo tudi sezanski planinci letos taborili.

Mladim pojem »planinska šola« ni povšeči, jih pač spominja na šolo, pa so zelo zadovoljni z njeno vsebino. Število se je v letu 1981 povzpelo že na 36 — od 13 iz leta 1976. Le-tem je vodja planinske šole Dragica Čuk podelila na zboru diplome in značke.

Kot je v navadi so se tudi v minuli sezoni mladi gorniki udeležili več pohodov; na Poreznu je bilo 59 udeležencev, na »Pohodu po poteh goriške fronte« kar 156 udeležencev, zelo zanimivi so tudi »Goriški pohodi«.

Mladim gornikom ni bilo odveč tudi večkrat prijeti za delo ob Krnskih jezerih, saj se zavedajo, da bodo lahko tudi sami prenočevali v koči, ko bo zgrajena. Dvakrat so organizirali delovno akcijo, prav tako so dvakrat prišli pomagat iz tabora v Pologu; sami so očistili minirano pot od žičnice do koče in dokazali, da jim ni vseeno, če je okolje onesnaženo.

Akcija »Pionir-planinec« je še vedno zanimiva in tekmovalni duh v mladih želi na vedno več izletov. Na zboru je načelnik MO Štefan Čuk podelil 12 bronastih, 3 srebrne in 3 zlate znake »Pionir-planinec«.

Tudi v akcijo »Ciciban-planinec« je vključeno že 14 vrtcev s skupno 417 cicibančki, ki marljivo zbirajo žige v svoje knjižice »ringa-raja«.

Za vztrajno delo sta bili nagrajeni dve mentorici, Sonja Jolan in Anica Rijavec. Predsednik jima je podelil znaka »Mentor PD Nova Gorica«; MV Ivan Tell pa je za marljivo delo dobil praktično nagrado.

MO si je zastavil program dela tudi za letos. Izleti: Matajur, Sabotin, Krn, Kobilja glava, Kriški podi, Jerebica, Škabrijel. Pohodi: Porezen, Po poteh goriške fronte in Goriški pohodi. Delovne akcije ob Krnskih jezerih. 7. planinski tabor pa bo ob Krnskih jezerih.

Maura Furlan

PLANINSKO SMUČARSKI TEČAJ NA MENINI

Organizator tečaja je bil mladinski odsek pri PD Gornji grad, potekal pa je v planinskem domu na Menini med zimskimi počitnicami. Udeležilo se ga je osemnajst osnovnošolcev in devet srednješolcev, skupaj torej 27 tečajnikov.

Tečaj so vodili: Ivo Poličnik (smučarski učitelj), Ivan Fedran (smučarski učitelj), Franc Pahovnik (mladinski planinski vodnik), finančno pa so ga podprli: TTKS občine Mozirje, OOS »Smreka« Gornji grad, Rdeči križ in Športno društvo OŠ Gornji grad.

Osnovnošolski tečajniki so prispevali po 300 din, srednješolski pa od 500 do 1000, odvisno od pomoči pri delu na Menini med letom.

Namen tečaja je bil, da mladina spozna lepoto zimske narave in se nauči varnega gibanja v njej.

Približno polovica tečaja pa je bilo namenjeno smučanju, saj so na tem tečaju opravili popolno šolo smučanja.

Predelali pa so celotno snov zimske planinske šole.

Tečaj je v celoti uspel in si takih srečanj še želijo, upajo pa tudi na pomoč širše družbene skupnosti.

Franc Pahovnik

MARKACIST

Znani planinski pisatelj Janko Mlakar je imenoval tega planinskega delavca »markač« in mu nadel tudi strokovno ime že tedaj, ko ni bilo takih problemov o nomenklaturi poklicev, v latinščini »homo colorans«. Badjura je imenoval tega označevalca planinskih poti »lisarja«, ker je delal lise na skale ali debela drevesa.

To našo slovensko liso, zdaj jo imenujemo »osnovno slovensko markacijo« (osm — bela pika in rdeč kolobar, za pota v mej-

nem pasu jo obdaja še zeleni kolobar, za »transverzale« pa ima dodatek 1, S, S, M, L, Ltd.), je predložil in tudi sam jih je veliko poslikal Alojzij Knafelc (23. 6. 1859—26. 4. 1937). V osmrtnici, napisal mu jo je tedanjí urednik PV dr. Josip Tomlinšek, beremo: »Na vseh poteh planinstva ga bomo pogrešali in srečevali.« M. M. Debelakova je v Kroniki Triglava za leto 1937 zapisala: »Naj ne bo pozabljen ata Knafelc! Njegove markacije bodo še zanamcem kazale pota križem po slovenskih gora in gričih.« Pa jih res kažejo in jih srečavamo vsepovsod, nekje v zadovoljstvo, drugje pa morda ne. Naša planinska organizacija že od svojega obstoja označuje ali markira planinske poti, steze. To delo so opravljali neutrudljivi markacisti šlirom po naši domovini. Na skupščini PZS leta 1973 so sprejeli sklep, da mora vsako PD imeti markacijski odsek. Markacisti so se v društvi vzgajali bolj ali manj samoniklo, si znanje in izkušnje izmenjavali na rednih letnih srečanjih. Planinska založba pri PZS je kot svojo 21 publikacijo izdala Navodila za označevanje planinskih poti, napisal jo je Stanko Kos (prvo je napisal A. Knafelc, 1924). Kviz je pri izdaji publikacije Planinska šola (1977) poskrbel za predmet Planinska pota in ga je obvezno naprtila tudi planinskih vodnikom.

Jeseni leta 1980 je ljubljanski MDO razpisal tečaj za markaciste. Začetek organiziranega dela je tu in ga bo treba nadaljevati. Vzgaјati in izobraževati jih moramo zato, da bodo naše planinske steze dobro označene, drugič pa zato, da bodo vodniki in planinski zemljividi napisani ali zarisani tako, kot narekujejo razmere na terenu. Prav temu (kartoteki planinskih steza) bi morali posvečati več pozornosti in skrbi in za vsako območje imeti nekoga, ki bi to delo vestno opravljal.

Za vzgojo markacistov je treba pripraviti vse, kar terjata organizirana vzgoja in izobraževanje. Pripravljen je predlog vzgojno-izobraževalnega programa in tudi predlog Pravilnika o markacistu. Vzgojno-izobraževalni program za markacista obsega tole vsebino: organizacija planinstva s poudarkom na komisiji za pota in markacije, planinska pota (nastanek, razvoj), nadelava, vzdrževanje, opis, kartoteka) in seveda praktično delo na terenu pri markiranju poti. To se da opraviti ob koncu tedna, tedaj, ko je v dolini že zeleno in v gorah

ni več snega. Tako bolje vidiš, kako ti narava zakriva markacije, ki jih je bilo prej mogoče dobro videti. Ob koncu te »planinske univerze« kot nekateri hudomušno imenujejo izobraževanje ali šolanje v planinstvu, je tudi preizkus znanja. Če ga uspešno opraviš, dobiš diplomu in morda še značko. Največja nagrada pa je zavest, da lahko še naprej »lisaš« (beri: estetsko in vestno markiraš!) in tako kažeš obiskovalcem gora varno pot do cilja, torej tudi sodobni rekreacijski hoji.

Naši zaslužni markacisti so za svoje delo dobili Knafelčevo diplomu; vsaj to skromno javno priznanje. Nekoga pa še čaka, da bi zapisal kaj več o Knafelcu, naši markaciji in morda o že pozabljenih drznih nadelovalcih planinskih steza. Morda bo kot dober absolvent planinske šole pri svojem usmerjenem izobraževanju postal markacist in se pri študiju zgodovine na univerzi lotil hvaležne seminarske naloge iz zgodovine slovenskih planinskih poti in njih ustvarjalcev. Pa srečno pot!

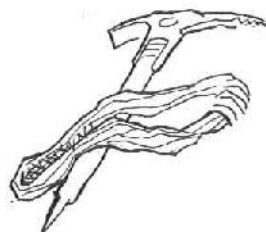
Božo Jordan

HVALA TI, JAKA ČOP!

S temi besedami v srcih so dne 17. februarja zadovoljni odhajali udeleženci — med njimi je bilo polovico mladine — s predavanja v kobariški šoli, kl jim ga je pripravil dobro poznan planinec in mojster planinske fotografije Jaka Čop z Jesenic, ko je pokazal 210 planinskih barvnih diapozitivov. Motivi so bili iz različnih krajev naše zahodne Slovenije. S sliko se je sprehodil po Zlatorogovem svetu, obiskal je Trento, spomenik dr. J. Kugyju; obšodovalce je popeljal po Soški dolini, do rojstne hiše Simona Gregorčiča v Vrsnem in do njegovega groba; to pripoved so spremljali tudi vrhovi in planine krnskega pogorja. Potem so se ustavili še na Bledu, Bohinju, krenili so čez Komarčo, obiskali Dolino sedmerih Triglavskih jezer, Krnsko jezero, ni pozabil tudi na svojo jeseniško dolino z dimniki jeseniške železarne in skritih kotičkov Gorenjske s cvetjem.

Aplavz je pomnil obenem vabilo, naj bi Jaka Čop še kdaj obiskal planince v Kobaridu in jih s svojim imenitnim razpoloženjem popeljal še v druge lepe kraje naše deželice.

Ivan Kurinčič

NEKAJ BOTANIČNIH ZANIMIVOSTI S ČAVNA

Čaven leži na južnem robu planote Trnovskega gozda, na skrajnem južnem obrobju Julijskih Alp ter nad Vipavsko dolino. Prav zaradi lege predstavlja južni rob planote Trnovskega gozda botanično posebnost zaradi bogate flore in vegetacije s prehodi iz alpskega in dinarskega prostora v submediteranski. Tukaj se prepletajo različni florni elementi. Med ilirske vrste spadajo skalni mleček (*Euphorbia triflora*), primorska košenilica (*Gentiana holopetala*) in tržaški svišč (*Gentiana tergestina*), ki se od bolj znanega spomladanskega svišča ali zraspančka (*Gentiana verna*) loči po široko krilatih časnih robovih. Med predstavnike tako imenovane mediteransko montanske flore prištevamo Jacquinijev ranjak (*Anthyllis jacquinii*), ki ima blede ali mesno rdeče cvetove. Predstavniki alpske flore pa so Clusijev svišč (*Gentiana clusii*), avrikelj ali lepi jeglič (*Primula auricula*), skorjasti kamnokreč (*Saxifraga crustata*) in planika (*Leontopodium alpinum*).

Na južni rob Trnovskega gozda je vezana tudi endemična rebrinčevolistna hladnikija (*Hladnikia pastinacifolia*), katere areal je zelo ozek. Njena rastišča so v višini 1000 do 1300 m na Kuclju, Čavnu, Zelenem robu in Poldanovcu. Ta belocvetna kobulnica je dobila ime po znanem slovenskem botaniku iz prejšnjega stoletja, po Francu Hladniku, ki je leta 1810 ustanovil Botanični vrt v Ljubljani. Hladnikija spada med tako imenovane paleoendemite ali starčje endemite, ki so se razvili že pred ledenimi dobami. Drugi endemit iz družine kobulnic je skalna jelenka (*Athamantia turbita*), katere areal pa je širši, saj sega proti severu v osrednji del Zahodnih in Vzhodnih Julijskih Alp, na jugovzhodu pa se razteza do Čičarije v Istri. Čaven je kot območje klasičnih naravoslovnih raziskav klasično nahajališče (locus classicus je nahajališče, s katerega je bila nova rastlinska vrsta prvič opisana) za rebrinčevolistno hladnikijo in za primorsko košenilico. Flora je ogrožena predvsem zaradi obiskovalcev, ki trgajo planike in avrikelje in nabirajo zdravilni košutnik.

Čaven predstavlja enega najlepših primerov mešanja in prepletanja različnih flornih elementov. Prav zato so ga predlagali za botanični spomenik v Inventarju najpomembnejše naravne dediščine Slovenije.

Nada Praprotnik

SMUČANJE — NA ČIGAVE STROŠKE?

Smučarska sezona je znova v glavnem za nami in vsi smo doživeli svoje radosti na bolj ali manj brezhilno urejenih smučiščih.

Tudi preseke skozi gozdove so dandanašnji tako pripravljene, da je le redkokje opaziti neprijetne odseke. Vse ovire so bile odstranjene, tako da je tudi na najožjih mestih dovolj prostora za smučarje in stroje. Celo na gorskih in visokogorskih področjih se lahko veselimo širokih in lepo zravnanih prog za smuk, kajti hkrati s povečano zmogljivostjo vlečnic so bila tudi gorska pobočja z velikim uspehom in prav tolikšnim razstrelivom prilagojena zahtevam. Z uspehom? Ali sploh kdaj pomislimo, ko po takšnih progah vijugamo v dolino, kakšni posegi v naravo so bili za vse to potrebni. Le redkokdaj. Med smuko pač nihče ne pomisli na poletje, ki nam bo odgovorilo na neprijetna vprašanja.

Toda pomlad je že tu in poletje pride zanesljivo. Izpod kopnečega snega se bodo tedaj res pokazale rane, ki smo jih bili prizadejali pokrajini v korist zimskega športa: prostrana zravnjanja, nasilni posegi v naravne oblike pobočij, široke gozdne preseke in podobno. Vse to ostaja smučarju prikrito. Kljub temu bi se morali zamisliti nad daljnosežnostjo takšnih posegov v naravo. Dokler gre le zato, da je bilo treba s smučišč odstraniti nekaj nevarnih skal, pač noben razumen človek ne bi mogel ugovarjati. Brž ko pa gre za nasilnejše posege — in to se dogaja po pravilu — ko je treba prirediti docela neprijetna pobočja za potrebe smučarije, postajajo pomisleki in dvomi že bolj upravičeni. In kakšne so posledice:

Na vseh načrtovanih progah najprej zanesljivo uničijo rastlinsko odejo, velikokrat pa odstranijo celo pod njo ležečo plast zemlje. Plast humusa pa nastane šele po stoletjih. Zaradi uporabe težkih gradbenih strojev tla tako zgostijo, da ne morejo vanje več prodrati niti zrak in voda niti korenine. Ponovna ozelenitev takih površin je otežena, če že ni nemogoča. Zaradi neprenehnega prepariranja je sneg na progah stlačen, da se spomladi bistveno počasneje topi. S tem sicer podaljšajo smučarsko sezono, hkrati pa tudi skrajšajo že tako kratkotrajno rastno dobo. Posledica: na visokogorskih smučiščih prenekatera rastlina sploh ne pride več do tega, da bi njena semena dozorela in da bi tako lahko preživela.

Kjer ni več rastlinske odeje, začne razsajati erozija. Snežnica in deževnica odplavljata velike količine humusa. Ozelenitev zravnanih površin je sicer boljša, kot če bi nič ne storili. Toda dolgoletne preiskave so pokazale, da umetne ozelenitve v višinah nad 2200 metrov niso trajno uspešne. Še celo uspešne ozelenitve v nižjih legah ne pomenijo kaj dosti več kot pokrajinsko kozmetiko. Videti je sicer zeleno, resnična škoda pa s tem še ni bila odpravljena, saj so bile bistveno spremenjene

živiljske razmere za številne vrste rastlin in živali.

Morda nam je zdaj bolj jasno vsaj to, da vprašanja smuških prog nikakor ne gre podcenjevati ali ga celo zavračati, češ da je po sredi le sitnarjenje fanatičnih varuhov narave. To bi bilo gotovo najslabše, kajti le kdo bi bil pripravljen tako ceneno prodati ali trajno poškodovati gorsko pokrajino.

Švicarska zveza za varstvo narave se že leta ukvarja s temi vprašanji. Posebna študijska skupina, ki jo sestavljajo gospodarstveniki, ekologi in varuhi narave, prav zdaj pripravlja priporočila za pripravo in oskrbovanje smuških prog, ki bodo usklajena s potrebami okolja. (Prispevek je prirejen po sestavku z enakim naslovom, ki je bil objavljen v letošnji februarški številki švicarske revije »Les Alpes«.)

M. A.

DOLGOROČNI PROGRAM VARSTVA NARAVE IN OKOLJA V ALPAH

V tirolskem mestecu Hall je bilo od 5. do 7. marca 1981 veliko posvetovanje Avstrijskega alpskega združenja. Namen tega srečanja je bil pripraviti dolgoročni program za varstvo narave in okolja ter se dogovoriti za strategijo njegove izvedbe. O dogovorjenih stališčih v Hallu bodo v naslednjem razdobju razpravljali v sekcijah, sprejeta pa bodo — po vsej verjetnosti v izpolnjeni obliki — na letnih zborih ustanovnih članov združenja v letu 1982.

O pomembnejših sklepih letnih zborov so se v tem združenju vedno zelo temeljito dogovorili. Razprave na različnih ravneh so bile koristne predvsem za preoblikovanje teoretičnih stališč v praktično dejavnost. V obravnavanem primeru bodo imela posvetovanja, razmišljanja in razpravljanja posebno veljavo, ker gre za izredno občutljive in težavne odločitve. Varstvo narave in okolja v Alpah ima namreč nenavadno široke razsežnosti, zadeva pa na najrazličnejše odpore in nasprotovanja.

Pri vsem tem bo treba upoštevati dosedanje ravnanje članstva, prizadetega prebivalstva na področju Alp pa tudi vseh vodilnih ljudi v gospodarstvu, politiki in kulturi. V naslednji fazi bo šlo za povezavo želja z vprašanjem, kje bo treba kaj spremeniti. Naslednja stopnja bodo posvetovanja o ukrepih, ki jih bo treba izvajati v okviru dolgoročnega načrta. Predvideni ukrepi zadevajo:

Področje gorskih postojank in poti, ki jih je treba vzdrževati dosledno v skladu s predpisi, predvsem pa zaščititi pred posegi ne glede na to, če bi bilo treba pri tem ukrepati tudi proti interesom lastnih postojank.

Večjo veljavo naravo varstvenemu delu v društvih. Vsem sodelavcem, zadolženim za

varstvo narave, bodo morali organi društev zagotoviti polno podporo. Pospeševati kaže predavanja in druge oblike obveščanja o nujnosti varstva narave in okolja.

Doseči tesnejše stike in nove oblike sodelovanja z domačini, ki morajo v alpskem združenju čutiti zaveznika zlasti v vseh tistih zadevah, ki se nanašajo na razvoj njihovih področij v prihodnosti.

Zagotoviti večji vpliv na javno mnenje in na odločitve pristojnih politikov. Pri tem bo treba predvsem preučiti ali bi kazalo znova in bolj poudarjeno iskati poti od nasprotovanja k sodelovanju. Domnevne nasprotnike bi tako s poslušom in prepričljivimi razlogi spreminjali v sodelavce — morebiti celo v zaveznike.

Seveda bo treba, če bomo hoteli uspeti, doseči veliko boljše sodelovanje z vsemi množičnimi občili, saj vemo, da so prav lokalni časniki najučinkovitejši oblikovalci javnega mnenja med domačim prebivalstvom.

S temi nalogami se bo treba spoprijeti na delovnih področjih alpskega združenja: tako med planinci, v propagandi, pri delu z mladino in v sodelovanju z znanostjo. Kajti varstvo narave in okolja v Alpah mora postati načelo vsega našega ravnanja. Vsekakor zahtevna naloga, ki bo terjala veliko vztrajnosti, znanja in sodelovanja. Vabijo članstvo k sodelovanju z novimi idejami, konkretnimi predlogi in konstruktivno kritiko. (Povzeto po sestavku z enakim naslovom v letošnji prvi številki Obvestil, ki so glasilo Avstrijskega alpskega združenja, ÖEAV).

M. A.

NARODNI PARK PAKLENICA

Velebit je ena najdaljših gorskih verig Dinarskega sistema. Kakor Triglav za nas ni samo gora, ampak simbol, prav tako tudi Velebit predstavlja Hrvatoma simbol svobode, odpora in neuničljivosti, iz katere so črpali moč skozi stoletja.

Med mnogimi biseri naravne dediščine Velebita sta med najmogočnejšimi in najbolj divjimi Velika in Mala Paklenica, ki so ju prvič zavarovali že v začetku tega stoletja in spadata med prva zaščitena območja pri nas.

Veliko in Malo Paklenico so razglasili za narodni park leta 1949, površina zavarovanega območja je 3617 ha. Razprostira se v obmoškem delu Hrvaške v neposredni bližini jadranske magistrale, na južnih obronkih velebitskega pogorja in tik pod Vaganskim vrhom, ki se vzpenja najvišje z 1758 metri. Severna meja parka poteka po grebenih Crljena (1563 m) in Babinoga kuka (1435 m). Vzhodna in zahodna meja poteka po vrhovih nad obema Paklenicama,

nad Starigradom pa se oba kraka združita. Zaradi specifičnega geografskega položaja se v narodnem parku prepletajo vplivi sredozemskega in celinskega podnebja. Med kamninami prevladujejo apnenici in določiti, v katerih so se skozi tisočletja oblikovali značilni kraški pojavi, vrhovi in grebeni so pravo bogastvo domišljijjskih skulptur, med kraškimi jamami pa sta najbolj znani Manita peč in Jama vodarica. Rastlinstvo v parku je odraz različnih klimatskih vplivov, prepletajo se sredozemske, ilirske in alpske vrste. Polovica površine je porasla z gozdovi. Prevladujoča drevesna vrsta v višjih predelih je bukev, edinstveni pa so tudi toploljubni sestoji črnega bora (*Pinus nigra*). V nižjih predelih so razvita grmišča s črnim gabrom (*Ostrya carpinifolia*), kraškim gabrom (*Carpinus orientalis*), topokrpim javorjem (*Acer obtusatum*), puhaštim hrastom (*Quercus pubescens*), bodčim bodčcem (*Paliurus aculeatus*), terebintom (*Pistacia terebinthus*)... Nad gozdno mejo, v glavnem že izven območja narodnega parka, se razprostira pas ruševja in alpskih trat. Na tratih spomladi zacvetijo narcise, Kitaibelov jeglič (*Primula kitaibelii*), kasneje velebitska zvončnica (*Campanula velebitica*),

rumenocvetni glavičasti lan (*Linum capitatum*), velebitski kamnokreč (*Saxifraga velebitica*), hrvaška avbrijecija (*Aubrietia croatica*), Kitaibelova orlica (*Aquilegia kitaibelii*) in mnoge druge.

Prav tako kot rastlinstvo je tudi živalstvo pestro. Med številnimi ptici lahko občudujemo planinskega orla, med sesalci srečamo medveda, redke pa niso strupene kače kot modras (poskok) in gad. Med endemičnimi metulji omenimo le velebitskega apolona.

Dostop do narodnega parka je lahek, saj leži vhod v Veliko Paklenico le en kilometer od jadranske magistrale. Peš nas pot pripelje do Klanca pod strme stene Aniča kuka, ki je našim alpinistom dobro poznan. V notranjosti doline stoji planinska koča, od koder lahko delamo krajše ali daljše izlete — do planine Velika Močila, do Jame vodarice, do Ivine vodice in na Vaganski vrh. Mala Paklenica je veliko bolj nedostopna, saj skozi njo ni speljane poti. Ko spomladi narastejo hudourniške vode, pa je praktično neprehodna.

Ko nas bodo počitniške poti pripeljale do Starigrada, si utrgajmo nekaj uric in ogledmo si Paklenico!

Nada Praprotnik

iz planinske literature

EVEREST

Izšla je knjiga Everest, ki govori o 7. JAHU; napisal jo je vodja odprave na vrh najvišje gore sveta, Mount Everest, Tone Škarja s člani odprave: Stanetom Belakom, Ivanom Kotnikom, Marjanom Manfredom, Vanjo Matijevcem, Dušanom Podbevškom, Bojanom Pollakom, Romanom Robasom, Andrejem Štremfijem, Markom Štremfijem, Igorjem Tekavčičem in Nejcem Zaplotnikom. Knjigo s 341 stranmi je izdala Mladinska knjiga z letnico 1981, vsebuje pa tudi dosti barvnih fotografij avtorjev tekstov, in skic, ki jih je bil prispeval slikar Franc Novinc. Uvodne misli je napisal Zoran Jerin. Zanimiv »dnevniški pristop« odpira vrsto možnosti za razmišljanje in seveda tudi za podoživljanje ob teh izjemno dragocenih dogodkih, ki so jim bili priča tako tisti, ki so goro osvajali, kot tisti, ki so njih dejanja spremljali v domovini. Po zunanji opremi (Borut Kovše) sodi ta knjiga med uspele knjižne stvaritve, ki sodijo v vrh znanih knjižnih rešitev s tega področja.

M. K.

Dr. Anton Polenec, Življenje v gorah, ilustrirala in opremila Lidija Osterc, oblikovala Vlasta Zagorski, založila Mladinska knjiga, natisnila Tiskarna MK, Ljubljana 1981.

Nedavno je izšla v zbirki »Pelikan«, ki jo ureja Draga Tarman, mlčna publikacija o živalih in rastlinah, ki so se nekoč naselile v našem gorskem svetu in se v njem, prilagojene in davno privajene, najbrž dobro počutijo. Njihovo življenje in obstanek sta kolikor toliko zavarovana, mnogim so te živali in rožice tudi dokaj znane; za trume planincev je srečanje z njimi prijazna sprememba, ki se ljubitelju narave za vselej vtisne v spomin. Avtor je gorsko okolje opisal v mikavnih, kratkih, značilnih poglavjih: Pomlad prihaja v gore; Novo življenje; Prva nevarnost; Tam, kjer cveto triglavske rože; Na melišču; Nevarnost preži; Pri gamsih in še tisti zimski dan.

Pri tem se ne spušča v znanstveno obravnavo gorskega sveta, piše poljudno in sočno, pozornost posveča vidnejšim živalcem, njihovu zarodu, preživljanju, gibanju in

obnašanju, opisuje jih živo, da zamika tudi takega bralca, ki si misli, no, to pa že vem. Začenja s čarom gorske pomladi, ki omogoča rojstvo novega življenja tudi razmeroma številnim gorskim živalcem in rožicam, ki to divjino oživljajo in pestré. Mikavne so, prilagojene divjemu okolju, in srečni smo lahko, če naletimo nanje. Avtor opisuje, kako skrbe za zarod, kako ga pripravljajo za trdo življenje v gorah, kako se divja koza spopade tudi z orlom in ubrani svojega mladiča; kako je bilo z Zlatorogom, belim gamsom z zlatimi rogovi; kako je s triglavskimi rožami in drugim gorskim cvetjem, ki mora pohiteti s cvetom in sadom, če hoče, da pravi čas odcvete in poskrbi za novo rast. Zmrzal, kratki poletni dnevi, viharji in druge ujme gorski favni in flori res niso naklonjene, življenje pa se tu vendarle ohranja, narava jo rastlino in žival pripravila za nesusmiljeni spopad s surovimi okoliščinami. Avtor povsaj pri tem skromnem in obenem sijajnem gorskem okolju vse do kamenite, a vendar pisane in razčlenjene puščave, ki nas osvaja z vsemi svojimi podobami, oblikami, razgledi in pojavi. Vse se izteče v zimski dan na koncu tega pestrega, na prvi pogled drobnega knjižnega berila. Letni krog je zaključen, vse bo nekako prezimilo in počakalo na kukavico — znatno pomladi in z njo novega življenja v gorskem svetu.

Oprema knjižice je zares lepo darilo za vsakogar, ki mu je gorski svet pri srcu. Živopisne ilustracije so res imenitne, razveseljujejo srce in oko. Živali in živalce so nekam »počlovečene« s temi svojimi živimi, zgovornimi očmi in pozami. Kakor da bi na papirju žive otrpnile in nas take še vedno budno gledajo. Kakor bi nam hotele reči: Tudi me smo žive, ljubi bralec, kakor ti. Ali ni tisti košati divji petelin tudi nekakšna prisposoba človeške žeje po imenitnosti? Pa tisti lepi ruševce, sicer pohlevnejši, a vendarle fant od fare s svojo rdečo čepico pa s svojimi dvema putkama! Pa zimski samotar, snežni jereb, nekakšen čudež pohlevnosti je videti: kakor da se ne zmeni zate in svojo pot meditira v zimski puščavi. In kako je slikarka oblikovala njegovo družico kokoško! Skrbno in ljubeče je putka sklonjena nad svojimi drobljančki, ki vsak po svoje s svojimi očkami, nožicami, s trupelci in svojo držo sevajo eno samo srčkano neboljenost. Na sosednem listu pa se šopiri trdna samozavest v družini planinskega orla. Kako se je zrepencil belopuhasti orlič! Kaj bi se ne, saj ga varujeta srditi oče, »semper paratus«, in samozavestna mati — orlica. Pa zajčja idila! Ena sama posebljena pozornost, okameneli, pa vendar živi prisluh in previdnost samice in samca. Dostojanstveno in nič manj živopisno je upodobljena gamsja družina: negibna je opreznost obeh staršev ob veselju do »življenjske šole v naravi«, ki ga kažejo trije mladiči.

Imeniten je tudi spopad med divjo kozo in orlom. Ptiču se na izrazu in očesu pozna, kako se je uštel. In kaj vse povedo »učke« obeh kozličev! Pa pisano cvetje, stran za stranjo, kako zadeta. Živa in obenem mila razstava gorske flore, polna zanosno in tihe lepote! Pri vsem tem je treba tudi reči, da je svoj delež k publikaciji prispevala tudi oblikovalka Vlasta Zagorski, ki je na 16 straneh smiselno in z okusom razstavila slikarsko ponazoritev gorske narave in s tenkim občutkom poskrbela za vse, kar oblikovanje take publikacije terja. Res, lepa in smiselna publikacija o čudovitem gorskem svetu, namenjena najmlajšemu rodu, da bi spoznal, vzljubil in razumel ta — živi in neživi svet!

T. O.

Blegoš, Vodniki po Loškem ozemlju 3, Muzejsko društvo v Škofji Loki, 1980.

Po vodniku Ratitovec in Lubnik je zdaj pred nami že tretja knjižica iz zbirke Vodniki po Loškem ozemlju, ki jih izdaja Muzejsko društvo iz Škofje Loke, ureja pa Anton Ramovš. Novi vodnik je namenjen Blegošu (1563 m), najvišjemu in najbolj markantnemu vrhu Škofjeloškega hribovja ali Loškega pogorja, kakor ga v svojih delih poimenuje Ivan Tavčar. Ta del predgorja Julijskih Alp planinci dobro poznajo in vrhovi, ki se čredijo nad Poljansko in Selško dolino, so priljubljene točke nedeljskih izletov od zime do jeseni. Vodnik nas popelje skozi Poljansko dolino na vrh Blegoša. Pot se začne že v Škofji Loki. Seznanjamo se z geomorfološkimi značilnostmi, kamninsko sestavo, z zgodovinskimi in etnološkimi spomeniki ter obeležji iz časov naše revolucije. Z Loga se povzpemo k cerkvi sv. Volbenka, nato se spustimo do Tavčarjevega dvorca na Visokem, nato v Poljane, kjer naredimo korak v stran — v Predmost in Hotovlje. Ko se vrnemo v Poljane, se napotimo do vasi Volča, Podobenca, Javorje in Murave. Blegoš je tik pred nami. Več steza in poti drži nanj, mimogrede lahko z nostalgijo občudujemo vasi, ki se stiskajo na pobočjih. Sam vrh ni visok, vendar se vzpenja nad svojo okolico, tako da je že Jakob Prešeren ob pogledu nanj zapisal: »Velika kopa je to, z veliko travnato plešo na vrhu, obrobljeno spodaj z mogočnimi bukovimi gozdovi. Odločno se košati nad svojo bližnjo okolico in tako omogoča obsežen razgled, kakor ga je težko najti z vrha s skromno višino 1563 m.«

Na vrhu se lahko okrepčamo v Planinski koči Škofjeloškega odreda.

Pokrajinske opise v vodniku je prispeval France Planina, kamninsko sestavo, geološko zgradbo in kamnine spomenikov je opisal Anton Ramovš, etnološke spome-

nike pa Ivan Sedej. Njihovi opisi se prepletajo skozi celoten geografski del. Rastlinstvu in živalstvu so namenjena posamezna poglavja. Lojze Marinček in Tone Wraber nas seznanjata z najbolj značilnimi rastlinskimi združbami in posameznimi vrstami, ki jih bomo srečevali na poti na Blegoš. Poglavje o rastlinstvu ilustrirajo risbe Vlada Ravnika in barvne fotografije. Živalski svet nam predstavljajo različni avtorji: Jože Bole mehkužce, Anton Polenec pajke in sesalce, Jan Carnelutti metulje, Božidar Drovenik hrošče, Savo

Brelih plazilce in Ivo Božič ptiče. Tudi ta del poživljajo barvne fotografije in risbe polžev in hroščev, ki jih je izdelal Jože Bole. Živalski svet je torej predstavljen tudi z drobnimi vrstami, ki jih ponavadi prezremo.

Vodnik naj nas spremlja po Poljanski dolini, po številnih stezah okoli Blegoša in na njem! Seznanja naj nas s številnimi znamenitostmi in spomeniki iz bogate zakladnice naše naravne in kulturne dediščine.

Nada Praprotnik

alpinistične novice

MOUNTAIN
(nov., dec. 80)

Informativni pregled prinaša iz Kitajske obilo uporabnih podatkov o tamkajšnjih gorah, ki so zdaj odprte tudi za tuje alpiniste; zvemo za cenik raznih odprav, priložen je tudi seznam bodočih odprav, ki so si že rezervirale posamezne kitajsko-himalajske vršace.

Pregled novih smerci v Alpah na vidnem mestu registrira tudi vzpone naših alpinistov v letu 1980: tako beremo, kako sta Franček Knez in Janez Skok preplezala desno od Bonattijevega stebra v Petit Druju, kako sta ista plezalca splezala novo smer na Pointe Young v ostenju Grandes Jorasses in kako so naši fantje zlezli ledeni slap v področju Les Courtes. Pri navajanju imen in priimkov je nekaj tiskovnih napak, pa ne motijo preveč, saj je bolj pomembno, da so takšne novice objavljene v tem uglednem alpinističnem časopisu.

Osrednji del decembrske številke je prava mini monografija o Everestu: kratek, a zgoščen prikaz vsega, kar se je na Sagarmathi in okrog nje dogajalo do vključno leta 1980. Zbrani so najpomembnejši podatki in opisi, vrstni red po letnicah prinaša povzetke dogodkov, ki so za posamezna leta značilni in pomembni; fotografije najbolj znanih mož z Everesta so primerno slikovno dopolnili strnjeni informaciji. Naš zahodni greben iz leta 1979 je korektno opisan, z imeni vseh, ki so stali na vrhu, pa tudi z imeni tistih, ki so bili tik pod vrhom, pa so se iz različnih razlogov morali vrniti.

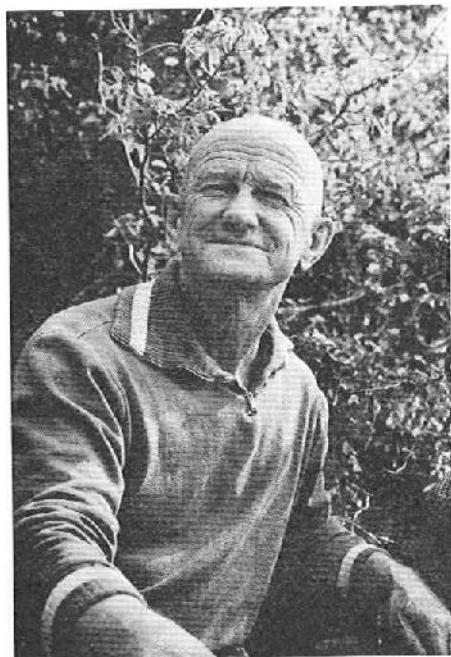
Janez Bizjak

DVAKRAT PO 75 LET
IN ZLATA SVATBA
(Visok življenjski jubilej sovjetskega alpinista ZMS Vitalija Abalakova)

Zaslужni mojster športa alpinist Vitalij Mihajlovič Abalakov, zaslužni trener SZ, odlikovan z redom Lenina, je slavil 75-letnico svojega življenja. Prav tako slavi njegova žena, zaslužna mojstrica športa, Valentina Čeredova, ko oba skupaj praznujeta še zlato poroko.

Komaj 60 let »stara« zgodovina sovjetskega alpinizma je po svoji vsebini izredno bogata in si jo od leta 1931 brez imena Abalakov sploh ne moremo zamisliti. Tega leta je Vitalij doštudiral kemijsko tehnologijo in se z bratom Evgenijem ter s svojo poznejšo ženo prvič znašel na Kavkazu. Alpinistične izkušnje so si nabrali v peščenih stolpih ob Krasnojarsku v Sibiriji, vendar pa to še zdaleč niso bile visokogorske izkušnje, ki potrebujejo tudi ustrezno opremo. Kljub temu so septembra opravili prvi sovjetski vzpon na Dihtau, enega od zahtevnejših pettisočakov. Leto pozneje so prečili tri vrhove Bezengijske stene, leta 1934 pa so opravili prvi sovjetski vzpon na 7134 m visoki Pik Lenina ...

V letih 1947–60 je organiziral in vodil selekcijo DSO »Spartak«. To so bila leta, ko so na šampionatih SZ dosegli kar devet prvih in tri druga mesta. Vsekakor največji dosežek pa je bil vzpon (1956) na 7439 m visoki Pik Pobeda. Po hudi nesreči leta 1955 je sport. komite SZ Vitaliju dodelil posebno nalogo, da s kazahstanskimi alpinisti opravi vzpon. In v družbi s še deseterico tovarišev je to nalogo tudi uspešno opravil.

65-letni Vitalij Abalakov, starosta sovjetskih alpinistov

Foto P. Segula

Vitalij Abalakov je več let vodil tudi šolo za instruktore alpinizma; in njegov učbenik »Osnove alpinizma« so tudi večkrat celo prevedli. Leta 1972 je vodil veliko mednarodno alpinado (na njej so sodelovali tudi naši alpinisti) pod Pikom Komunizma, dve leti pozneje pa vzgojno delo v prvem mednarodnem taboru v Pamirju. Veliko zaslug ima tudi za razvoj sovjetske alpinistične opreme, še posebej pa se je izkazal na področju varovanja. Dvajset let je delal kot starejši znanstveni sodelavec v zveznem znanstveno-raziskovalnem inštitutu za telesno kulturo in se uveljavil z izvirnimi rešitvami pri kontroli treniranosti. Že desetletja pa traja njegovo organizacijsko delo v Federaciji alpinizma SZ, čepprav je ves čas tudi član predsedstva CS DSO »Spartak«.

Pri mnogih vzponih DSO »Spartak« je sodelovala tudi Valentina Čeredova. Leta 1954 na prlmer, pri prvem vzpona po sev. steni Dihlava, za kar je kot prva sovjetska alpinistka dobila zlato odličje. Leta 1955 pa je dobila srebrno odličje za prvi vzpon na Musdzilg (6376 m) v Pamirju. Ves čas pa je delala tudi kot vzgojiteljica mladih alpinistov in med vojno tudi nabornikov. Uspešna je bila tudi na strokovnem področju in je postala »kandidat« pedagoške znanosti.

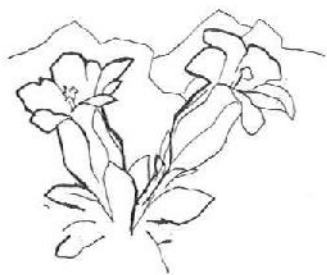
Franci Savenc

PRVA ČESKA ŽENSKA HIMALAJSKA ODPRAVA 80'

Cilj te odprave je bil povzpeti se na Manaslu po prvotni smeri v severovzhodni steni. V odpravi je bilo osem žensk (Dina Štěrbová — vodja, Eva Liščinská, Dagmar Filgasová, Jana Koukalová, Božena Marušincová, Marie Skopalová, Milna Štřelcová in Marta Špakulová) in štirje moški (Petr Hapala, Brětislav Husička, Jan Jursa in Otakar Štěrba).

Od Kathmanduja do Trisula — Bazarja so potovali z avtobusom. Iz Trisulija so krenili na pot 10. septembra 1980 z 68 nosači in štiri šerpami (Ang Teemba, Sarki Lama — zelo učinkovit, Rinzing in Dauwa Siring), kuharjem in njegovim pomočnikom in zveznim oficirjem Rabijem. Šli so skozi dolino Buri Ghandak in prispeli do Same 21. septembra. Pot do baznega tabora so nadaljevali s kakimi 50 krajevnimi nosači. Ti so postavili tabor 23. septembra v višini 3850 metrov. Naprej so se prebijali skupaj z avstrijsko odpravo, ki jo je vodil Hans Schell. Avstrijci so nameravali priti do vrha Mansluja in se od tam spustiti s smučmi. Postopoma so postavljali: tabor 1 (4950 m) 26. septembra, tabor 2 (5960 m) 30. septembra, tabor 3 (6400 m) 4. oktobra in tabor 4 (6900 m) 8. oktobra. Najvišjo točko — to je bil prelaz med Manaslujem in Manaslu — sever (7000 m) so dosegli Koukalová, Marušincová, Špakulová in Štěrba. Naprej zaradi hudega mraza in močnega vetra niso mogli. Vrnili so se 16. oktobra. Avstrijski alpinisti so prekinili odpravo že 14. oktobra.

A. Höferle

MLADINSKA KOMISIJA UIAA Poletno srečanje 1980

Član mladinske komisije UIAA so bili med lanskim poletjem gostje Planinske zveze Jugoslavije. Zborovali so v Poštarski koči na Vršiču. Še pred tem jim je bilo omogočeno, da so obiskali šolski tabor mladinskih vodnikov. Vsi gostje so dobili izborni vtis o sistematičnosti šolanja. Pogovor ob tabornem ognju jim je omogočil izmenjavo dragocenih izkušenj in navezavo tesnejših stikov.

Komisija se je na svojem zasedanju ukvarjala z dognanji, ki so bila dosežena na tednu mladinskih vodnikov na področju Triglava in je v skladu s tem načrtovala svojo nadaljnjo dejavnost. O številnih pobudah iz vrst mladinskih vodnikov so podrobno razpravljali, pretresli pa tudi možnosti za njihovo realizacijo. Mladinski vodniki so si želeli predvsem več informacij, kar bi bilo mogoče storiti z večjo razširjenostjo uradnega biltena. Predlagali so celo ustanovitev posebne publikacije za vse njihove konkretne potrebe. V nadaljevanju je mladinska komisija proučila svoj sestav in predvidela, da bi organizacije, ki se odlikujejo s posebno intenzivno mladinsko dejavnostjo, spodbudila k sodelovanju na zasedanjih.

V čudovitem vremenu so se člani komisije povzpeli skozi Okno na Prisojnik. To je bilo izredno skupno doživetje, ki je še utrdilo sklenjena prijateljstva in olajšalo napore, da bi v prihodnje na svojem področju dosegali še lepše uspehe. Posebno zahvalo smo dolžni Danilu Škerblniku in Marinki Koželj za odlično organizacijo in srečno roko pri izvedbi zasedanja v Jugoslaviji. (Sestavek je napisal predsednik mladinske komisije UIAA André Vonder Mühl, objavljen pa je bil v letošnji februarški številki, revije »Die Alpen«.)

M. A.

SIERRA — DECEMBER 1980

Glasilo ameriškega Sierra Cluba je podobno nekaterim razkošnim evropskim planinskim magazinom s široko zastavljeno vsebino. Celostranske (veliki format) barvne ali črno-bele fotografije dokazujejo, da imajo uredništva bogate mecene, pri avtorjih fotografij pa že na prvi pogled kažejo, da niso niti začetniki niti amaterji, saj večče obračajo kamere, tudi barva in kompozicija jim nista tuji.

Začetni članek se loteva gora in puščav na Sinaju ter govori o naporih Egipta za ohranitev kulturno-zgodovinske in naravne dediščine v tej divji in neprimljivi pokrajini.

Za boljšo razumljivost zgodovinskega pregleda je nanizanih nekaj prelomnih dogodkov od Rimljanov do najnovejših dni, ko so Izraelci vrnili Egipčanom Sinajski polotok. Jedro sestavka je razmišljanje o zaščiti velikega naravnega parka okrog gore Sinaj; pod plašč varstva spada tudi sloviti samostan Sv. Katarine prav na vznožju gore Sinaj. Tekst dopolnjujejo dobri barvni posnetki tega nam zelo slabo znanega gorskega področja. Sledi pogovor s predsednikom Sierra Cluba. Bralcem oziroma članom je razložil svoje poglede na poslanstvo organizacije Sierra Club; za naše bralce naj dodam, da je področje, ki ga pokriva Sierra Club, velikansko, saj zajema Kalifornijo, državo Washington in sega do Aljaske. Skrb za zaščito Aljaske je razvidna iz številnih zapisov, novic in iz barvne fotoreportaže. Zanimiv je poljudno zastavljen članek o vzgoji mladih za zimsko hojo s krpljami. Spremne skice nam predstavljajo različne tipe krpelj, ki so se na različnih koncih Amerike različno razvile; pri tem je nam najbolj poznana oblika z Aljaske, to so značilne eskimske krplje, ozke in močno podolgovate, tako da se na njih človek lahko tudi pelje; so kot pomožne smuči.

Veliko strani je odmerjenih smučarskim tekam: prikazane so osnovne značilnosti tekaških smuči, način mazanja, tekaška tehnika, vmes seveda ne manjkajo reklame za razne tipe tekaških »dilec«, niti ne reklame za posebne šole, v katerih uče le teke. Mimogrede naj omenim še zanimivo reklamo za trimski simulator smučarskega teka; to je preprosta naprava v stilu raznih koles, ki jih nekateri poganjajo v trim kabinetih.

Zadnji del revije je namenjen knjigam. Skozi četrtina vsebine. Vrstijo se bibliografski seznam, reklamni oglasi s fotografijami znanih knjig, predvsem pa številne knjižne ocene. Toda te ocene nimajo suhoparnih povzetkov vsebine, bolj so podobne esejem, saj ocenjevalci v njih razpredajo svoje misli in svoj odnos do gorniških in naravnih problemov, ki jih posamezne knjige obravnavajo.

Janez Bizjak

TRAIL AND TIMBERLINE

Tako se imenuje mesečno glasilo coloradskega planinskega kluba (The Colorado Mountain Club). Na notranji strani ovitka je pod klubskim simbolom na kratko opisan moto, ki jih povezuje v klub: »Organiziran smo, da združujemo energijo, zanimanje in znanje študentov, raziskovalcev in ljubiteljev gora Colorada, da zbiramo in razširjamo informacije o Skalnem gorovju (Rocky Mountains) v ko-

rist znanosti, literature, umetnosti in rekreacije, da vzpodbujamo širše zanimanje za naše gore, da pospešujemo zaščito gozdov, rastlinstva, živalstva in krajine. in da čimprej povrnemo prvobitno privlačnost našega visokogorskega področja.» Manifest v enem stavku bi lahko rekli tem osnovnim društvenim načelom. Zelo smelo zastavljen program osveščenih ljudi! V nasprotju s to širino pa je njihovo glasilo po obsegu skromno; štirinajst strani na majhnem formatu v črno-belem tisku nekoliko spominja na naše društvene ali odpravske biltene, le da so fotografije v coloradskem glasilu neprimerno kvalitetnejše. Na naslovnici strani lanske oktobrske številke (No. 781) je fotografija gore Lone Eagle Peak (po naše Vrh osamljenega orla) nad divjim jezerom Miror v pokrajini Grand Country. Uvodne strani so namenjene volitvam za nove sodelavce oz. za klubske odbornike, kot bi rekli pri nas, kandidatna lista ima 6 imen (člani morajo izvoliti tri), na dveh straneh pa je kratek življenjepis posameznih kandidatov: od kod so doma, katere šole so naredili, kje in kaj

delajo, obseg dela in odgovorne funkcije, raziskovalni prispevki, kaj je kdo že delal v okviru kluba, posebna osebna nagnjenja, ki bodo koristna za klub; fotografija, botanika, planinska vzgoja, organizatorske sposobnosti, raziskovalno delo ipd. Če nič drugega: druge dežele, druge navade: pri nas se planinski odborniki svojega dela otepajo, drugod pa se morajo kar dobro potruditi (in pohvaliti), da so izvoljeni v društveni odbor. Sledijo geografski in topografski članki o coloradskih gorah in manj znanih dolinah, veliko je fotografij nenavadnih naravnih spomenikov, mislim na tiste od voda razjedna ogromne skalne osamelce, čudno zveržene in izdolbene, značilne podobe za Colorado in Skarno gorovje.

Zanimiva je fotografska uganka: vsak mesec v glasilu objavijo celostransko fotografijo, bralci pa morajo do naslednje številke uganiti kateri vrh, greben ali stolp predstavlja.

Med sodelavci glasila pade v naše oči ime Joe Kramarsic, ker se piše Cramarsic, bi utegnil biti kakšen naš Kramaršič.

Janez Bizjak

na kratko...

PLANINSKI POHODI PLANINCEV S PODROČJA NIŠA

Pohodništvo je v naših republikah izredno razvito, saj se prav te oblike planinarjenja udeležuje večina ljubiteljev gorske narave. Med najbolj aktivne planinske regije v Jugoslaviji sodi vsekakor niško področje, ko vsako leto pripravijo za svoje člane številne skupne pohode, ki se jih udeleži navadno zelo veliko število planincev.

Tokrat sodi med največje tovrstne akcije Pohod planincev niške regije Niš—Sičevo—Bela Palanka. Ta pohod je posvečen 40-letnici naše revolucije in 80-letnici planinstva v Srbiji. Pohod so organizirali za Dan zmage, 9. maj.

V svojem vabilu med drugim tudi pravijo: »Bo mnogo pesmi, dobre volje, srečanj s prijatelji in veliko možnosti za sklepanje novih poznanstev. Zato vabimo planince iz vse Jugoslavije, naj se tega pohoda udeležijo. Število ni omejeno. Obiščemo naj nas, da bomo tako skupaj proslavili ta dva velika jubileja in to v prelepej majskega vzdušju, ki ga lahko pričarajo Svrliške planine in šičevačka klisura.«

TRIGLAV, GLASILO SPD V ŠVICI

Lično urejeno glasilo, ki ga izdaja SPD v Švici predvsem zavaljo informacij, tokrat vsebuje kar precej zanimivega gradiva. V uvodnem članku obveščajo svoje člane o 10-letnici obstoja in delovanja tega društva. Metod Fikfak poroča o delu društva lani, potem sledimo natančno izpisnemu programu prireditev za letos, o sestavi UO SPD Triglav in nadzornega odbora. Pozornost pritegne članek na temo varstva narave, sledi nekaj vabil za izlete in pa vtisov z izletov; tudi navodila za planinsko opremo in hrano so našla svoje mesto v tem glasilu. V nadaljevanju nas informirajo o novem društvu Soča in pa o delu in organizacijski sestavi društva Planika.

ŽULJI

Med najbolj zanimive informativne liste sodi vsekakor tisti, ki ga izdaja KS in mladina Davča. To zato, ker list Žulji izhaja vsak letni čas, se pravi štirikrat na leto, predvsem pa zato, ker v njem ne manjka tudi planinskih tém. Lanska jesenska in

zimska številka na primer prinašata zanimljiv zapis o Poreznu in o izumrlem planšarskem življenju na njem. Porezen in ljudje pod njim, avtor je Lojze Koder — sestavek vsakor predstavlja vir za tistega, ki se ukvarja s pašniško problematiko pri nas nekdanj in danes.

PLANINSKA POT »VERANA«: LISINA—ŠIJA—ORLJAK

Od planinskega doma pod Lisino (644 m) vodi čez Šijo (1234 m) do Orljaka (1108 m) planinska pot »Verana«.

Pot do planinskega doma pod Lisino vodi iz Matulja, Veprinca nad Opatijo. Hoje je za dve uri. Dom je oskrbovan. Od doma gre pot naprej do Črnega vrha, kjer gre en krak v smeri Planika; na križišču Planik—Lisina gre potem naprej po grebenu do vrha Šije. Ob poti je spominska plošča o sestanku partizanskega štaba iz Opatije. Do vrha Šije je dve uri hoda. Pri spustu proti Vodcam bomo naleteli tudi na škaflo z vpisno knjigo. Do Orljaka je treba hoditi dve uri. Do vrha Orljaka vodi pot po iglastem gozdu, potem pa sledi strm vzpon. Z vrha gremo lahko do Slavnika, ko se v dolini odcepi proti Muni, desno v Račjo vas pa gremo po levem odcepu. V Račji vasi lahko tudi prenočimo. Z Orljaka do Mune je dve uri hoda, od Mune do Račje vasi pa uro. Iz Račje vasi so ugodne zveze za Reko, iz Mune pa tudi za Kozino. Priporočajo, da to pot začnete v Lisini, ker je bolj položna in manj zahtevna.

Josip Sakoman

PLANINSKI POHOD PO POHORJU

Prvo letošnjo nedeljo je Savinjski MDO organiziral planinski pohod na Osankarico—Tri žeblje—Pesek—Roglo. Pohod postaja čedalje bolj množičen, saj so se ga letos udeležili tudi planinci pomurskega MDO, pridružili pa so še ljubljanski. Vreme je bilo do Peska dobro, do Rogle pa jih je spremljal pravi snežni metež. Prvi pohod je bil leta 1975, organiziral pa ga je PD Zreče.

B. J.

PLANINARSKI LIST 1/81

Planinsko društvo »Kamenjak« iz Reke, mimogrede povedano, letos praznuje 20-letnico delovanja, izdaja Planinarski list štirikrat na leto. Prva letošnja številka prinaša nekaj res zanimivih sestavkov. Uvodnik — Pogumno in po planinsko — prispeval ga je Vladimir Konestabo — je posvečen 20-letnici planinskega organiziranega delovanja na tem področju; Viktor Stipčič je prispeval zapis o spominskem pohodu na

Titov vrh 1981; Naj bo tudi to naš prispevek naši slavni preteklosti — tako je naslovil sestavek Branko Havrič, ko govori o vtisih po Transverzali upora. Omenimo naj še to, da ta številka vsebuje tudi orientacijski program dela za letošnje leto, v katerem zlahka razberemo, da je PD Kamenjak res zgledno in delovno društvo.

ISTRSKA PLANINSKA POT »LABINSKA REPUBLIKA«

Poročajo, da so za transverzalne na področju Slavnik—Učka — v Račji vasi spremenili ceno za prenočevanje. Zdaj velja 50 dinarjev, za skupine, večje od štirih udeležencev pa je treba prenočišče rezervirati in sicer po pošti 51422 Lanišče.

GORSKA DEŽELA JUGOSLAVIJA

V 3. št. Alpinismusa je na strani 70 v rubriki Informacije objavljena notica z naslovom Gorska dežela Jugoslavija, v kateri avtor razčlenjuje članstvo po posameznih republikah in zaključuje poročilo z ugotovitvijo, da imajo jugoslovanski planinci trdno organizacijsko podlago.

HOTEJ/L 2/80

Informativno planinsko glasilo dveh brnskih športnih društev (Lokomotiva, Vysokohorské sporty) izhaja že 15. leto. Jesenska številka prinaša članek o osvajanju Annapurne (prir. L. Ledek). O kombinirani vežavi več klinov piše V. Krejčí. Spomine na smučarske tekme obuja J. Borkovec. Zgodovino alpinizma na kratko povzema J. Kreh. R. Robins opisuje plezanje v peščencu. Ob koncu je pogovor z načelnikom AO Lokomotiva J. Šimkom.

F. V.

TURISTA 1/81

V uvodniku 1. številke 20. (33.) letnika slika I. Petřík zimske čare Šumave. O pomenu žigov razmišlja M. Pavlas. Na dveh straneh so razgrnjeni izbrani letošnji daljši pohodi. Budislavske peščenjakove skale opisuje J. Duchoň, Velko Javorino (970 m, najvišji vrh Belih Karpatov) pa ing. J. Kúr. Prijetno je popotovanje po dolini Javornice (Z. Birner). Z lepimi posnetki nas ing. J. Loudin vabi na zimske razglede okrog Terchove, I. Netopil v neznano dolino Biele vode v Kremniškem pogorju, J. Vápeník s kajakom nizzol po Kosem potoku, I. Večl pa na mrzlo nočitev v šotoru sredi šumavskih gozdov. J. Saxl opisuje Boskovice. Nasvete za biciklistovo obutev daje ing. I. Hrubíšek. Na gozdnato Kněhyno (1257 m) v Beskidih opozarja P. Samuel. Prva učna

pot v ČSSR je bila odprta 1965 na Medníku nedaleč od Prage; ob 15-letnici so jo obnovili in izdali nov vodnik po tem rezervatu (J. Čefovský). O mazanju smuči piše F. Martiš.

F V

IZLET NA TRSTELJ

Planinsko društvo Postojna je 14. februarja organiziralo izlet na Trstelj. Udeležilo se ga je približno 70 planincev.

Zgodaj zjutraj smo se odpeljali proti Ajdovski čini. Ustavili smo se v vasič Potok in se toplo oblečeni zavoljo mrzlega ali lepega jutra, razvrstili po poti, ki se je leno vlekla med griči, poraslimi z vinsko trto. Na vrh smo hodili dobro uro. Po kratkem razgledovanju smo šli v kočo, vendar je bilo na svežem zraku prijetneje. Sestopali smo hitreje, kot pa smo se vzpenjali.

Z izletom smo bili zadovoljni. To so kazali tudi živahni pogovori in vedri obrazi udeležencev.

Planinska sekcija Gimnazije
Postojna

ZIMA 1980/81 NA KREDARICI

Med zimske mesece štejemo december, januar in februar. Če pa gremo v gore, ugotovimo, da se z rastočo nadmorsko višino zima daljša. Trajanje zime po eni strani označuje trajanje snežne odeje, po drugi pa meseci z negativnim temperaturnim poprečkom.

Po prvem kriteriju bi se pričela zima na Kredarici konec oktobra ali v začetku novembra, ko sneg ne skopni več. Prenehala pa bi maja (redkeje) ali junija (česče) ko sneg dokončno skopni.

Po drugem kriteriju so zimski meseci vsi meseci med novembrom in majem. Med obema kriterijema torej ni bistvene razlike v visokogorju. Ker pa je bilo novembrsko vreme že prikazano z opisom jeseni na Kredarici, si bomo ogledali samo december 1980, januar in februar 1981. Druge mesece, ki so na Kredarici dejansko še zimski, pa bomo obravnavali takrat, ko bomo opisovali pomladanske razmere.

Vsi trije zimski meseci so bili prehladni v primerjavi z normalnimi tj. dolgoletnimi temperaturnimi poprečki. Temperaturni poprečki posameznih mesecev znašajo: —8,3° za december (—7,1° = dolgoletni popreček), —12,0° za januar (—8,6°) in —10,3° za februar (—8,9°).

Absolutni temperaturni ekstremi so bili v mejah doslej znanih vrednosti. Maksimalne dnevne temperature so znašale v decembru 5° (dne 5. dec.), v januarju $2,0^{\circ}$ (dne 1. jan.) in v februarju $6,0^{\circ}$ (dne 9. feb.). Minimalne, tj. najnižje dnevne temperature so bil v decembru $-22,2^{\circ}$ (dne 8. dec.), v januarju $-25,1^{\circ}$ (dne 9. jan.) in v februarju $-21,6^{\circ}$ (dne 13. feb.).

Prvi obravnavani mesec (december) je bil prekomerno oblačen, saj je njegov mesečni popreček znašal 6,2 (dolgoletni popreček 5,5). Druga dva meseca pa sta bila podpoprečno oblačna. Januarski popreček oblačnosti je znašal 4,0 (dolgolet. popr. 5,5) februarski pa 4,5 (dolgolet. popr. 5,8). Stopnja mesečne oblačnosti je močno vplivala na vse ostale elemente vremena.

Uredniku in bralcem Planinskega vestnika (Zlmski pohod na Snežnik 14. 3. 1981)

vala na število ur s sončnim sijem, ki jih registrira heliograf na Kredarici. V decembru je bilo na Kredarici registriranih samo 79 ur s sončnim sijem, kar je komaj 29 % maksimalnega možnega trajanja sončnega sija. V januarju je heliograf registriral 134 ur sončnega sija, kar je 48 % njegovega maksimalnega možnega trajanja. V februarju pa je sijalo sonce na Kredarici 135 ur ali 47 % od maksimalnega možnega trajanja.

Oblačnost, sončni sij in padavine so v medsebojni vzročni povezavi. Če je enega preveč, je drugega premalo. V decembru je v 14 padavinskih dneh padlo na Kredarici 128 mm padavin, kar je 110 % normalne vrednosti. Januarja je padlo v osmih padavinskih dneh samo 17 mm padavin, kar je komaj 17 % od za ta mesec normalne množine moče. V februarju je prav tako v osmih dneh padlo 37 mm padavin ali 39 % normalne vrednosti.

Padavine so padale izključno v obliki snega. Snežna odeja naj bi se polagoma debelila, kolikor močni vetrovi snega niso ponovno zvrtnili in prenašali ter ga odlagali v zavetrinah ali pa gradili z njim zamete in opasti.

V obravnavanem obdobju je bila snežna odeja najdebelejša 22. dec. 1980, ko je njena debelina merila 250 cm. Januarska debelina je znašala 234 cm med 7. in 9. ter 15. in 16. januarjem. V februarju pa je merila 240 cm (25.—28. feb.).

V decembru, januarju in februarju so bili redki dnevi na Kredarici brez močnejših

vetrov. Neredko so tamkaj dosegali vetrovi orkansko jakost (stopnja 12 po Beaufortovi lestvici), kar ustroža hitrosti prek 118 km/h.

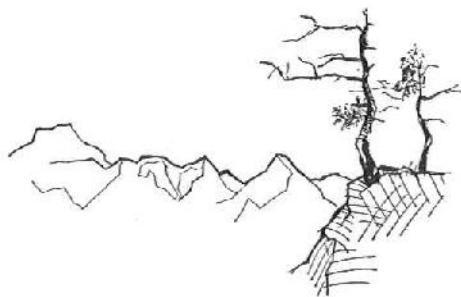
In tako moremo skleniti, da je bil december za planinstvo precej neugoden, medtem ko sta januar in februar planincem bila še kar naklonjena.

F. Bernot

MAJSKI PROGRAM ODDAJ ODMEVI Z GORA

(II. program RTV Ljubljana, 17.40 do 17.50)

Najproje tole: Poslušalci te oddaje so gotovo že opazili, da je zdaj oddaja Odmevi z gora na sporedu pet minut kasneje, kot je bila doslej, torej ob 17.40! Za maj pa je urednik te oddaje pripravil naslednje teme: 1. maja bo na sporedu praznična oddaja na temo »gora in človek«, naslednji teden bo imela besedo Miša Felle, ko bo govorila o akciji ciciban-planinec v koroški regiji. 15. maja bomo poslušali opis vzpona na goro Edvard Bjerg, najmarkantnejšo goro na Grönlandiji. Opis je prispeval Boro Jeřabek. Naslednji teden bo imela besedo Helena Giacomelli. Predstavila nam bo vzdušje »čisto mladih planincev«. In zadnja oddaja Odmevov v maju? Ta pa je namenjena Pogovoru pod Poreznom, v katerem sodeluje Franc Peternel, po domače Jurež iz Davče. Govora pa bo o vsakdanjih kmečkih rečeh pa tudi o — skrbih.

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA L. 1979 IN L. 1980

Zp. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1979	Naročniki 1979	Članstvo 1980	Naročniki 1980	Porast	Padeč
1.	Aero — Celje	367	—	420	—	—	—
2.	Ajdovščina	548	21	435	21	—	—
3.	APD Ljubljana	170	32	103	30	—	2
4.	Avtomontaža Ljubljana	251	—	190	—	—	—
5.	Avtotehna Ljubljana	66	18	76	21	3	—
6.	Blagajana — Polhov Gradec	—	—	95	—	—	—
7.	Bled	621	30	628	27	—	3
8.	Bohinj-Srednja vas	734	20	685	20	—	—
9.	Bohinjska Bistrica	523	24	538	24	—	—
10.	Bohor Senovo	1 030	6	1 255	6	—	—
11.	Bovec	258	14	273	13	—	1
12.	Borovnica	170	4	94	10	6	—
13.	Brežice	494	20	440	20	—	—
14.	Celje	1 245	160	1 378	163	3	—
15.	Cerknica	48	3	60	5	2	—
16.	Cerkno	1 050	21	1 062	20	—	1
17.	Črna	1 210	31	1 385	30	—	1
18.	Črnomelj	40	7	42	7	—	—
19.	Črnuče	777	21	648	21	—	—
20.	Delo Ljubljana	358	5	344	4	—	1
21.	Dol	1 076	5	1 009	5	—	—
22.	Domžale	601	74	849	69	—	5
23.	Donit Trebnje	139	—	88	—	—	—
24.	Donačka gora	—	—	126	—	—	—
25.	Dovje-Mojstrana	627	33	629	29	—	4
26.	Drago Bregar — LP Ljubljana	243	2	353	2	—	—
27.	Dramlje	—	—	70	—	—	—
28.	Dravograd	262	8	353	9	1	—
29.	Fram	188	2	185	2	—	—
30.	Gradis Ljubljana	194	—	158	—	—	—
31.	Gorje	839	18	942	20	2	—
32.	Gornik — Zalog	—	—	126	—	—	—
33.	Gornji grad	264	20	318	20	—	—
34.	Gornja Radgona	870	8	277	7	—	1
35.	Gorenja vas	155	4	191	2	—	2
36.	Gorenje-Fecro	115	2	131	2	—	—
37.	Gozd Mertuljk	190	6	270	7	1	—
38.	Hotiza	38	2	56	2	—	—
39.	Hrastnik	700	17	882	16	—	1
40.	Idrija	1 042	42	928	44	2	—
41.	Ig	65	4	68	6	2	—
42.	Ilirska Bistrica	1 347	34	1 430	31	—	3
43.	Inles Ribnica	55	2	51	2	—	—
44.	Instalacija Ljubljana	180	2	141	1	—	1
45.	IMP Ljubljana	458	2	421	2	—	—
46.	Impol Slov. Bistrica	829	22	772	23	1	—
47.	Iskra Ljubljana	690	2	431	5	3	—
48.	Janez Trdina Mengeš	774	48	663	51	3	—
49.	Javornik	1 664	27	1 711	23	—	4
50.	Jesenice	2 183	86	2 126	89	3	—
51.	Jezersko	307	10	308	13	3	—
52.	Jugobanka Ljubljana	34	2	29	2	—	—
53.	Kamnik	1 289	140	1 325	143	3	—
54.	Kanal	179	2	224	—	—	2
55.	Kidričevo	140	6	115	6	—	—
56.	Kobarid	291	23	424	24	1	—
57.	Kočevje	462	20	380	15	—	5
58.	Kompas Ljubljana	40	2	48	2	—	—
59.	Komunalno podjetje Ljubljana	14	2	22	1	—	1
60.	Kozjak Maribor	299	18	323	16	—	2
61.	Kranj	3 100	309	3 700	294	—	15
62.	Kranjska gora	213	16	240	16	—	—
63.	Križe	325	2	480	2	—	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1979	Naročniki 1979	Članstvo 1980	Naročniki 1980	Porast	Padež
64.	Kum Trbovlje	458	6	673	8	—	—
65.	Lenart	262	9	349	9	—	—
66.	Lesnina Ljubljana	153	2	141	1	—	1
67.	Laško	423	25	487	26	1	—
68.	Lisca Sevnica	1 082	21	1 180	17	—	4
69.	Litija	736	33	750	40	7	—
70.	Litostroj Ljubljana	496	16	457	15	—	1
71.	Ljubljana-matica	7 846	1 478	7 355	1 374	—	104
72.	Ljubno	276	7	222	6	—	1
73.	Ljutomer	323	11	357	13	2	—
74.	Loče	246	7	217	6	—	1
75.	Logatec	363	11	188	10	—	1
76.	Lovrenc	382	15	389	10	—	5
77.	Luče	378	11	361	12	1	—
78.	Majšperk	152	3	173	3	—	—
79.	Maribor-matica	3 303	244	3 333	206	—	38
80.	Mariborski tisk — Maribor	270	3	273	4	1	—
81.	Medvode	952	42	841	41	—	1
82.	Mežica	1 451	12	1 496	12	—	—
83.	Mozirje	501	14	610	13	—	1
84.	Mura — Murska Sobota	251	20	351	17	—	3
85.	MTT — Maribor	335	4	296	4	—	—
86.	Matica — Murska Sobota	369	19	348	20	1	—
87.	Nova Gorica	1 730	113	1 771	114	1	—
88.	Novo mesto	1 130	36	1 175	37	1	—
89.	Obrtnik Ljubljana	384	2	382	2	—	—
90.	Očnica Ljubljana	—	—	334	—	—	—
91.	Oplotnica	120	2	120	2	—	—
92.	Ormož	195	10	220	8	—	2
93.	Obalno PD Koper	1 278	91	1 238	86	—	5
94.	Planinac Kranj	280	1	280	1	—	—
95.	Podbrdo	158	9	142	9	—	—
96.	PAP Ljubljana	35	1	35	1	—	—
97.	Poljčane	885	11	905	9	—	2
98.	Polzela	354	10	409	10	—	—
99.	Postojna	700	26	848	29	3	—
100.	Presejje-Podpeč	—	—	181	—	—	—
101.	Prevalje	1 409	26	1 588	24	—	2
102.	Prebold	1 217	20	1 088	22	2	—
103.	PTT Celje	210	2	205	2	—	—
104.	PTT Ljubljana	1 502	23	1 585	17	—	6
105.	PIT Maribor	720	7	797	5	—	2
106.	Ptuj	1 016	31	892	31	—	—
107.	Radeče	941	16	991	19	3	—
108.	Radlje	257	8	237	10	2	—
109.	Radovljica	2 355	86	2 295	93	7	—
110.	Rašica	1 027	16	1 023	12	—	4
111.	Rateče	100	—	99	—	—	—
112.	Ravne	1 546	38	1 633	31	—	8
113.	Rečica ob Savinji	—	—	45	—	—	—
114.	Rimske Toplice	354	17	400	16	—	1
115.	Rogaška Slatina	354	15	380	16	1	—
116.	RTV Ljubljana	279	2	290	2	—	—
117.	Ruše	1 349	42	1 417	42	—	—
118.	Saturnus Ljubljana	211	4	204	3	—	1
119.	Sežana	779	34	839	34	—	—
120.	Sigma Žalec	—	—	550	—	—	—
121.	Sledki vrh	204	1	191	1	—	—
122.	Sloga — Rogatec	240	6	250	3	—	3
123.	Slovenj gradec	623	33	686	35	2	—
124.	Slovenske Konjice	150	9	149	8	—	1
125.	Slovenijales Ljubljana	153	2	249	2	—	—
126.	Slovenijašport Ljubljana	—	—	35	—	—	—

Šp. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1979	Naročniki 1979	Članstvo 1980	Naročniki 1980	Porast	Padeč
127.	Solčava	87	18	94	15	—	3
128.	Sovodenj	185	7	215	7	—	—
129.	Šentjur	175	13	117	13	—	—
130.	Škofja Loka	1 545	88	1 482	90	2	—
131.	Šoštanj	353	18	311	15	—	3
132.	Šmarna gora	265	44	322	40	—	4
133.	Špik Ljubljana	203	2	560	2	—	—
134.	Štore — Zelezar	239	9	206	9	—	—
135.	Tabor	—	—	72	—	—	—
136.	TAM Maribor	1 976	39	1 830	39	—	—
137.	Tehnika Ljubljana	70	2	160	2	—	—
138.	Tolmin	1 270	59	907	53	—	6
139.	Trbovlje	1 616	60	1 633	50	—	10
140.	Triglav Sevnica	120	—	122	—	—	—
141.	Trimo Trebnje	41	2	28	2	—	—
142.	Tržič	1 104	80	1 163	73	—	7
143.	Tomos Koper	456	17	407	17	—	—
144.	Viator Ljubljana	210	22	222	17	—	5
145.	Valenje	2 012	65	1 709	59	—	6
146.	Velike Lašče	65	—	82	—	—	—
147.	Viharnik Ljubljana	179	6	271	6	—	—
148.	Vipava	316	12	243	9	—	3
149.	Vitanje	226	4	189	5	1	—
150.	Vrhnika	874	39	865	42	3	—
151.	Vransko	410	15	380	15	—	—
152.	Vuzenica	205	2	274	2	—	—
153.	Vevče Ljubljana	301	28	244	27	—	1
154.	Westinghouse Krško	—	—	20	—	—	—
155.	Zabukovica	1 490	13	1 497	13	—	—
156.	Zagorje	1 735	18	1 841	18	—	—
157.	Zreče	260	3	300	2	—	1
158.	Železničar Celje	296	4	307	4	—	—
159.	Železničar Ljubljana	829	30	745	25	—	5
160.	Železničar Maribor	886	5	621	4	—	1
161.	Železniki	765	22	779	26	4	—
162.	Žiri	947	14	1 123	15	1	—
163.	Žalec	526	12	497	15	3	—
164.	Žičnica Ljubljana	26	2	16	2	—	—
165.	Žužemberk	—	—	53	—	—	—
166.	Beograd	—	18	—	18	—	—
167.	Zagreb	—	65	—	57	—	8
168.	Republiška PD	—	45	—	44	—	1
169.	Druge republike	—	99	—	95	—	4
170.	Inozemski naročniki	—	76	—	85	9	—
171.	Trst — Gorica	—	85	—	88	3	—
172.	Zamenjava z inozemstvom	—	24	—	20	—	4
173.	Inozemci — zastoj	—	16	—	12	—	4
174.	Zamenjava z drugimi republikami	—	14	—	15	1	—
175.	Razni	—	271	—	260	—	11
Skupaj		—	5 709	—	5 473	101	337

CLANSTVO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V LETU 1980

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA CLANSTVA			Skupa] 1980	Skupa] 1979
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
1.	Ajdovščina	217	94	124	435	548
2.	Aero Celje	308	32	80	420	367
3.	Avtomontaža Ljubljana	145	16	29	190	251
4.	Avtotehna Ljubljana	63	5	8	76	66
5.	Akademsko PD	47	52	4	103	170
6.	Blagajana — Polhov Gradec	29	29	37	95	—
7.	Bled	490	48	90	628	621
8.	Bohinj-Srednja vas	447	138	100	685	734
9.	Bohinjska Bistrica	338	95	105	538	523
10.	Bohor Senovo	314	150	791	1 255	1 030
11.	Bovec	193	30	50	273	258
12.	Borovnica	28	32	34	94	170
13.	Brežice	100	69	271	440	494
14.	Celje	728	380	270	1 378	1 245
15.	Cerknica	40	10	10	60	48
16.	Cerkno	593	237	232	1 062	1 050
17.	Črna	904	197	284	1 385	1 210
18.	Črnuče	204	74	370	648	773
19.	Črnomelj	30	12	—	42	40
20.	Dalo Ljubljana	215	27	102	344	358
21.	Dol	608	65	336	1 009	1 076
22.	Domžale	487	172	190	849	601
23.	Donit Trebnje	38	—	50	88	139
24.	Donačka gora	46	26	54	126	—
25.	Dovje-Mojstrana	479	84	66	629	627
26.	Drago Bregar — LP Ljubljana	240	21	92	353	243
27.	Dramlje	22	11	37	70	—
28.	Dravograd	204	78	71	353	264
29.	Fram	100	35	50	185	185
30.	Gradis Ljubljana	129	5	24	158	194
31.	Gorje	640	160	142	942	839
32.	Gornik Zalog	87	11	28	126	—
33.	Gornji grad	155	85	78	318	264
34.	Gornja Radgona	139	32	106	277	870
35.	Gorenja vas	92	19	80	191	155
36.	Gozd Martuljk	165	55	50	270	190
37.	Hotiza	20	30	6	56	38
38.	Hrastnik	308	34	540	882	700
39.	Idrija	384	153	391	928	1 042
40.	Ig	18	30	20	68	65
41.	Ilirska Bistrica	247	84	1 119	1 430	1 347
42.	Inles Ribnica	35	13	3	51	55
43.	Gorenje-Fecro	110	6	15	131	115
44.	Instalacija Ljubljana	111	10	20	141	180
45.	IMP Ljubljana	328	31	62	421	458
46.	Impol Slovenska Bistrica	361	149	262	772	829
47.	Iskra Ljubljana	290	76	65	431	690
48.	Janez Trdina Mengeš	389	98	176	663	774
49.	Javornik	1 249	204	258	1 711	1 664
50.	Jesenice	1 583	217	326	2 126	2 183
51.	Jezersko	183	45	80	308	307
52.	Jugobanka Ljubljana	22	—	7	29	34
53.	Kamnik	929	234	162	1 325	1 289
54.	Kanal	146	40	38	224	179
55.	Kidričevo	61	5	49	115	140
56.	Kobarid	193	48	183	424	291
57.	Kočevje	283	37	40	360	492
58.	Kompas	36	9	1	46	40
59.	Komunalno podjetje Ljubljana	21	1	—	22	14
60.	Kozjak Maribor	249	30	44	323	299
61.	Kranj	1 500	600	1 600	3 700	3 100
62.	Kranjska gora	190	10	40	240	213

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj 1980	Skupaj 1979
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
63. Križe		300	40	140	480	329
64. Kum Trbovlje		548	51	74	673	458
65. Lenart		107	92	150	349	262
66. Lesnina Ljubljana		126	5	10	141	153
67. Laško		357	67	63	487	423
68. Lisea Sevnica		603	95	482	1 180	1 082
69. Litija		350	100	300	750	736
70. Litostroj Ljubljana		333	60	64	457	496
71. Ljubljana-matica		4 174	2 188	993	7 355	7 846
72. Ljubno		151	27	44	222	276
73. Ljutomer		100	55	202	357	323
74. Logatec		114	51	23	188	363
75. Lovrenc		273	72	44	389	392
76. Loče		107	59	51	217	246
77. Luče		140	70	151	361	376
78. Majšperk		58	30	85	173	152
79. Maribor-matica		1 587	870	876	3 333	3 303
80. Mariborski tisk Maribor		220	13	40	273	270
81. Modvode		344	178	319	841	952
82. Mežica		1 110	168	220	1 496	1 451
83. Mozirje		370	120	120	610	501
84. Mura Murska Sobota		243	73	35	351	251
85. MTT Maribor		219	35	42	296	335
86. Matica — Murska Sobota		163	155	30	348	389
87. Nova Gorica		675	188	910	1 771	1 730
88. Novo mesto		388	537	250	1 175	1 130
89. Obrtnik Ljubljana		186	14	182	382	384
90. Očnica Ljubljana		234	90	10	334	—
91. Oplotnica		50	30	40	120	120
92. Ormož		60	40	120	220	195
93. Obalno PD		457	219	562	1 238	1 278
94. Planinac Kranj		200	20	60	280	280
95. Podbrdo		72	29	41	142	158
96. PAP Ljubljana		20	10	5	35	35
97. Poljčane		437	130	338	905	885
98. Polzela		165	68	176	409	354
99. Postojna		203	109	536	848	700
100. Preserje-Podpeč		66	20	95	181	—
101. Prevalje		1 075	208	303	1 586	1 409
102. Prebold		313	87	688	1 088	1 217
103. PTT Celje		160	25	20	205	210
104. PTT Ljubljana		1 102	281	202	1 585	1 502
105. PTT Maribor		665	55	77	797	720
106. Ptuj		245	264	383	892	1 016
107. Radeče		630	125	236	991	941
108. Radlje		139	58	40	237	257
109. Radovljica		1 556	317	422	2 295	2 355
110. Rašica		485	368	170	1 023	1 027
111. Rateče		75	14	10	99	100
112. Ravne		1 004	200	429	1 633	1 546
113. Rečica ob Savinji		35	9	1	45	—
114. Rimske Toplice		250	40	110	400	354
115. Rogaška Slatina		230	50	100	380	354
116. RTV Ljubljana		210	30	50	290	279
117. Ruše		389	255	773	1 417	1 349
118. Saturnus Ljubljana		165	25	14	204	211
119. Sežana		333	143	363	839	779
120. Sigma Žalec		300	50	200	550	—
121. Sladki vrh		150	16	25	191	204
122. Sloga Rogatec		175	10	65	250	240
123. Slovenj Gradec		356	217	113	686	623
124. Slovenske Konjice		87	38	24	149	150

Zp. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj 1980	Skupaj 1979
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
125. Slovenjalec Ljubljana		167	27	55	249	153
126. Slovenija-sport Ljubljana		33	—	2	35	—
127. Solčava		60	20	14	94	87
128. Sovodnj		120	35	60	215	185
129. Šentjur		84	14	19	117	175
130. Škofja Loka		1 112	183	187	1 482	1 545
131. Šmarna gora		165	37	120	322	265
132. Soštanj		140	130	41	311	353
133. Špik Ljubljana		260	160	140	560	203
134. Štore — Železar		158	18	30	206	239
135. Tabor		27	40	5	72	26
136. TAM Maribor		744	270	816	1 830	1 976
137. Tehnika Ljubljana		100	60	—	160	70
138. Tolmin		411	109	387	907	1 270
139. Trbovlje		899	222	512	1 633	1 818
140. Triglav Sevnica		80	13	29	122	120
141. Trimo Trebnje		23	3	2	28	41
142. Trzin		480	83	600	1 163	1 104
143. Tomos Koper		272	70	65	407	456
144. Viator Ljubljana		149	24	49	222	210
145. Velenje		753	282	674	1 709	2 012
146. Veliko Lašče		45	11	28	82	65
147. Viharnik Ljubljana		141	105	25	271	179
148. Vipava		92	93	58	243	316
149. Vitanje		79	59	51	189	226
150. Vrhnika		630	95	140	865	874
151. Vuzenica		124	48	102	274	205
152. Vransko		60	20	300	380	410
153. Vevče Ljubljana		155	45	44	244	402
154. Westinghouse Krško		20	—	—	20	—
155. Zabukovica		902	102	486	1 497	1 480
156. Zagorje		1 129	242	470	1 841	1 735
157. Zreče		130	90	80	300	260
158. Železničar Celje		184	37	86	307	296
159. Železničar Ljubljana		516	127	102	745	829
160. Železničar Maribor		428	76	117	621	688
161. Železniki		338	154	287	779	765
162. Žiri		656	104	363	1 123	947
163. Žalec		279	31	187	497	528
164. Žičnica Ljubljana		14	2	—	16	26
165. Žužemberk		45	8	—	53	—
Skupaj:		55 953	17 075	29 384	102 412	99 770
Skupaj v l. 1979:		54 779	17 248	27 743	99 770	
Razlika:		+ 1 174	— 173	+ 1 641	+ 2 642	

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1980

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupno Investi- rano v letu 1980
		Iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo	v vrednosti	subven- cija PZS	druge subven- cije	
		din	ur	din	din	din	din
1. Aero — Celje	—	—	—	—	—	—	—
2. Ajdovščina	—	—	—	—	—	—	—
3. APD Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
4. Avtomontaža Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
5. Avto Tehna Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
6. Bled	—	185	18 500,00	—	—	—	18 500,00
7. Bohinj-Srednja vas	32 675,00	—	—	—	—	5 000,00	37 675,00
8. Bohinjska Bistrica	—	19	1 900,00	—	—	—	1 900,00
9. Bohor Senovo	178,00	8	800,00	—	—	—	978,00
10. Bovec	—	—	—	—	—	—	—
11. Borovnica	—	—	—	—	—	—	—
12. Brežice	500,00	45	4 500,00	—	—	—	5 000,00
13. Celje	18 161,00	26	2 600,00	—	—	—	20 761,00
14. Cerknica	—	—	—	—	—	—	—
15. Cerkno	3 000,00	244	24 400,00	—	—	—	27 400,00
16. Črna na Koroškem	—	—	—	—	—	—	—
17. Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—
18. Črnuče	—	—	—	—	—	—	—
19. Delo	—	—	—	—	—	—	—
20. Dol pri Hrastniku	1 200,00	62	6 200,00	—	—	—	7 400,00
21. Domžale	—	—	—	—	—	—	—
22. Dovje-Mojstrana	537,00	27	2 700,00	—	—	—	3 237,00
23. Drago Bregar	—	—	—	—	—	—	—
24. Dravograd	—	—	—	—	—	—	—
25. Fram	—	—	—	—	—	—	—
26. Gorenja vas	—	—	—	—	—	—	—
27. Gorje pri Bledu	29 770,00	155	15 500,00	—	—	—	45 270,00
28. Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—	—
29. Gornji grad	5 000,00	123	12 300,00	—	—	—	12 800,00
30. Gozd Martuljek	—	90	9 000,00	5 000,00	—	—	14 000,00
31. Gradis	—	—	—	—	—	—	—
32. Hotiza — Lendava	—	—	—	—	—	—	—
33. Hrastnik	2 800,00	37	3 700,00	—	—	—	6 500,00
34. Idrija	5 300,00	400	40 000,00	—	—	—	45 300,00
36. Ilirska Bistrica	2 000,00	42	4 200,00	—	—	—	6 200,00
37. Ig pri Ljubljani	—	—	—	—	—	—	—
38. IMPOL	450,00	65	6 500,00	—	—	—	6 950,00
39. IMP	—	—	—	—	—	—	—
40. Instalacija — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
41. Inles — Ribnica	—	—	—	—	—	—	—
42. Iskra Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
43. Janez Trdina	292,20	60	6 000,00	—	—	—	6 292,20
44. Javornik	—	—	—	—	—	—	—
45. Jesenice	20 000,00	20	2 000,00	12 000,00	—	—	34 000,00
45. Jezersko	2 000,00	240	24 000,00	—	—	—	24 000,00
46. Jugobanka	—	—	—	—	—	—	—
47. Kamnik	2 100,00	50	5 000,00	3 000,00	—	—	10 100,00
48. Kanal	—	—	—	—	—	—	—
49. Kidričevo	—	—	—	—	—	—	—
50. Kobarid	—	—	—	—	—	—	—
51. Kočevje	—	—	—	—	—	—	—
52. Kompas	—	—	—	—	—	—	—
53. Komunalno podjetje Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
54. Kozjak Maribor	—	—	—	—	—	—	—
55. Kranj	—	—	—	—	—	—	—
56. Kranjska gora	—	—	—	—	—	—	—
57. Krlež	—	—	—	—	—	—	—
58. Kum Trbovlje	700,00	80	8 000,00	—	—	—	8 700,00
59. Laško	—	—	—	—	—	—	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupno investi- rano v letu 1990
		iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo	v vrednosti	subven- cija PZS	druge subven- cije	
		din	ur	din	din	din	din
60. Lenart		200,00	4	400,00	—	—	600,00
61. Lesnina		—	—	—	—	—	—
62. Lendava		—	—	—	—	—	—
63. Lisca Savnica		1 250,00	60	6 000,00	—	—	7 250,00
64. Litiša		1 995,00	42	4 200,00	—	—	6 195,00
65. Litostroj		6 000,00	173	17 300,00	—	—	23 300,00
66. Ljubljana-matica		98 368,45	4 800	480 000,00	50 000,00	—	628 368,65
67. Ljubljanska banka — Ljubljana		—	—	—	—	—	—
68. Ljubno ob Savinji		1 600,00	24	2 400,00	—	—	4 000,00
69. Ljutomer		—	—	—	—	—	—
70. Loče pri Poljčanah		17 244,85	35	3 500,00	—	—	20 744,00
71. Logatec		4 000,00	315	31 500,00	—	—	35 500,00
72. Lovrenc na Pohorju		632,85	72	7 200,00	—	—	7 832,85
73. Luče ob Savinji		5 692,00	36	3 600,00	—	—	9 292,00
74. Majšperk		—	—	—	—	—	—
75. Maribor-matica		—	—	—	—	—	—
76. Mariborski tisk — Maribor		—	—	—	—	—	—
77. Matica — Murska Sobota		—	—	—	—	—	—
78. Medvode		—	—	—	—	—	—
80. Mežica		13 000,00	176	17 600,00	—	—	30 600,00
81. Mozirje		800,00	24	2 400,00	—	—	3 000,00
82. MTT Maribor		—	—	—	—	—	—
83. Mura — Murska Sobota		669,75	—	—	—	—	669,75
84. Nova Gorica		—	40	4 000,00	—	—	4 000,00
85. Novo mesto		—	—	—	—	—	—
86. Obalno PD Koper		618,00	—	—	—	—	618,00
87. Obrtnik Ljubljana		—	—	—	—	—	—
88. Oplotnica		—	—	—	—	—	—
89. Ormož		—	—	—	—	—	—
90. PAP Ljubljana		—	—	—	—	—	—
91. Planinac — VP 1093 — Kranj		—	—	—	—	—	—
92. Podbrdo		—	16	1 600,00	—	—	1 600,00
93. Poljčane		1 580,00	120	12 000,00	—	—	13 580,00
94. Polzela		3 000,00	46	4 600,00	—	—	7 600,00
95. Postojna		—	—	—	—	—	—
96. Prebold		6 200,00	142	14 200,00	—	—	20 400,00
97. Prevalje		553,45	48	4 800,00	—	—	5 353,45
98. PTT Celje		—	—	—	—	—	—
99. PTT Ljubljana		1 499,42	157	15 700,00	—	—	17 199,42
100. PTT Maribor		—	—	—	—	—	—
101. Ruše		2 000,00	68	6 800,00	—	—	8 800,00
102. Radeče		4 000,00	300	30 000,00	—	—	34 000,00
103. Radlje		—	—	—	—	—	—
104. Radovljica		2 700,00	123	12 300,00	—	—	15 000,00
105. Rašica — Šentvid		800,00	60	6 000,00	—	—	6 800,00
106. Rateče — Planica		—	—	—	—	—	—
107. Ravne na Koroškem		—	60	6 000,00	—	—	6 000,00
108. Rimske Toplice		3 688,20	96	9 600,00	—	—	13 288,20
109. Rogaška Slatina		1 582,80	52	5 200,00	—	—	6 782,80
110. RTV Ljubljana		—	—	—	—	—	—
111. Rušo pri Mariboru		—	—	—	—	—	—
112. Saturnus		600,00	6	600,00	—	—	1 200,00
113. Za Selško dolino — Železniki		2 000,00	50	5 000,00	—	—	7 000,00
114. Sežana		1 033,55	132	13 200,00	—	—	14 233,55
115. Sladki vrh		—	—	—	—	—	—
116. Sloga — Rogatec-Straža		—	—	—	—	—	—
117. Slovenijales — Ljubljana		—	—	—	—	—	—
118. Slovenj Gradec		900,00	90	9 000,00	—	—	9 900,00
119. Slovenske Konjice		—	—	—	—	—	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupno investirano v letu 1980
		iz lastnih sredstev	prosto-voljno delo	v vrednosti	subvan-clja PZS	druge subven-cije	
		din	ur	din	din	din	din
120. Solčava		—	60	6 000,00	—	—	6 000,00
121. Sovodenj		350,00	39	3 900,00	—	—	4 250,00
122. Šentjur pri Celju		2 400,00	250	25 000,00	—	—	27 400,00
123. Škofja Loka		480,00	90	9 000,00	—	—	9 480,00
124. Smarna gora — Vikrče		—	—	—	—	—	—
125. Soštanj		—	—	—	—	—	—
126. Spik Ljubljana		—	—	—	—	—	—
127. Tabor		—	—	—	—	—	—
128. TAM Maribor		—	—	—	—	—	—
129. Tehnika Ljubljana		—	—	—	—	—	—
130. Tolmin		9 877,45	162	16 200,00	—	3 000,00	26 077,45
131. Tomos Koper		10 000,00	550	55 000,00	—	—	65 000,00
132. Trbovlje		—	72	7 200,00	—	—	7 200,00
133. Triglav Sevnica		—	—	—	—	—	—
134. Trimo Trebnje		—	—	—	—	—	—
135. Trzin		10 600,00	180	18 000,00	—	—	28 600,00
136. Velenje		—	70	7 000,00	—	—	7 000,00
137. Velike Lašče		—	—	—	—	—	—
138. Vevče — Ljubljana		—	—	—	—	—	—
139. Viator — Ljubljana		5 000,00	30	3 000,00	—	—	8 000,00
140. Viharnik — Ljubljana		—	—	—	—	—	—
141. Vipava		—	—	—	—	—	—
142. Vitanje		500,00	20	2 000,00	—	—	2 500,00
143. Vuzenica		—	—	—	—	—	—
144. Vrhnika		—	—	—	—	—	—
145. Vransko		4 000,00	200	20 000,00	—	—	24 000,00
146. Zabukovica		5 000,00	100	10 000,00	—	—	15 000,00
147. Zagorje		1 140,00	48	4 800,00	—	—	5 940,00
148. Zreče		—	—	—	—	—	—
149. Žalec		—	—	—	—	—	—
150. Železar Štore		—	—	—	—	—	—
151. Železničar Celje		—	—	—	—	—	—
152. Železničar Maribor		—	—	—	—	—	—
153. Železničar Ljubljana		604,00	128	12 800,00	—	—	13 404,00
154. Žičnica — Ljubljana		—	—	—	—	—	—
155. Žiri		—	15	1 500,00	—	—	1 500,00
156. Nabava jeklene vrvi		—	—	—	47 678,80	—	47 678,80
157. Agregat Gorenje-Sever		—	—	—	16 371,90	—	16 371,90
Skupaj:		351 122,97	11 419	1 141 900,00	134 050,70	8 000,00	1 635 073,67
Leta 1979:		484 901,55	10 820	758 400,00	170 826,85	70 000,00	1 484 128,40
Razlika:		— 133 778,58	+ 599	+ 383 500,00	— 36 776,15	— 62 000,00	+ 150 945,27

PREGLED GRADBENIH INVESTICIJ V LETU 1980

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	Iz lastnih sredstev	Prostovoljno delo
			dln	ur
1. Ajdovščina		Zavetišče Antona Bavčerja na Čavnu Iztokova koča pod Golaki	26 843,00 —	1 046 805
2. Avtomontaža Ljubljana		Koča pod Voglom	40 000,00	230
3. Bled		Blejska koča na Lipanci	—	410
4. Bohinj-Srednja vas		Koča pod Bogatinom Vodnikov dom Koča na Uskovnici	26 177,00 117 714,00 21 323,00	— — —
5. Bohor Senovo		Koča na Bohorju	—	238
6. Bohinjska Bistrica		Koča dr. Janeza Mencingerja	76 623,00	45
7. Celje		Kocbekov dom na Korošci Dom v Logarski dolini	— 1 411 684,00	96 —
8. Cerkno		Zavetišče na Robidenskem Brdu Planinski dom A. Zvana-Borisa na Poreznu Koča na Črnem vrhu nad Novaki	5 000,00 30 000,00 10 000,00	10 250 —
9. Dol pri Hrastniku		Dom v gorah	870 256,00	5 280
10. Dovje-Mojstrana		Aljažev dom v vratih	16 620,00	155
11. Gorje		Dom Planika Tržaška koča na Doliču	77 540,00 51 872,00	182 82
12. Gornji grad		Dom na Menini planini	180 000,00	1 800
13. Gozd Martuljk		Bivak pod Špičkom	—	—
14. Idrija		Pirnatova koča na Javorniku Zavetišče na Jelenku Koča na Hleviški planini	32 000,00 49 200,00 171 500,00	250 200 1 130
15. Ilirska Bistrica		Planinski dom na Sviščakih	25 000,00	300
16. Janez Trdina		Koča na Gobavici	35 093,30	380
17. Javornik Koroška Bela		Dom Valentina Stanliča Prešernova koča na Stolu Dom Pristava na Jav. Rovtu Kovinarska koča v Krmi	7 200,00 160 000,00 3 687,00 14 000,00	201 460 112 280
18. Jesenica		Koča na Golici Erjavčeva koča na Vršiču Tičarjev dom na Vršiču Bivak III. Bivak IV. Zavetišče Špiček	30 996,55 — 149 923,00 4 510,00 — 149 496,40	365 — 30 40 72 1 229
19. Jezersko		Češka koča na Spodnjih Ravnah	60 000,00	250
20. Kamnik		Koča na Kamniškem sedlu	1 151 000,00	500
21. Kobarid		Koča na planini Kuhinja	—	1 400
22. Kranj		Bivak GRS na Krvavcu Kranjski dom na Ledinah Dom na Gospincu Dom Kokrškega odreda Kališče	82 400,00 450 000,00 180 600,00 90 600,00	520 1 420 1 720 1 320
23. Kum Trbovlje		Koča na Kumu	170 000,00	1 375
24. Litiija		Dom II. grupe odredov Janče	89 500,00	35
25. Ljubno ob Savinji		Antejev bivak na Travniku	5 500,00	127
26. Lisca Sevnica		Jurkova koča na Lisci	21 786,00	78
27. Loče		Koča na Klokočevniku	31 700,00	463
28. Luče		Loka pod Raduho	44 902,30	705
29. Ljubljana-matica		Koča pri Triglavskih jezerih Dom na Komni Tovarna žičnica na Komno Triglavski dom na Kredarici	22 154,50 548 914,85 313 002,35 30 597,00	— — — —
30. Mežica		Dom na Peci Koča na Grohatu pod Raduho	60 000,00 76 000,00	232 1 500
31. Nova Gorica		Dom pri Krnskih jezerih v gradnji	1 334 000,00	4 458
32. Obalno PD Koper		Tumova koča na Slavniku	9 579,70	—
33. Podbrdo		Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	33 630,00	176
34. Poljčane		Dom na Boču	100 000,00	498
35. Postojna		Volkova koča na Nanosu	13 000,00	320
36. Prebold		Dom pod Reško planino	150 000,00	1 270
37. Prevalje		Dom na Uršlji gori	97 000,00	389
38. PTT Ljubljana		Poštarski dom na Vršiču	139 502,50	418
39. Radovljica		Roblekov dom na Begunjski Pogačnikov dom pri Krških jezerih	10 000,00 151 453,00	96 318
40. Rašica		Koča na Rašici	89 436,25	1 080
41. Ravne na Koroškem		Dom na Naravskih ledinah	50 170,65	1 000

INVESTIRANO

v vrednosti	subvencija PZS	druge subvencije	posojilo PZS	drugo posojilo	Skupne investicije v letu 1980
din	din	din	din	din	din
104 600,00	100 000,00	—	—	—	231 443,00
60 500,00	39 083,00	—	—	—	99 583,00
23 000,00	—	—	—	—	63 000,00
41 000,00	—	10 000,00	—	—	51 000,00
—	40 000,00	—	—	—	66 177,00
—	300 000,00	—	—	—	417 714,00
—	—	—	—	—	21 323,00
23 800,00	—	30 000,00	—	—	53 800,00
4 500,00	—	—	—	—	81 123,00
9 600,00	—	—	—	—	9 600,00
—	—	—	—	—	1 411 684,00
1 000,00	—	—	—	—	6 000,00
25 000,00	—	—	—	—	55 000,00
—	—	—	—	—	10 000,00
528 000,00	—	30 000,00	150 000,00	—	1 578 000,00
15 500,00	16 000,00	—	—	—	48 120,00
18 200,00	50 000,00	—	—	—	145 740,00
8 200,00	90 007,30	—	—	—	150 079,30
180 000,00	—	20 000,00	—	—	380 000,00
—	—	7 000,00	—	—	7 000,00
25 000,00	15 000,00	—	—	—	72 000,00
20 000,00	—	—	—	—	69 200,00
113 000,00	—	—	—	—	284 500,00
30 000,00	80 000,00	—	—	—	135 000,00
38 000,00	—	—	—	—	73 093,30
20 100,00	—	—	—	—	27 300,00
46 000,00	350 000,00	—	—	—	556 000,00
11 200,00	—	—	—	—	14 887,00
28 000,00	—	—	—	—	42 000,00
36 500,00	101 593,30	577 000,00	—	—	746 089,85
—	160 007,95	—	—	—	160 007,95
3 000,00	100 000,00	—	—	—	279 923,00
4 000,00	—	—	—	—	8 510,00
7 200,00	—	—	—	—	7 200,00
122 900,00	508 398,75	—	—	—	780 795,15
25 000,00	90 000,00	—	—	—	175 000,00
50 000,00	200 000,00	—	—	—	1 401 000,00
140 000,00	—	—	—	—	140 000,00
52 000,00	—	—	—	—	144 400,00
142 000,00	50 000,00	—	—	—	642 000,00
172 000,00	—	—	—	—	352 600,00
132 000,00	80 000,00	—	—	—	302 600,00
137 500,00	—	60 000,00	—	—	367 500,00
3 500,00	—	—	—	350 000,00	490 000,00
12 700,00	—	3 000,00	—	—	21 200,00
7 800,00	—	—	—	—	29 586,00
46 300,00	—	20 000,00	—	—	78 000,00
70 500,00	100 000,00	60 000,00	—	—	275 402,30
—	120 000,00	—	—	—	142 154,50
—	—	440 000,00	—	—	988 914,85
—	—	—	—	—	313 002,35
—	80 000,00	—	—	—	110 597,00
23 200,00	130 000,00	—	—	—	213 200,00
150 000,00	100 000,00	—	—	—	326 000,00
445 800,00	1 000 000,00	—	—	58 900 000,00	61 679 800,00
—	—	21 270,00	—	—	30 849,00
17 600,00	40 000,00	—	—	—	91 230,00
49 600,00	—	5 000,00	100 000,00	—	254 600,00
32 000,00	—	—	—	—	45 000,00
127 000,00	—	700 000,00	—	—	977 000,00
38 900,00	200 000,00	180 000,00	—	—	515 900,00
41 800,00	100 000,00	233 296,00	—	—	514 598,50
9 600,00	—	60 000,00	—	—	79 600,00
31 800,00	350 000,00	—	—	—	533 253,00
108 000,00	—	—	—	—	197 436,25
100 000,00	—	—	—	—	150 170,65

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	Iz lastnih	Prostovoljno delo
			din	ur
42.	Rimske Toplice	Koča na Kopitniku	7 968,40	110
43.	Ruše	Ruška koča	—	—
44.	Za Selško dolino — železniki	Koča na Ratitovcu	148 000,00	1 350
45.	Slovenj Gradec	Grmovškov dom	74 255,00	—
46.	Slovenske Konjice	Razgledni stolp na Rogli	9 532,00	—
47.	Solčava	Koča pod Ojstrico	40 000,00	408
48.	Sovodnj	Gradnja koče na Ermanovcu	90 000,00	431
49.	Škofja Loka	Koča Škofjeloškega odreda na Blegošu	195 411,00	160
50.	Tolmin	Koča na Razor planini	70 000,00	2 710
51.	Trbovlje	Dom na Mrzlici	213 766,00	3 792
52.	Tržič	Dom na Zelenici	422 403,95	520
		Dom pod Storžičem	128 899,00	200
		Kostanjčeva koča na Dobrči	—	100
		Dom na Kofcah	55 000,00	300
53.	Velenje	Dom na Paškem Kozjaku	35 000,00	730
54.	Viator	Koča na Planini pri jezeru	85 000,00	1 200
55.	Vransko	Koča na Čreti	60 000,00	600
56.	Zabukovica	Dragov dom na Homu	67 740,55	1 000
57.	Zagorje ob Savi	Koča dr. Franca Goloba na Čemšeniški planini	326 530,00	235
		Koča na Zasavski gori	226 509,00	172
58.	Železničar Ljubljana	Kosijev dom na Vogarju	76 035,90	445
59.	Žiri	Dom na Goropekah	23 260,00	383
60.	PZS	Mladinski center Bavščica	—	2 698
		Stroški poslovanja GK/IO	—	—
Skupaj:			11 611 398,15	53 932
V letu 1979:			8 979 941,70	57 428
Razlika:			+ 2 378 756,45	— 3 496

INVESTIRANO

v vrednosti	subvencija PZS	druge subvencije	posojilo PZS	drugo posojilo	Skupne investicije v letu 1980
din	din	din	din	din	din
11 000,00	—	—	2 500,00	—	21 468,40
—	50 000,00	—	—	—	50 000,00
135 000,00	60 000,00	95 000,00	—	—	436 000,00
—	—	—	—	—	74 255,00
—	—	—	115 000,00	—	124 532,00
40 800,00	80 000,00	40 000,00	—	—	200 800,00
43 100,00	100 000,00	200 000,00	—	—	433 100,00
16 000,00	100 000,00	—	—	—	311 411,00
271 000,00	150 000,00	—	—	—	491 000,00
379 200,00	—	189 462,00	—	—	782 428,80
52 000,00	—	—	—	—	474 403,95
20 000,00	50 000,00	—	—	—	198 899,00
10 000,00	—	—	—	—	10 000,00
30 000,00	65 000,00	—	—	—	150 000,00
73 000,00	—	96 000,00	—	—	204 000,00
120 000,00	—	—	—	—	205 000,00
60 000,00	—	—	—	—	120 000,00
100 000,00	—	25 000,00	—	—	192 740,55
23 500,00	—	—	—	—	350 030,00
17 200,00	—	—	—	—	243 709,00
44 500,00	—	—	—	—	120 535,90
38 300,00	—	—	—	—	61 560,00
269 800,00	150 000,00	—	—	—	419 800,00
—	103 799,00	—	—	—	103 799,00
5 393 200,00	5 498 889,30	3 102 028,80	387 500,00	59 250 000,00	85 223 016,25
4 071 760,00	6 979 309,95	350 000,00	242 932,55	2 953 065,61	26 472 612,90
+ 1 321 440,00	— 1 480 420,65	+ 2 752 028,80	+ 124 567,45	+ 56 296 934,39	+ 58 750 403,35

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ IN

Zap. št.	Reševalna skedja na gori — poti — smeri	Pogorju	Podatki o		
			priimek in ime	datum rojstva	držav- ljanstvo
1.	Martuljkova skupina — Jug. grapa	Julijske	Milan Črnologar	7. 4. 1956	YU
2.	Triglav — severna stena	Julijske	Marko Šurc	13. 7. 1958	YU
3.	Savske jame	Karavanke	Friderika Hilgarter	15. 5. 1945	A
4.	Kuk — Livek, smučišča ob žiž.		Pavel Čebulj	2. 2. 1947	YU
5.	Kuk — Livek, ob vleč. pod koč		Bojan Fon	9. 2. 1972	YU
6.	Kuk — Livek, smuč. Z pobočje		Tomaž Duja	1. 2. 1967	YU
7.	Kuk — Livek — cesta Livek—Ravne		Vladimir Komel	18. 12. 1926	YU
8.	Komna—Savica, 42 serpentina	Julijske	Igor Rower	31. 12. 1957	YU
9.	Kalška gora, smer Humer—Škarja	Kamniške	Vanda Šušteršič Janez Šušteršič Miro Šušteršič		YU YU YU
10.	Komna — na poti do koč pod Bogatnom	Julijske	Mateja Dešman	17. 10. 1917	YU
11.	Krn — steza Kruslaj—Lepena—Polog	Julijske	Vesna Švab Iztok Altbauer	10. 4. 1959 28. 12. 1958	YU YU
12.	Stol—Valvazor—Završnica — pot	Karavanke	Edo Ladan		YU
13.	Stol — pot na Stol—Prižnica	Karavanke	Metka Levičar	6. 1. 1961	YU
14.	Stol — pod Prižnico izven poti v grapi	Karavanke	Aleš Anderle		YU
15.	Stol — pristop v grapo k ponesrečenemu Anderletu	Karavanke	Drago Škoda		YU
16.	Stol — grapa pod Prižnico	Karavanke	Metka Kranjec		YU
17.	Stol — grapa pod Prižnico	Karavanke	Milan Grafenauer		YU
18.	Bran — vstopni raztežaj v Domžalski	Kamniške	Vojka Matjan	25. 2. 1963	YU
19.	Rombon — »kraljišče«	Julijske	Sonja Mihelič	11. 10. 1957	YU
20.	Kriška gora	Kamniške	Marjan Perne	1957	YU
21.	Dobrča—Bistriška planina	Kamniške	Robert Oman	1959	YU
22.	Pobočje Basove Šlje pod Kam. vrhom	Kamniške	Marija Šimenc	13. 10. 1951	YU
23.	Za Akom	Julijske	Roman Domevšek Gorazd Guček	28. 3. 1963 20. 1. 1963	YU YU
24.	Triglav — kratka Zimmer-Jahn, izstop severna stena	Julijske	Dubravko Markovič Darko Bezjak Edin Alinalfič Mario Bago	4. 5. 1953 2. 12. 1950 31. 10. 1959 8. 12. 1953	YU YU YU YU
25.	Kogel—plezalna smer Virians	Kamniške	Matjaž Škrabel	9. 6. 1962	YU
26.	Češka koč—Zg. Ravni	Kamniške	Janko Ferlinc	30. 4. 1956	YU
27.	Kriška gora	Kamniške	Tomaž Koželj	18. 8. 1957	YU

REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1980

ponesrečencu

kraj — mesto — ulica	poklic	Datum in ura nesreče	Poškodba — opis	Vzrok — povzročitelj nesreče
Idrija			zlom leve noge v gležnju	zdrs
Jesenica, Bokalova 13	študent	domneva 15. ali 16. 1.	smrtna	NN — domneva plaz
Ferdorf	gospodinja	20. 1. 1980	histrični napad	prepir
Prevalje 10		27. 1. 1980 — 9.00	prelom medenice	zdrs — po sren. snegu v smuč. čevljih
Poljubi 4	učenec	27. 1. 1980	smrtna	drsenje po snegu
Ljubljana	učenec	27. 1. 1980	smrtna	zdrs — hodil po pobočju v smuč. čevljih
Kobarid, Stresova 11	upokojenec	30. 1. 1980 — 14.00	smrtna	hotel odvaliti kepo in izgubil ravnatežje
Kranj, Kidričeva 20		3. 2. 1980	zlom stegenice in rane po telesu	zdrs po zaledenem pobočju
Mengeš		9. 2. 1980	ni	
Mengeš		9. 2. 1980	ni	
Mengeš		9. 2. 1980	ni	
Gornji grad št. 105	študentka	9. 2. 1980	poškodba desnega kolena — zatekla noga	zdrs po zmizlem snegu
Ljubljana, Plevančičeva 7	študentka	24. 2. 1980	poškodba glave — nezavest	zdrs po zmizlem snegu
Ljubljana, Ul. Z. Pogšek 6	študent	24. 2. 1980	zvin leve noge in udarec v levo nogo	zdrs po zmizlem snegu
Jesenice	miličnik	15. 2. 1980	zlom l. gležnja	zdrs in padec
Krško		16. 2. 1980	onemoglost	prehud napor
Radovljica, Gradnikova 109	učenec	17. 2. 1980	smrtna	zdrs po snegu
Jesenice		17. 2. 1980	močno udarjeno stegno desne noge	zdrs po snegu
Maribor, Industrij. ulica		17. 2. 1980	poškodba hrbtnice	zdrs po snegu
Slivnica		17. 2. 1980	zlom kolka in pretres možganov	zdrs na snegu — lovil Kranjčev
Kamnik, Ketejva 21	dijakinja	24. 2. 1980 — 12.40	teško stanja — poškodba medenice, odrgnine in podpl.	zdrs po snegu
Ljubljana, Djakovičeva 31	študentka	6. 4. 1980 — 12.20	smrtna	turni smuk, padec in zdrs na levem ovinku — 200 m pad.
Tržiš, Sebenje	delavec	13. 4. 1980 — 17.00	pretrgane vezl na kolenu, pošk. glave, očesa, udarec na ledvice	zdrs na snegu
Tržiš, Cankarjeva 2	vodoinštalater	13. 4. 1980 — 19.20	onemoglost	alkohol
Mengeš, Maistrova ul.	delavka	13. 4. 1980 — 10.45	smrtna, zlom tilnika, kap	padec zaradi kapi
Jesenice, Titova 73		14. 4. 1980	izčrpanost, brez poškodb	pomanjkljiva opremljenost in zaletavost
Hrušica 91		14. 4. 1980	izčrpanost, brez poškodb	
Visoka 10	zdravnik	26. 5. 1980	izčrpanost, ohlajenost	brez opreme dva bivaka
Vlaška 102	ekonomist	26. 5. 1980	izčrpanost, ohlajenost	
Ivanič	študent	26. 5. 1980	izčrpanost, ohlajenost	
Gradska 50	uslužbenec	26. 5. 1980	izčrpanost, ohlajenost	
Kolarova 6				
Ljubljana, Pot k Topoli 36	študent	7. 6. 1980	nezavest, sum notranjih pošk.	nepravilno spuščanje ob vrvi brez pom. vrvice
Lenart, Ptujška 50	študent	15. 6. 1980 — 14.00	zlom leve stegenice, obeh pogačic, medenice,	zdrs na snežišču
Tržiš, Pristava 20	študent	15. 6. 1980 — 16.50	smrtna	vzlet z zmajem, slabo vreme

Zap. št.	Reševalna akcija na gori — poti — smeri	Pogorju	Podatki o		
			priimek in ime	datum rojstva	držav- ljanstvo
28.	Okrešelj—Kamniško sedlo—Korošica	Kamniške	Magda Tratnik		YU
29.	Mojstrovka	Julijske	Sergio Sera	6. 12. 1952	I
30.	Šite—Belač—Zupan	Julijske	Bago Mario	8. 12. 1953	YU
			Edin Alinalfič	31. 10. 1959	YU
31.	Viševnik	Julijske	Gorazd Zrimšek	8. 9. 1961	YU
32.	Planjava—Sandi Wissialova grapa	Kamniške	Marjeta Čačulovič	1935	YU
33.	Mangart	Julijske	Franco Popazzi	12. 12. 1947	I
			Romano Valle	7. 9. 1921	I
34.	Pobočje Oka—poleg Pršivca	Julijske	Theodor Welle Vann	27. 12. 1957	NL
35.	Triglav—Tominskova pot	Julijske	Boža Šunk	21. 4. 1961	YU
36.	Košuta—Dolžanka	Karavanke	Vinko Šefic		YU
37.	Zaplata sv. Jakob nad Preddvorom	Kamniške	Savo Lancoš	18. 12. 1928	YU
38.	Pobočje Vogarja	Julijske	Katarina Medić	26. 10. 1963	YU
39.	Pogačnikov dom—Kr. poti	Julijske	Filip Bajda	1. 7. 1929	YU
40.	Triglav—Planika	Julijske	Janka Jerman	21. 6. 1943	YU
41.	Krn—pobočje Krna	Julijske	Aleš Kumše	4. 6. 1964	YU
42.	Triglav—Vodnikova koča	Julijske	Jože Šivic	22. 2. 1955	YU
43.	Komna	Julijske	Ivanka Likar	11. 3. 1919	YU
44.	Planina v Lazu	Julijske	Lovro Cvetek	8. 8. 1909	YU
45.	Bivak IV na Rušju	Julijske	Wolfgang Sprandl	20. 11. 1945	ZRN
46.	Triglav—Severna stena—Dolga nemška	Julijske	Milan Senk	28. 2. 1956	YU
47.	Dolž—Triglav	Julijske	Judit Katona	20. 5. 1958	Madž.
48.	Storžič—Kališče	Kamniške	Vladislav Berger	24. 9. 1906	YU
49.	Triglav—Kot dom Planika	Julijske	Rudolf Herb	3. 12. 1948	ZRN
50.	Območje Stola	Karavanke	Alberto Roculi	19. 5. 1942	YU
51.	Razor—Mlinarica	Julijske	Erich Wimmer	3. 12. 1917	A
52.	Tamar	Julijske	Wolfgang Briegler	19. 7. 1928	A
53.	Šite prvenstvena smer	Julijske	Barbka Perčič	15. 10. 1959	YU
54.	Mojstrovka M.	Julijske	Anton Tomše	6. 4. 1915	YU

ponesročenju

kraj — mesto — ulica	poklic	Datum in ura nesreče	Poškodba — opis	Vzrok — povzročitelj nesreče
Celje, Zagrad 62	študentka	13. 6. 1980		
Trst, Via di Rojano		29. 6. 1980 — 9.00	poškodba glava in udarec na levo stran hrbta	zaprano kamenje
Zagreb, Kolarova 6	uslužbenec		nepoškodovana	neznanje, nezkušenost, precejevanja
Zagreb, Ivanč Gradska 50	študent			
Ljubljana, Vošnjakova 10		4. 7. 1980	rana na čelu in desni roki, zlom podlakti, 1 × rebro, udarec levega kolka	zdrs na travi — gumni škornji
Ljutomer, Ormoška 14		5. 7. 1980	smrtna	zdrs na snegu, oprema neprimer- na, brez cepina in nepoučenost
Trst, Via Berlin 1	zdravnik	15. 7. 1980	obnemogla prezebla	
Gorica, Via Aquila 14	duhovnik	15. 7. 1980		
35008 Straat 7, Wageningen		18. 7. 1980	nepoškodovan	zaplezal
Velenje, Arnače 376		17. 7. 1980	onemoglost, krvavitev iz nosu	napor — višina
	upokojenec	19. 7. 1980	smrtna	srčna kap
Ljubljana, Cesta v mestni log 26	mizar	19. 7. 1980	zlom desne noge nad gležnjem	zdrs na travi nerodno stopil
Češnjice 12	dijakinja	19. 7. 1980	slabost — pol nezavest	
Krško, Leskovec	uslužbenec	21. 7. 1980	udarec v desno ramo, komolec, kolik, odrgnine po vsem telesu	spodletelo
Radomlje, Bukovčev 3	učiteljica	23. 7. 1980	poškodbe glave in lahtnice	padla po stopnišču
Ljubljana, Goca Delč. 25	dijak	25. 7. 1980 — 12.30	smrtna	nenavezan, zaplezal, ločil od skupine
Dobrepolje 3	mizar	29. 7. 1980	obolel za angino	
Dom na Komni	delavka v domu	30. 7. 1980	obolelost — išijaz	
Bohinj, Stara Fužina	upokojenec	10. 8. 1980	obolelost — pljučnica	
Tuttingen, Mosskircher str. 25		10. 8. 1980	poškodbe glave in odrgnine po desni roki	
Zg. Jezersko 146	elektromeh.	16. 8. 1980	hribenica — ledvica — rane po rokah in nogah	zaprano kamenje na varovališču
	študentka	18. 8. 1980	napad žolča	
Ljubljana, Lepodvorska 28	upokojenec	22. 8. 1980	smrtna	
Vohrinen, Panorama str. 34		24. 8. 1980	udarce in odrgnine po glavi in levi nogi	zdrs na snežišču
Nomenj št. 11		3. 9. 1980	nepoškodovan	
Muzusculag, Wogeloido 8	upokojenec	4. 9. 1980	izvin leve noge v gležnju	zdrs zaradi utrujenosti pri hoji navzdol
Wachtberg, Volkan str. 10		3. 9. 1980	oba gležnja izpah, zlom pete desne noge	pristajanje z zmagom
Kranj, K. O. cesta 14	študentka	6. 9. 1980	smrtna	padec in visenje
Radovljica, Prešernova 11	upokojenec	7. 9. 1980	smrtna	

Zap. št.	Reševalna akcija na gori — poti — smeri	Pogorju	Podatki o		
			priimek in ime	datum rojstva	držav- ljanstvo
55.	Okrešelj	Kamniške	Jože Jezernik	1923	YU
56.	Rzenik smer steber Juvan-Dular	Kamniške	Janez Benkovič	2. 6. 1959	YU
57.	Veliki Draški vrh — c. smer	Julijske	Bernarda Arh Franc Arh	28. 4. 1955 30. 1. 1957	YU YU
58.	Škrlatica	Julijske	Barbara Pečar	23. 10. 1965	YU
59.	Triglav—Kredarica	Julijske	Jože Mramor	15. 3. 1952	YU
60.	Štajerska Rinka	Kamniške	Ferdo Sekavčnik	5. 7. 1947	YU
61.	Skuta — severna stena	Kamniške	Ciril Mohar	31. 5. 1956	YU
62.	Štruca vzh. strmc	Kamniške	Matjaž Beguš	3. 12. 1956	YU
63.	Kukova Špica	Julijske	Marijan Munda	4. 4. 1926	YU
			Marko Primar	20. 4. 1958	YU
64.	Škrlatica	Julijske	Franc Novak	18. 2. 1952	YU
65.	Uskovnica—Voje—Velo Polje	Julijske	Edvard Deržaj	7. 3. 1904	YU
66.	Tamar—Jalovec—Ponce	Julijske	Iztok Zlmc	15. 4. 1954	YU
			Saša Zmazek	28. 12. 1958	YU
67.	Kerstenica planine	Julijske	Ingrid Linselotte	17. 3. 1943	ZRN
68.	Storžič—pl. Javornik	Kamniške	Milan Stvarnik	3. 9. 1950	YU
69.	Storžič—Rdeči Role	Julijske	Simon Fili	23. 3. 1950	YU
70.	Stari grad Kamnik	Kamniške	Blaž Brlec	3. 2. 1935	YU
71.	Krnica	Julijske	Vilim Ferlin	27. 7. 1945	YU
72.	Velika planina	Kamniške	Martin Romšak	25. 11. 1948	YU

ponesrečencu

kraj — mesto — ulica	poklic	Datum in ura nesreče	Poškodba — opis	Vzrok — povzročitelj nesreče
Celje, Goriška 1	delavec v domu na Okrešlju	8. 9. 1980	sum infarkt — ledvični kamni	
Kamnik, Cankarjeva 55	študent	16. 9. 1980		
Boh. Bistrica Pod Rebrom 22	ekonomistka študent	21. 9. 1980 21. 9. 1980	šok in oslabelost smrtna	v navezi na stojlišču prvi v navezi — padec 100 m
Ljubljana, Šarhova 30	dijakinja	21. 9. 1980 — 12,45	smrtna	spotik na kamenju in padec
Ljubljana, Zvonarska 9	skladiščnik	24. 9. 1980 — 20,00	večja rana na levi strani čela, steklo po obrazu	natakar vrge steklenico v glavo
Šoštanj, Zavodnje 43	študent	27. 9. 1980 — 17,00	zmečkanina narta leve noge	blok mu je padel na nogo
Domžale, Dob 37	stroj. ključ.	4. 10. 1980	izčrpanost, podhlajenje	samohodec, precenjevanje zmožnosti
Kranj, Zlato polje 12	avtoklepar	4. 10. 1980	izvin gležnja	precenjevanje lastnih zmožnosti, pomanjkljiva oprema
Ljubljana, Novo polje, 12/8 D		6. 10. 1980	nepoškodovani	
Novo polje, 12/5		6. 10. 1980	nepoškodovani	
Ljubljana, 29. U. div. 8		6. 10. 1980	nepoškodovan	
Ljubljana, Spiltska 2	upokojenec	6. 10. 1980	smrtna	
Ljubljana, Štule 26		4. 10. 1980	nepoškodovan	
Ljubljana, Podmilščakova 22		4. 10. 1980	nepoškodovan	
Dresden		25. 10. 1980	zlom desne podgolni	neznano
Laško, Valvazor. trg 7	graf. inž.	22. 11. 1980	smrtna	zdrs na snežišču
Tolmin, B. drevored 6	SGG Tolmin	22. 11. 1980 — 12,10	smrtna	padanje kamenja na glavo
Kamnik, Žebljarska 2	PTT delavec	23. 11. 1980	zlom leve noge nad gležnjem	zdrs na listju
Zagreb, Tgondovoričeva 28		?	smrtna	noznano
Črna		29. 11. 1980	smrtna	zastrupitev z alkoholom

PREGLED KAPACITET, OBISKOV IN NOČITEV V PLANINSKIH POSTOJANKAH V LETU 1980

Zap. št.	PLANINSKA POSTOJANKA	Gorski predel	Nadmorska višina	PLANINSKO DRUŠTVO	Število obiskovalcev	Število nočitev po knjigi gostov			Kapaciteta ležišč		
					po oceni	domačih	tujih	skupaj	postelje	ležišča	skupaj
1.	Koča pod Voglom	Jul. Alpe	1445	Avtomontaža Ljubljana	182	417	—	417	—	13	13
2.	Blejska koča na Lipenci	"	1663	Blad	4 200	240	40	280	20	40	60
3.	Vodnikov dom na Velem polju	"	1817	Bohinj-Srednja vas	8 085	6 041	129	6 170	22	41	63
4.	Koča pod Bogatinom	"	1513	Bohinj-Srednja vas	7 413	3 595	121	3 716	39	15	54
5.	Koča na Uskovnici	"	1138	Bohinj-Srednja vas	3 788	1 833	126	1 950	37	8	45
6.	Koča Zlatorog v Trenti	"	622	Bovec	17 000	215	—	215	22	—	22
7.	Dom na Predelu	"	1156	Bovec	2 400	—	—	—	4	8	12
8.	Koča na Mangartskem sedlu	"	2200	Bovec	16 000	420	132	552	30	—	30
9.	Koča na planini Kuhinja	"	1668	Kobarid	2 000	54	1	55	4	11	15
10.	Aljažev dom v Vratih	"	1015	Dovje Mojstrana	17 500	4 056	1 288	5 244	26	154	180
11.	Bivak pod Luknjo	"	1450	Dovje Mojstrana				ni podatkov			
12.	Dom Planika pod Triglavom	"	2408	Gorja	15 000	3 883	370	4 253	30	50	80
13.	Tržaška koča na Doliču	"	2151	Gorja	19 000	4 580	449	5 029	90	50	140
14.	Bivak pod Špičkom	"	1530	Gozd Martuljek	315	93	—	93	6	—	6
15.	Dom Valentina Staniča	"	2332	Javornik-Koroška Bela	8 000	1 846	155	2 001	48	22	70
16.	Kovinarska koča v Krmi	"	892	Javornik-Koroška Bela	2 800	120	20	140	12	15	27
17.	Erjavčeva koča na Vršču	"	1515	Jesenice	19 000	3 273	405	3 678	15	33	48
18.	Tičarjev dom na Vršču	"	1650	Jesenice	24 000	3 535	1 008	4 543	36	40	76
19.	Koča pri izviru Soče	"	876	Jesenice	10 000	471	58	529	14	20	34
20.	Bivak I. (Vel. Dnina)	"	2180	Jesenice	50	35	—	35	—	6	6
21.	Bivak II. (Pod Rokavi)	"	2140	Jesenice	55	28	—	28	—	5	5
22.	Bivak III. (Za Akom)	"	1340	Jesenice	150	125	—	125	—	8	8
23.	Bivak IV. (Na Rusju)	"	1980	Jesenice	200	165	—	165	—	10	10
24.	Zavetišče železarjev na Zadnjem Voglu	"	1420	Jesenice	200	142	—	142	—	8	8
25.	Lipovčeva koča v Martuljku	"	930	Jesenice	300	210	—	210	—	10	10
26.	Zavetišče pod Špičkom	"	2052	Jesenice	3 000	247	55	302	—	12	12
27.	Koča v Krnici	"	1238	Kranjska gora				v gradnji			
28.	Mihov dom	"	1150	Kranjska gora	2 400	210	42	252	2	12	14
29.	Koča na Gozdu	"	1226	Kranjska gora	4 500	420	25	445	19	—	19
30.	Litostrojska koča na Soriški planini	"	1307	Litostroj Ljubljana				ni podatkov			
31.	Koča pri Savici	"	651	Ljubljana-matica	57 000	236	44	280	7	7	14
32.	Dom na Komni	"	1520	Ljubljana-matica	51 000	9 581	587	10 168	98	20	118
33.	Koča pri Triglavskih sedmerih jezorih	"	1863	Ljubljana-matica	27 000	4 772	888	5 660	62	53	115
34.	Triglavski dom na Kredarici	"	2515	Ljubljana-matica	53 000	2 588	470	3 058	57	58	115
35.	Dom Tamar	"	1108	Medvode	22 000	620	90	710	92	20	112
36.	Gomiščkovo zavetišče na Krnu	"	2210	Nova Gorica	4 200	1 302	114	1 416	—	40	40
37.	Dom Klementa Juga v Lepeni	"	680	Nova Gorica	3 200	607	86	693	40	14	54
38.	Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	"	1844	Podbrdo	2 500	473	70	543	28	—	28
39.	Poštarski dom na Vršču	"	1725	PTT Ljubljana	2	—	—	—	—	—	—
40.	Zasavska koča na Prehodavcih	"	2050	Radeče	25 512	1 032	363	1 395	36	20	56
41.	Pogačnikov dom na Kriških podih	"	2052	Rodovljica	6 500	1 502	266	1 768	—	55	55
42.	Koča na planini Razor	"	1317	Tolmin	3 500	1 100	900	2 000	59	21	80
43.	Koča na planini pri Jezeru	"	1450	Viator Ljubljana	3 200	874	101	975	30	18	48
44.	Kosijev dom na Vogarju	"	1050	Železničar Ljubljana	2 500	1 653	182	1 835	45	45	90
45.	Koča dr. Janeza Mencingerja	Predgorje	805	Bohinjska Bistrica	5 500	5 235	265	5 500	28	13	51
46.	Planinski dom A. Žvana-Borisa na Poreznu	Jul. Alp	1632	Cerkno	3 500	185	144	329	8	19	27
47.	Koča na Črnem vrhu nad Novaki	"	1228	Cerkno	6 500	250	—	250	4	32	36
48.	Zavetišče na Robidenskem brdu	"	820	Cerkno	3 400	100	—	100	8	10	18
49.	Zavetišče v Šebreljah	"	1020	Cerkno	2 500	4	—	4	2	—	2
50.	Slavkov dom na Golem brdu	"	440	Medvode	2 000	—	—	—	—	—	—
51.	Koča na Ratitovcu	"	1666	Selška dolina — Železniki	17 200	—	—	—	—	—	—
					10 000	723	3	726	10	37	47

52. Dom Borisa Zihlerla na Lubniku	"	1025 Škofja Loka	25 000	102	—	102	21	—	21
53. Koča na Blegošu	"	1391 Škofja Loka	10 000	323	3	326	17	19	36
54. Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Karavanko	928 Javornik-Koroška Bela	15 000	458	—	458	—	—	—
55. Prešernova koča na Stolu	"	2193 Javornik-Koroška Bela	4 000	110	24	134	24	—	24
56. Zavetišče GRS Španov vrh	"	1343 Jesenice — postaja GRS	300	100	—	100	—	8	8
57. Dom na Peci	"	1665 Mežica	6 200	1 710	8	1 718	72	28	100
58. Koča na Pikovem	"	986 Mežica	—	—	—	ni poslovala	—	—	—
59. Zavetišče v Heleni	"	730 Mežica	4 820	—	—	—	—	—	—
60. Zavetišče Mihev	"	885 Mežica	3 400	—	—	—	—	—	—
61. Planinski dom na Šiji	"	1528 Planinac — VP 1098 — Kranj	3 500	320	—	320	37	—	37
62. Dom na Uršlji gori	"	1696 Prevalje	6 600	608	—	608	69	69	138
63. Poštarska koča pod Plešivcem	"	800 PTT Maribor	7 200	1 210	—	1 210	27	10	37
64. Valvazorjev dom pod Stolom	"	1180 Radovljica	6 000	660	20	660	42	—	42
65. Roblekov dom na Begunščici	"	1757 Radovljica	3 500	612	24	636	19	15	34
66. Koča na Naravskih ledinah	"	1128 Ravne na Koroškem	9 000	271	5	276	15	16	31
67. Dom na Kofcah	"	1505 Tržič	4 500	376	—	376	28	10	38
68. Dom na Zelenici	"	1536 Tržič	1 800	194	—	194	72	—	72
69. Frišaufov dom na Okrešlju	Kamniške in Sav. Alpe	1378 Celje	20 000	1 378	86	1 464	36	50	86
70. Depandansa v Logarski dolini	"	754 Celje	521	521	—	521	16	50	66
71. Kocbekov dom na Korošici	"	1808 Celje	9 500	1 789	102	1 991	15	65	80
72. Bife Orlovo gnezdo pri slapu Rinka	"	1078 Celje	22 000	—	—	—	—	—	—
73. Bivak pod Ojstrico	"	1700 Celje	150	150	—	150	—	10	10
74. Bivak GRS na Okrešlju	"	1370 Celje — postaja GRS	350	350	—	350	—	12	12
75. Dom na Smrekovcu	"	1377 Črna na Koroškem	7 200	8 120	180	8 300	64	40	104
76. Zavetišče Pučgarsko	"	1100 Črna na Koroškem	4 100	—	—	—	—	—	—
77. Zavetišče Ježovo pod Raduho	"	1160 Črna na Koroškem	5 200	250	—	250	10	—	10
78. Dom na Mali planini	"	1528 Črnuče	1 700	430	—	430	29	31	60
79. Češka koča na Spodnjih Ravnah	"	1543 Jezersko	9 200	1 337	212	1 549	40	20	60
80. Čojzova koča na Koksrem sedlu	"	1791 Kamnik	6 500	2 517	170	2 687	45	30	75
81. Koča na Jermanovi vratih	"	1884 Kamnik	6 000	2 187	228	2 415	48	28	76
82. Bivak GRS na Velikih podih	"	2100 Kamnik — postaja GRS	4 100	—	—	—	4	—	4
83. Dom Kokskega odreda na Kališču	"	1565 Kranj	15 400	4 800	160	4 960	24	40	64
84. Planinski dom na Gospincu	"	1845 Kranj	95 000	6 200	30	6 230	40	13	53
85. Kranjska koča na Ledinah	"	1700 Kranj	9 100	4 220	—	4 220	60	—	60
86. Bivak v Kočni	"	1962 Kranj	90	45	—	—	6	—	6
87. Zavetišče GRS na Krvavcu	"	1620 Kranj — postaja GRS	1 620	940	520	—	—	—	—
88. Koča na Križki gori	"	1582 Križe pri Golniku	15 000	840	—	840	10	31	41
89. Zavetišče v Gozdu	"	864 Križe pri Golniku	19 000	—	—	—	—	—	—
90. Dom v Kamniški Bistrici	"	601 Ljubljana-matica	113 500	1 954	359	2 313	36	—	36
91. Bivak pod Skuto	"	2104 Ljubljana-matica	—	—	—	v adaptaciji	—	—	—
92. Antejev bivak na Travniku	"	1610 Ljubno ob Savinji	1 168	54	12	66	—	12	12
93. Koča na Loki pod Raduho	"	1580 Luče ob Savinji	4 160	955	8	963	58	40	98
94. Okrepčevalnica Igla	"	520 Luče ob Savinji	18 000	—	—	—	—	—	—
95. Koča na Grohatu pod Raduho	"	1695 Mežica	4 500	916	9	925	21	40	61
96. Zavetišče pri Pucu	"	750 Mežica	—	—	—	ne evidentira	—	—	—
97. Koča v Savinjskem gaju	"	334 Mozirje	—	—	—	ne evidentira	—	—	—
98. Koča pod Olševo	"	1250 Solčava	1 585	—	—	—	—	—	—
99. Koča pod Ojstrico	"	1206 Solčava	1 891	195	9	204	17	20	37
100. Dom pod Storzicem	"	1123 Tržič	6 000	562	2	564	64	15	79
101. Bivak v Storžiču	"	1750 Tržič	—	—	—	ne evidentira	—	—	—
102. Kostanjčeva koča na Dobrči	"	1520 Tržič	2 500	800	20	820	22	—	22
103. Koča na Cretl	"	969 Vransko	5 500	220	30	250	10	10	20
104. Koča na Veliki planini	Predgorje	1560 Domžale	15 400	970	—	970	41	—	41
105. Dom na Menini planini	Kam. in Sav. Alp	1460 Gornji grad	5 000	4	—	4	20	40	60
106. Mengeška koča na Gobavici	"	433 Janez Trdina — Mengeš	3 600	5	—	5	2	—	2
107. Planinski dom Rašica	"	641 Rašica — Sentvid pri Ljubljani	10 000	—	—	—	—	—	—
108. Planinski dom na Resevni	"	682 Sentjur pri Celju	6 520	202	80	282	10	26	36
109. Štuhcev dom pri Treh kraljih	Pohorje	1200 IMPOL — Slovenska Bistrica	28 770	25 533	237	25 770	20	16	36
110. Mariborska koča	"	1440 Maribor-matica	24 000	2 730	—	2 730	22	27	49
111. Koča na Pesku	"	1382 Oplotnica	17 000	—	—	ni podatkov	—	—	—
112. Ruška koča na Pohorju	"	1250 Ruše pri Mariboru	32 000	2 729	42	2 771	21	12	33

Zap. št.	PLANINSKA POSTOJANKA	Gorski predel	Nadmorska višina	PLANINSKO DRUŠTVO	Število obiskovalcev		Število nočitev po knjigi gostov			Kapaciteta ležišč		
					po oceni	domačih	tujih	skupaj	postelje	ležišča	skupaj	
113.	Ribniška koča na Pohorju	Pohorje	1530	Sladki vrh	6 000	2 756	23	2 779	36	26	62	
114.	Koča na Kremžarjevem vrhu	"	1161	Slovenj Gradec	7 100	220	—	220	10	13	23	
115.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	"	1380	Lesna — Slovenj Gradec	7 266	7 266	92	7 358	65	—	65	
116.	Razgledni stolp na Rogli	"	1517	Slovenske Konjice	30 000	—	—	—	—	—	—	
117.	Koča Planinc	"	1010	Vuzenica	—	—	—	ni podatkov	—	—	—	
118.	Dom na Boču	Boč	697	Poljčane	9 200	2 455	2	2 457	15	35	50	
119.	Zavetišče na Donački gori	Rogaška gora	550	Rogaška Slatina	—	—	—	ne evidentira	—	—	—	
120.	Dom na Kozjaku	Kozjak	705	Kozjak — Maribor	4 900	520	42	562	30	—	30	
121.	Koča na Zavcarjevem vrhu	"	914	Maribor-matica	18 000	330	—	330	12	12	24	
122.	Zavetišče pri Knezu v Pernicah	"	1060	Vuzenica	350	8	—	8	3	—	3	
123.	Planinsko zavetišče Podlipje	"	840	Vuzenica	2 174	—	—	—	—	—	—	
124.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	960	Velenje	10 200	271	7	278	22	18	40	
125.	Koča na Bohorju	Zasavje	925	Bohor — Senovo	13 000	290	—	290	31	20	51	
126.	Dom v Gorah	"	791	Dol pri Hrastniku	17 500	1 687	109	1 796	52	27	79	
127.	Koča na Kalu	"	956	Hrastnik	2 000	613	5	618	31	20	51	
128.	Koča na Kumu	"	1219	Kum Trbovlje	8 735	6 739	513	7 252	30	—	30	
129.	Dom na Smohorju	"	669	Laško	4 600	730	—	730	22	23	45	
130.	Tončkov dom na Lisci	"	947	Lisca-Sevnica	19 750	8 720	570	9 290	36	30	66	
131.	Jurkova koča na Lisci	"	947	Lisca-Sevnica	2 850	563	—	563	—	16	16	
132.	Planinski dom II. grupe odredov Janče	"	784	Litija	21 500	420	30	450	15	12	27	
133.	Dom pod Reško planino	"	738	Prebold	1 400	37	3	40	—	40	40	
134.	Gašperjeva koča na Velikem Kozjaku	"	513	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	ne evidentira	—	—	—	
135.	Zavetišče Lovrenc	"	711	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	ne evidentira	—	—	—	
136.	Koča na Kopitniku	"	914	Rimske Toplice	6 500	216	—	216	24	—	24	
137.	Dom na Mrzlici	"	1119	Trbovlje	20 323	2 808	—	2 808	94	—	94	
138.	Dragov dom na Homu	"	608	Zabukovica	5 000	—	—	—	12	30	42	
139.	Koča na Zasavski gori	"	849	Zagorje ob Savi	10 600	206	—	206	26	—	26	
140.	Koča dr. Franceta Goloba na Čemšeniški pl.	"	1206	Zagorje ob Savi	6 800	263	—	263	16	18	34	
141.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Iskra Ljubljana	—	—	—	ni podatkov	—	—	—	
142.	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	"	822	Novoteks — Novo mesto	3 400	340	—	340	17	20	37	
143.	Dom na Mirni gori	Dolenjsko	1048	Crnomelj	2 400	425	—	425	21	20	41	
144.	Koča pri Jelenovem studencu	gričevje	960	Kočevje	4 700	317	—	317	8	20	28	
145.	Mihelčičev dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik Ljubljana	7 436	218	—	218	28	—	28	
146.	Zavetišče na Planini z razglednim stolpom	dolomiti	733	Vrhnika	6 300	51	—	51	13	—	13	
147.	Dom na Goropekah	"	742	Ziri	—	—	—	v adaptaciji	—	—	—	
148.	Iztokova koča pod Golaki	Trnovski gozd	1218	Ajdovščina	500	—	—	—	—	10	10	
149.	Zavetišče Antona Bavčerja na Čavnu	"	1242	Ajdovščina	5 000	42	1	43	14	20	34	
150.	Planinski dom Kecek	"	310	Nova Gorica	20 000	—	—	—	—	—	—	
151.	Zavetišče na Jelenku	Idrijsko	1106	Idrija	7 200	—	—	—	—	—	—	
152.	Pinatova koča na Javorniku	hrbovje	1240	Idrija	4 750	195	15	210	14	8	22	
153.	Koča na Hleviški planini	"	802	Idrija	5 700	100	20	120	15	—	15	
154.	Dom Rudar Vojsko	"	1080	Idrija	14 000	—	—	—	—	—	—	
155.	Planinski dom na Sviščakih	Snežnik	1242	Ilirska Bistrica	31 000	607	125	732	19	—	19	
156.	Stjenkova koča na Trstelju	Tržaško-komen.	620	Nova Gorica	2 100	—	—	—	—	—	—	
157.	Tumova koča na Slavniku	kras	1028	Obalno PD Koper	5 660	104	3	107	5	20	25	
158.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1246	Postojna	20 964	619	28	648	3	30	33	
159.	Furlanovo zavetišče pri Abramu	"	915	Vipava	933	—	—	—	—	—	—	
Skupaj:					1 540 686	190 184	13 166	203 350	3070	2424	5594	
Leto 1979:					1 533 326	167 085	13 564	179 649	3370	2300	5670	
Razlika:					+ 7 360	+ 23 099	— 398	+ 23 701	— 300	+ 124	— 176	

PREGLED OBISKOV PO NARODNOSTIH

Država	Število obiskovalcev
Jugoslavija	658 998
Italija	14 323
Avstralija	6 774
Nemčija	9 539
Anglija	628
Francija	293
Švica	365
Madžarska	203
ČSSR	1 212
Poljska	192
ZDA	251
Danska	107
SSSR	15
Švedska	190
Belgija	301
Grčija	3
Romunija	23
Nizozemska	985
Bolgarija	—
Kanada	143
Španija	16
Argentina	24
Nova Zelandija	7
Avstralija	62
Japonska	21
Norveška	13
Finska	8
Vzhodna Nemčija (NDR)	4
Irska	2
Kuvait	5
Kenija	2
Turčija	3
Obiski po knjigi gostov skupaj:	692 721

ANDREJ VIDMAR

izdeluje

planinske prapore, zastave, embleme,
trakove, spominske žebličke itd.

Naročila sprejema na naslovu

TACEN 47

61211 ŠMARTNO pod Šmarno goro, Ljubljana

ZALOŽBA KASET IN PLOŠČ

RTV LJUBLJANA

- PEVSKI ZBORI
- SIMFONIČNA GLASBA
- OPERE
- NARODNA IN NOVA
NARODNA GLASBA
- ZABAVNA GLASBA
- JAZZ
- ROCK
- TEČAJI TUJIH JEZIKOV
- RADIJSKE IGRE ZA OTROKE
- RADIJSKA ŠOLA
- VSE ZA VAS NA KASETAH IN
PLOŠČAH RTV LJUBLJANA

